

Metodika multikulturního a globálního rozvojového vzdělávání
pro partnerství škol

La Ngonpo – Místo setkávání

**Metodika multikulturního a globálního rozvojového vzdělávání
pro partnerství škol**

Vydalo Multikulturní centrum Praha
ve spolupráci s NaZemi – společností pro fair trade
Praha 2012

Autorky: Martina Pavlíčková, Martina Holcová, Kristýna Hrubanová,
Michala Chatrná, Bianka Machová

Tato publikace byla vytvořena s finanční podporou Evropské unie.
Za obsah publikace zcela zodpovídá Multikulturní centrum Praha,
a nemůže být tak považován za stanovisko Evropské unie. Publikace
byla podpořena Českou rozvojovou agenturou a Ministerstvem
zahraničních věcí ČR v rámci Programu rozvojové spolupráce ČR.

ISBN 978-80-87615-00-3

Předmluva

La Ngonpo znamená v ladačtině Modrý průsmyk. Ladak je odlehlá oblast v indickém státě Džammú a Kašmír. Leží v nadmořské výšce nad 3000 m n. m. za vysokými štíty a průsmyky západního Himálaje a pohoří Karakoram. Obyvatelé tohoto regionu žili prakticky až do 70. let 20. století uzavřeni před okolním světem, díky tomu se zde vyvinula a dodnes uchovávala jedinečná kultura. Právě průsmyky kdysi znamenaly možnost setkávat se s jinými lidmi žijícími na druhé straně hor. Pro nás je Modrý průsmyk metaforou místa, kde se setkávají lidé z různých koutů světa a dozvídají se více o sobě navzájem i o sobě samých.

Metodický manuál, který právě otevíráte, vychází z metodiky globálního rozvojového vzdělávání pro partnerství českých a ladackých škol projektu La Ngonpo a dále ji rozšiřuje pro univerzální použití v jakýchkoli školách na světě. Je určen věkové kategorii 12–16 let, kam patří žáci základních škol a studenti nižších ročníků středních škol, a také jejich učitelům.

O projektu La Ngonpo

Metodický manuál, *La Ngonpo – Místo setkávání*, představuje metodiku pro partnerství škol použitelnou kdekoli na světě bez ohledu na kulturní kontext. Zapojit

se do partnerství mohou nejen země rozvojové a rozvíjenuté, ale kterékoli kombinace obojího. Protože věříme, že vzájemné obohacování není závislé na vzdálenosti mezi partnerskými školami, partnery se mohou stát i školy v rámci jedné země.

Metodický manuál umožňuje učitelům pracovat se šesti různými tematickými moduly po dobu šesti měsíců. V každém modulu žáci vytvářejí několik kreativních výstupů, které nahrají na webovou stránku La Ngonpo (<http://www.la-ngonpo.org>.) Na této stránce pak mohou své výstupy porovnávat s výstupy partnerů, komentovat je a společně o daných tématech diskutovat.

Otevřením se partnerskému dialogu vždy získáme možnost obohatit své znalosti a postoje, otevřít oči novým pohledům na svět kolem nás a také více pochopit svou vlastní kulturu a poznat sebe sama. Proto v projektu La Ngonpo nabízíme možnost interakce žáků a studentů z různých míst a kulturních kontextů. Jsou ve věku, kdy si utvářejí postoje a vztahy k sobě a druhým, k jiným národům a kulturám, a vzájemné porozumění jim může pomoci stát se sebevědomými, tolerantními lidmi, kteří respektují druhé. V době rozvoje IT technologií je stále snadnější spojit se s lidmi na druhé straně zeměkoule. Projekt La Ngonpo pomáhá žákům a studentům, ale také jejich učite-

lům, prohloubit dovednosti interkulturního dialogu a umožňuje využít internet jako nástroj smysluplné a etické komunikace.

Přejeme vám, aby pro vás i vaše žáky byla tato publikace obohacující a přínosná.

Anna Fischerová

Multikulturní centrum Praha

Projekt v letech 2010–2012 realizovalo Multikulturní centrum Praha ve spolupráci s pěti dalšími organizacemi: NaZemi – Centrem globálního rozvojového vzdělávání, Základním článkem Hnutí Brontosaurus Modrý kámen, Fundacja Nowa Ameryka, Moravian Mission Welfare Society in Leh a Secmol.

Tato publikace byla podpořena z prostředků Evropské unie, České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Poděkování

Velké poděkování patří

všem, kteří se podíleli na komentování a revizích metodiky, jmenovitě: *Vanesse Andreotti, Petře Antošové, Bohumilu Auerspergerovi, Siddharthu Bose, Rinchen Dolkar, Anně Fischerové, Marii Krausové, Zuzaně Kruťové, Karin Majerové, Rebecce Norman, Jitce Oláh, Tereze Rejškové, Lence Sobotové, Janu Tvrdíkoví, Janu Zemenovi a Pavle Žufníčkové.*

všem, kteří se podíleli na vzniku webové stránky La Ngonpo, jmenovitě: *Janu Pipkovi, Michalu Mackovi, Pavlu Pipkovi a Martinu Vimrovi.*

Speciální poděkování *autorky Martiny Pavlíčkové patří Vanesse Andreotti (Univerzita v Oulu, Finsko), která nejen svými komentáři, ale celou svou osobností a jedinečným pohledem na svět přispěla ke vzniku této metodiky a ovlivnila některé z autorek v jejich pojetí globálního rozvojového vzdělávání.*

Děkujeme rovněž školám a organizacím, které se podílely na pilotování této metodiky (školní rok 2010/2011):

Gymnázium J. Barranda, Beroun

Moravian Mission School, Leh

Secmol

Střední zdravotnická škola Ruská, Praha

Škola s úsměvem – škola pro všechny, ZŠ Řehořova, Brno

Tyršova základní škola, Brno

ZŠ a MŠ Brno, Horníkova 1

Obsah

O metodice	9	Modul 3 – Migrace	53
Než začnete s 1. modulem	11	1. Můj region	54
Doporučená pravidla	11	2. Abdin	56
Přehled modulů a hodin	13	3. Moji sousedé	60
Modul 1 – Kruh	17	4. Strom migrace	65
1. Naši partneři	18	Modul 4 – Krása	71
2. Kruhy	24	1. Umění	72
3. Koláže	27	2. Naše třída	78
4. Co máme společného?	29	3. Zkrášlování	81
Modul 2 – Hrdinové	33	4. Ohňostroj	90
1. Moji hrdinové	34	Modul 5 – Voda	95
2. Hrdinský příběh	37	1. Virtuální voda	96
3. Dobrý nebo špatný?	41	2. Moře plastu	105
4. Mé zásady	48	3. Velká ryba	109
		4. Změna	113
		Modul 6 – Společně	116
		1. Slon	117
		2. Příprava výstavy I	121
		3. Příprava výstavy II	123
		4. Rozloučení	126

O metodice

Nemine den, kdy bychom se nepotkali s lidmi a jejich příběhy – s příběhy, které nám vykouzlí úsměv na tváři, ale i s příběhy, kterým sotva věříme nebo nad nimiž nám zůstane rozum stát. Každý z nás je vlastně jedinečnou sbírkou, kompozicí prožitků, snů a míst a lidí, kteří nás utvářeli. Setkávání s lidmi proto představuje neopakovatelnou příležitost naučit se něčemu novému, ať už o světě, o těch kolem nás či o nás samých. Jak se však otevřít jiným příběhům? Jak se učit od druhých? V metodice La Ngonpo začínáme od vlastních příběhů: kdo jsme, čím se v životě řídíme, kdo nás v životě ovlivňoval, jaký máme vztah k místu, kde žijeme, co nás spojuje s lidmi okolo a v čem jsme jedineční. Tyto a další otázky dávají žákům prostor objevovat sebe sama a svůj pohled na svět, vymezený místem a časem, ve kterém se zrovna nacházejí. Připustíme-li, že každý člověk okolo nás má své vlastní vidění a myšlení, stejně platné jako naše vlastní, dostane se nám prvních klíčů k otevřenosti. Ta se u žáků projeví nejprve zvědavostí a pozorným nasloucháním; postupně se mění v respekt k příběhům ostatních a k jinnosti jako takové.

Cílem metodiky není učit o kultuře, odkud pocházejí partneři, nýbrž vytvořit místo pro učení se od druhých a pro společné učení. „Druhými“ myslíme nejen žáky z partnerské školy, ale kohokoliv v našem okolí – spolužáky, rodinu či lidi žijící vedle nás. Proto je všech šest témat (tzv. modulů) metodiky La Ngonpo založeno na metodách aktivního učení a nabízejí diskuzi a aktivity směřující k rozvoji naslouchání a k prozkoumávání různých perspektiv. Partnerství škol obohacuje o „jiné“ pohledy a usiluje o otevřenost ke všemu novému a odlišnému. Tyto cíle jsou v multikulturním a globálním rozvojovém vzdělávání považovány za klíčové pro život ve 21. století. Dnešní svět se rychle mění a je plný komplexnosti a nejistot a právě schopnost přistupovat otevřeně k druhým a nemít obavy ze situací, kde se střetne více pohledů,

může žákům mnoho v budoucnu usnadnit. V metodice také naleznete nespočet otázek začínajících „Proč?“, vedoucích ke kritickému pohledu na to, co se kolem nás dnes děje.

Proč do českých škol?

Projekt La Ngonpo českým školám přináší:

- naplňování průřezových témat Multikulturní výchova a Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech. Některé z hodin naplňují i témata Osobnostní a sociální výchovy a Environmentální výchovy;
- práci s novými technologiemi (webové prostředí);
- mezipředmětovou spolupráci;
- inovativní metody;
- prostor pro rozvoj tvořivosti;
- praktické využití anglického jazyka.

Běžná témata jsou v metodice nahlížena novým způsobem a lze je zařadit do různých vzdělávacích oblastí či předmětů (např. téma vody v matematice, problém odpadu ve výtvarné výchově, otázka stereotypů v zeměpise či téma krásy a výtvarných děl v dějepise). Ze vzdělávacích oblastí jsou pokryty: Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a příroda, Člověk a společnost, Umění a kultura, Matematika a její aplikace, Informační a komunikační technologie. Většinu hodin lze uskutečnit i ve výuce anglického jazyka, mají-li žáci alespoň úroveň B1 dle Evropského referenčního rámce jazyků. Několik hodin je vhodných i pro úroveň A2.

Moduly a struktura

V prvním modulu *Kruh* si žáci kladou otázky, kdo jsou a co je poji s ostatními a naopak je od nich odlišuje. Jedním z hlavních témat je vznik stereotypů a předsudků. Druhý modul *Hrdinové* přináší možnost reflektovat své vlastní současné i minulé hrdiny, věnuje se různým pohledům na vybrané místní i celosvětově známé „hrdiny“. Nakonec se žáci zamýšlejí nad tím, čím se sami řídí ve svých životech. Třetí modul *Migrace* se dotýká našeho vztahu k okolí a k lidem, kteří se sem přistěhovali, a analyzují se příčiny a dopady migrace. V *Kráse*, čtvrtém tématu, je

výchozím bodem výtvarné umění a důvody, proč se liší díla se stejnými motivy. Dále se pokračuje představením různých způsobů zkrášlování se po celém světě a končí se krásou uvnitř – naší vnitřní silou a našimi sny. Problémy spojené s vodou – virtuální, znečištěnou či nedostávající se – se objeví v pátém modulu *Voda*, kde žáci diskutují nad vlastní rolí v dnešním světě a mocí něco změnit. V posledním modulu *Společně* se pracuje s příběhem o slonu a šesti slepých jako metaforou reality a našeho omezeného pohledu na ni. Hlavní náplní tohoto modulu je příprava závěrečné výstavy, která dá žákům příležitost prezentovat sama sebe, své příběhy a cestu, kterou ušli společně s žáky z partnerské školy.

Každému modulu doporučujeme věnovat jeden měsíc, dohromady tedy šest měsíců. Vzhledem k tomu, že školní rok a prázdniny mohou být v partnerských školách zorganizovány jinak než u nás, je důležité se předem domluvit s koordinátorem, případně i dalšími učiteli z partnerské školy na průběhu celého projektu. Budete-li v časové nouzi, lze realizovat pouze pět modulů. V takovém případě se společně rozhodněte, zda potřeby vašich i partnerských žáků naplňuje více modul Krása či Voda. Jeden z těchto dvou můžete vynechat, aniž by se integrita a cíle celé metodiky narušily. Ke komunikaci s koordinátorem partnerské školy využijte web La Ngonpo.

Interakce a www.la-ngonpo.org

Interakce a budování vztahů mezi školami je podpořeno webovou stránkou www.la-ngonpo.org. Po celou dobu si zde žáci představují výstupy z jednotlivých proběhlých hodin (např. koláže, fotografie, otázky, vlastní díla, mapy, průzkumy atd.) a v hodinách nad nimi společně diskutují. Na webu si nejprve žáci mohou výstupy partnerské třídy pouze prohlížet, postupně je však žákům umožněno stále více reagovat na výstupy svých partnerů formou veřejných komentářů a diskuzních fór. Učitel může veškerou komunikaci mezi žáky sledovat a v případě potřeby do ní i zasahovat. Návod na používání webové stránky najdete přímo na webové stránce La Ngonpo <http://www.la-ngonpo.org>.

Úvod

Hodiny jsou naplánovány tak, aby učitelé či žáci měli vždy minimálně týden na nahrání výstupů na web. V každé škole je určen koordinátor projektu, mezi jehož úkoly patří společně naplánovat realizaci hodin ve stejné týdny a dodat včas výstupy na web pro druhou stranu. Po šesti společných modulech se web naplní mnoha informacemi a díly, což žákům zpětně připomene, jakými různými způsoby se v projektu učili. Jistě jim to bude dobrou inspirací při realizaci závěrečné výstavy.

Struktura hodin

Každý modul se skládá ze čtyř hodin, z čehož tři jsou naplánovány na 40 minut a jedna na 80 minut. Hodiny na sebe logicky navazují, ale zároveň každá z nich představuje samostatný uzavřený celek, a proto může být vyučována jiným učitelem. Je vhodné zařadit hodinu La Ngonpo jednou za týden, čímž se každý modul rozprostře do jednoho měsíce. Tato frekvence zajišťuje dostatek času na výměnu výstupů mezi partnerskými školami a zároveň svou pravidelností posiluje vztah k projektu a k partnerům. Na webu La Ngonpo je k dispozici kalendář, který usnadní naplánování a sladění hodin.

Metodika je vystavěna dle principů multikulturní výchovy a globálního rozvojového vzdělávání, a proto v souladu s nimi jsou detailně rozpracovány plány všech hodin. Věříme, že navržené metody umožní vytvořit pro žáky bezpečný prostor a naladit je na společné učení. Každý plán hodiny obsahuje tři základní kroky, které lze definovat následovně:

1/ Úvodní aktivita – napomáhá k aktivizaci žáků a ke vzbuzení jejich zájmu. Aktivita v úvodní části se většinou zaměřují na žáky, jejich zkušenosti, názory a domněnky.

2/ Hlavní aktivita – žáci v této části získávají nové informace – např. o konkrétním tématu, o sobě samotných či o lidech okolo. S informacemi aktivně pracují.

3/ Závěrečná aktivita – tato část je nejdůležitější z celé hodiny, a neměla by proto být opomenuta. Probíhá zde

diskuze o získaných informacích a celková reflexe. Tímto způsobem mohou žáci do „starých“ základů úspěšně zasadit nové informace.

V sekci **Domácí úkol** najdete různé aktivity pro žáky (např. fotografování, průzkumy, témata na psaní) a sepsané úkoly pro práci s webem. Některé z úkolů jsou označeny jako **Volitelné**.

V plánech hodin ještě naleznete:

Závěrečný pracovní list – tento list najdete na konci poslední hodiny každého modulu a žáci se jeho prostřednictvím vrátí k celému modulu. Tento list tedy neslouží k vašemu hodnocení žáků a jejich práce, ale pro jejich vlastní rekapitulaci a připomenutí, co si z daného tématu odnášejí. Vám může sloužit pro představu, zda cíle modulu byly naplněny. List si žáci mohou vlepit do svých osobních zápisníků či do portfolií.

Osobní zápisníky – žáci od vás v první hodině projektu dostanou či si sami přinesou osobní zápisníky, které je budou doprovázet při každé hodině. Mohou mít např. podobu sešitů. Do nich si budou zapisovat jak při hodinách, tak i doma.

Infoboxy – do plánu několika hodin jsou zapracovány tzv. Infoboxy, které vám, učitelům, poskytnou více informací o probíraném tématu.

Ukázky odpovědí a výstupů z pilotování – ve školním roce 2010/2011 byla metodika vyzkoušena na pěti českých a dvou ladackých školách. V každém modulu se s vámi dělíme o zkušenost a představujeme vám některé odpovědi a výstupy žáků, které jsme v daném období nasbírali.

Na webu La Ngonpo najdete další užitečné materiály do hodin – např. zvukovou nahrávku příběhu Dubový hrdina či fotografie k barevnému vytisknutí či k promítnutí přímo ve třídě.

Doporučení

- Založte ve třídě koutek La Ngonpo! (např. formou nástěnky)
- Na začátku projektu se domluvte s žáky na zaslání společného pohledu či dopisu vaší partnerské třídy (např. s fotografií třídy). Tím se stane vaše partnerství reálnější.
- Shromážďujte vytvořené materiály na závěrečnou výstavu.
- Pracujte s žáky co nejčastěji v kruhu. Toto uspořádání třídy podpoří jejich aktivitu a napomůže společnému učení.
- Neprozrazujte cíle hodiny na jejím začátku. Tím žáky můžete připravit o překvapení či „AHA moment“.

A na závěr...

Metodika byla napsána pěti autorkami, jejichž pohledy na svět jsou ovlivněny českým a evropským kontextem, a přestože byly moduly průběžně konzultovány s ladackými učiteli a dalšími experty, finální podoba publikace reprezentuje především jejich pohled na vzdělání a svět. Proto doporučujeme před začátkem realizace projektu sdílet s koordinátorem partnerské školy (ať už je kdekoli) vaše pocity a očekávání od projektu a vzájemně se podělit i o své obavy. Věříme, že navázáním osobnějším vztahu mezi koordinátory a jejich pravidelnou komunikací lze podpořit partnerství a oboustranné potěšení z realizace projektu.

Martina Pavlíčková

vedoucí metodického týmu

Centrum globálního rozvojového vzdělávání

NaZemi – společnost pro fair trade

Než začnete s prvním modulem

- Vyplňte kontaktní formulář na webových stránkách La Ngonpo (<http://www.la-ngonpo.org>) a Multikulturní centrum Praha vám obratem zašle přístupové údaje.
- Pomocí získaného jména a hesla se přihlaste do svého učitelského účtu na webovou stránku La Ngonpo a přečtěte si zde návod, jak s webem pracovat.
- Řekněte žákům, na co si mají dát během komunikace pozor, jaká jsou pravidla.
- Seznamte je s tím, jak funguje webová stránka La Ngonpo, co na ní mohou dělat, a motivujte je, aby své webové úkoly plnili.
- Instruuje žáky, aby se seznámili s webovou stránkou formou splnění první webové aktivity, tj. Introductory course, kde si vyplní svůj profil (napíše o sobě několik informací, mohou přidat fotku apod.). Seznámí se tak s prostředím webové stránky. Jděte jim příkladem a svůj profil si také vyplňte.
- V případě nejasností kontaktujte Multikulturní centrum Praha na adrese projects@mkc.cz.

Doporučená pravidla etické komunikace na webové stránce La Ngonpo

Učitelům, kteří se do projektu zapojí, doporučujeme nastavit před začátkem projektu se svými žáky pravidla etické komunikace na internetu. Neetická komunikace by mohla vést k narušení přátelských vztahů mezi partnerskými třídami a žáci by si mohli odnést negativní emoce, které by jim bránily otevření se partnerské třídě a odlišným pohledům na svět. Pravidla komunikace si můžete sami sestavit dle svých potřeb, ať už samostatně před hodinou, tak v hodině společně s žáky.

Pro vaši inspiraci nabízíme několik pravidel, která by mohla být pro vaše žáky užitečná:

- Komunikujte v angličtině, i když je vaše angličtina např. jen mírně pokročilá. Nevadí, když uděláte chybu, učíte se používáním jazyka.
- Vkládejte na web pouze své vlastní obrázky a fotografie, nikoli obrázky a fotografie stažené z internetu. Mohlo by dojít k porušení autorských práv.

- Berte ohled na druhé. Ne každý má tak dobré internetové připojení jako vy. Nevkládejte proto zbytečně velké obrázky, zmenšete je.
- Téma sexu a nahoty je v některých zemích nebo kulturách společensky nepřijatelné. Nahrávejte na web pouze takové obrázky, které nezobrazují nahá nebo příliš obnažená těla.
- Nezapomínejte, že na druhém konci jsou lidé a ne počítač. To, co napíšete do počítače, byste možná dotyčnému nikdy neřekli do očí. Pečlivě zvažujte, zda to, co chcete napsat dotyčnému, opravdu chcete sdělit.
- Respektujte víru a náboženství druhých lidí. Budte tolerantní a taktní.
- Zveřejňujte jen pravdivé informace.
- Pomáhejte si v diskuzích. Pokud má někdo v diskuzi nějaký dotaz, odpovězte mu, pokud znáte odpověď.

Přehled modulů a hodin

modul 1 Kruh

Hodina	Vzdělávací oblasti	Výstupy z hodiny (na web La Ngonpo)	Poznámky
1. Naši partneři	Člověk a příroda, Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace		
2. Kruhy	Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace	Má květina (žáci přepíší)	Domácí úkol: fotografie kruhů (žáci poté nahrají na web)
3. Koláže	Umění a kultura, Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace	Koláže (žáci nahrají fotografie a popisky)	80 minut
4. Co máme společného?	Informační a komunikační technologie, Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a společnost, Člověk a příroda	Otázky pro partnerskou školu (učitel pošle koordinátorovi z partnerské školy)	Práce s fotografiemi kruhů a s výstupy od partnerů (koláže, fotografie kruhů)

modul 2 Hrdinové

Hodina	Vzdělávací oblasti	Výstupy z hodiny (na web La Ngonpo)	Poznámky
1. Moji hrdinové	Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace	Pětilístek (žáci přepíší) Seznam současných hrdinů třídy + stručné informace o nich (žáci nahrají)	Zadání domácího úkolu: Sociologický výzkum
2. Hrdinský příběh	Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace	Fotografie živých obrazů (učitel či žáci nahrají) Vlastní otázky k příběhu (učitel či žáci nahrají)	80 minut
3. Dobrý nebo špatný?	Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace		
4. Mé zásady	Umění a kultura, Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace	Otázky pro partnerskou školu (učitel pošle koordinátorovi z partnerské školy) Zásady žáků (každý žák vloží min. jednu), Volitelné: Fotografie zásad	Práce s výsledky sociologického výzkumu

modul 3 Migrace

Hodina	Vzdělávací oblasti	Výstupy z hodiny (na web La Ngonpo)	Poznámky
1. Můj region	Člověk a příroda, Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace	„Virtuální mapa“ regionu (žáci ve skupinách zpracují na webu)	Zadání domácího úkolu: připravit „virtuální mapy“. Volitelně: vyfořit významná místa (žáci fyzicky pošlou foto partnerům).
2. Abdin	Člověk a příroda, Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace		Volitelný domácí úkol: „Rozhovor s imigranty“.
3. Moji sousedé	Člověk a příroda, Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace		Volitelně: Práce s „Rozhovory s imigranty“, které žáci uskutečnili. Zadání domácího úkolu: podívat se na virtuální mapy partnerů.
4. Strom migrate	Člověk a příroda, Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace, Umění a kultura	Fotografie stromu migrate (žáci nahrají na web) „Virtuální strom“ (žáci vytvoří po hodině) Otázky pro partnery o jejich mapách (učitel předá koordinátorovi)	80 minut Žáci si na webu prohlédnou „Virtuální mapy“ žáků z partnerské školy.

modul 4 Krása

Hodina	Vzdělávací oblasti	Výstupy z hodiny (na web La Ngonpo)	Poznámky
1. Umění	Umění a kultura, Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace	Poselství na web (každý žák nahraje větu ze závěrečné aktivity)	V hodině lze využít dataprojektor.
2. Naše třída	Umění a kultura, Člověk a společnost	Fotografie děl (učitel či žáci nahrají název a popis) Co se mi na třídě či na škole líbí a co bych vylepšil? (každý žák napíše či se přepíše plakát vytvořený na hodině.)	80 minut
3. Zkrášlování	Člověk a společnost, Člověk a příroda, Jazyk a jazyková komunikace		V hodině lze využít dataprojektor.
4. Ohňostroj	Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace	Fotografie „Třídní ohňostroj“ a „Our dreams“ (vloží učitel či žák) Volitelně: My dream (žáci popíší jeden svůj sen)	Práce s výstupy z 1. a 2. hodiny z partnerské školy. V hodině lze využít dataprojektor.

modul 5 **Voda**

Hodina	Vzdělávací oblasti	Výstupy z hodiny (na web La Ngonpo)	Poznámky
1. Virtuální voda	Člověk a příroda, Člověk a společnost, Matematika a její aplikace	Brainstorming na téma voda (žáci přepíšou slova z hodiny)	
2. Moře plastu	Umění a kultura, Člověk a společnost, Člověk a příroda, Jazyk a jazyková komunikace	Fotografie děl „Moře plastu“ a plastového odpadu posbíraného během hodiny (nahraje učitel) Průzkum „Kolik plastu spotřebuji za 1 týden?“ (žáci zapíšou výsledky)	80 minut
3. Velká ryba	Člověk a společnost, Člověk a příroda, Člověk a jeho svět, Jazyk a jazyková komunikace		
4. Změna	Člověk a společnost, Člověk a příroda, Jazyk a jazyková komunikace	Otázky pro partnerskou školu (učitel pošle koordinátorovi z partnerské školy)	Práce s výstupy na webu z první a druhé hodiny

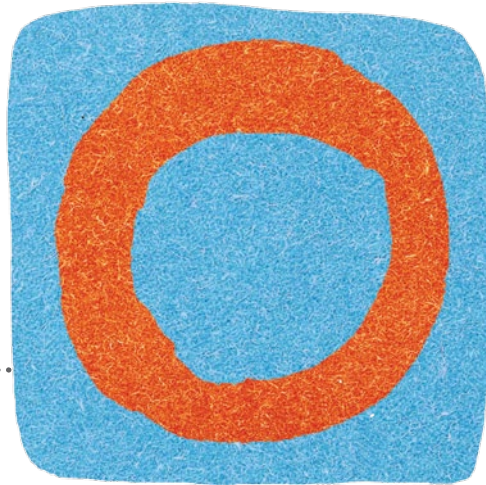

modul 6 **Společně**

Hodina	Vzdělávací oblasti	Výstupy z hodiny (na web La Ngonpo)	Poznámky
1. Slon	Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace	Foto slona se vzkazy (učitel či žák nahraje fotografii na web) Virtuální slon (každý žák napíše každý žák napíše, co nejdůležitějšího se během projektu naučil/a)	
2. Příprava výstavy I	Člověk a společnost, Umění a kultura		80 minut, Domácí úkol: Žáci se podívají na všechny své a partnerské výstupy na webu La Ngonpo.
3. Příprava výstavy II	Člověk a společnost, Umění a kultura		
4. Rozloučení	Člověk a společnost	Volitelně: Žáci po hodině vloží na web to, co vytvořili (např. své psaní, text písně, video s písní, fotografie výstavy atd.)	Do hodiny přineste vyplněné certifikáty.

modul 1 Kruh

Hodina	Cíl	Vzdělávací oblasti	Výstupy z hodiny (na web La Ngonpo)	Poznámky
1. Naši partneři	Žáci si osvojí nové poznatky o místě partnerské školy. Pojmou své vnímání daného regionu a možné stereotypy.	Člověk a příroda, Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace		
2. Kruhy	Žáci pojmenují svou identitu a jedinečnost každého člověka. Uvedou, co nového je spojuje se spolužáky, a vysvětlí, jak mohou sami vytvářet stereotypy.	Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace	Má květina (žáci přepíší)	Domácí úkol: fotografie kruhů (žáci poté nahrají na web)
3. Koláže	Žáci pojmenují, co mají společného se svými spolužáky. Předvídají, jaké zájmy mají žáci z partnerské školy a co je pro ně v životě důležité.	Umění a kultura, Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace	Koláže (žáci nahrají fotografie a popisky)	80 minut
4. Co máme společného?	Žáci porovnají koláže partnerské školy se svými očekáváními. Uvedou, co mají společného s žáky z partnerské školy, a vyhodnotí, co se za poslední měsíc naučili (o sobě, o svých spolužácích a spolužácích z partnerské školy).	Informační a komunikační technologie, Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a společnost, Člověk a příroda	Otázky pro partnerskou školu (učitel pošle koordinátorovi z partnerské školy)	Práce s fotografiemi kruhů a s výstupy od partnerů (koláže, fotografie kruhů)

Hodina 1 Naši partneri

Vzdělávací oblasti:

- Člověk a příroda (Zeměpis)
- Člověk a společnost (Výchova k občanství)
- Jazyk a jazyková komunikace
(Anglický jazyk – min. úroveň B1, Český jazyk a literatura)

Cíle:

- Žáci si zmapují své představy o místě partnerské školy (země, region, město), pojmenují si, jak ho vnímají a jaké jsou jejich případné stereotypy.
- Žáci uvedou nové poznatky o zemi či regionu partnerské školy.

Pomůcky:

- sada 8 fotografií k vystřihnutí – Příloha č. 1 (jedna sada pro každou skupinu žáků);
Nutné doplnit o dalších 8 fotografií z místa partnerské školy.
- sada 9 kartiček k vystřihnutí s fakty o místě partnerské školy (země, region, město) a České republice – Příloha č. 2 (jedna sada pro každou skupinu žáků);
Nutné doplnit o dalších 9 kartiček z místa partnerské školy.
mapa světa;
- velký papír na poznamenání otázek;
- osobní zápisníky žáků.

Doporučení:

Vaše partnerská škola může být v jakémkoliv místě na světě, a proto je nezbytné, abyste si tento plán hodiny sami dopravili podle vašich potřeb. Žáci se v hodině dozví základní fakta o své zemi a o místě, kde leží partnerská škola (země, region, či město – je-li to např. škola v ČR), proto před hodinou připravte 9 kartiček s fakty o daném místě. Můžete se nechat inspirovat námi vybranými fakty o ČR. Informace z obou míst by měly být podobného charakteru. O pomoc požádejte koordinátora z partnerské školy.

V úvodní aktivitě pracujeme s fotografiemi. Stejně jako u kartiček doporučujeme najít 8 fotografií z místa partnerské školy, a sice fotografie, které budou prezentovat rozmanitost daného místa, a fotografie, které mohou žáky něčím překvapit. Úvodní aktivitu lze také realizovat tak, že namíchané fotografie z obou zemí v hodině promítnete a necháte žáky společně hádat, odkud jsou. Aby v hodinách nedošlo k upevnění stereotypů o zemi či regionu partnerské školy a jejich obyvatelích, zastavte se u každého zobecňujícího, stereotypního výroku, který uslyšíte, a zeptejte se žáků, proč si to myslí a co je vede k jejich názorům – např. *Máte nějakou osobní zkušenost, ze které to vyvozujete? Znáte osobně obyvatele dané země? Co si myslí ostatní ve třídě? Odkud se berou naše názory? Jak si je vytváříme?*

Výroky sami nehodnotte. Je důležité nenahrazovat jeden stereotyp jiným. Myslete na to, že stereotypy jsou o nás, o li-

dech, kteří je vytvářejí, a mají jen málo společného s těmi, kterých se týkají. Vaše otázky by tedy měly pomoci žákům prozkoumat podstatu a původ jejich vlastních stereotypů a to, jak byly a jsou tvořeny.

Poznámky:

Jedním z cílů této hodiny je dát žákům prostor ke zmapování svých vlastních představ a domněnek o místě partnerské školy a jeho obyvatelích. Je možné, že někteří žáci uslyší o dané zemi, regionu či městě poprvé v životě, což ale vůbec nebrání úspěšné realizaci této hodiny. Všichni v sobě nosíme představy o zemích, ve kterých jsme nikdy nebyli (např. od rodičů, z televize, z knih, z reklam, od přátel či jiných učitelů), tudíž i žáci budou schopni si ho představit. Aby hodina byla přínosná, je důležité, aby žáci věděli, že po nich nevyžadujete přesné a správné faktografické informace, ale že mohou bezpečně mluvit o svých domněnkách a představách. Žákům můžete pomoci tím, že místo ukážete na mapě.

Úvodní aktivita (10 minut)

1/ Skupinová práce s fotografiemi (5 minut)

Rozdělte žáky do skupin po třech až pěti. Zadejte jim následující úkol:

Každé skupině nyní rozdám 16 fotografií. Úkolem je prohlédnout si je a společně si říci, co na nich vidíte. Poté fotografie rozdělte do dvou skupin: ty, které jsou podle vás z místa partnerské školy, a ty, které pocházejí z České republiky. Pokud jste nikdy o místě partnerské školy nic neslyšeli, tak to nevádí, protože nebude pro vás těžké poznat fotografie z České republiky.

Ukažte žákům místo na mapě. Poté každá skupina dostane sadu 8 fotografií z Přílohy č. 1 a 8 fotografií, které si sami připravíte, a má několik minut na splnění úkolu. Skupiny mezitím obcházejte a otázkami vybízejte k diskusi (např. *Proč si myslíte, že tato fotografie nemůže být z ČR / z místa partnerské školy?*). Celá aktivita by měla být dynamická a netrvat více než několik minut.

2/ Společná diskuze (5 minut)

Nejprve žákům prozradte správné řešení:

Fotografie z ČR:

- 1 – větrný mlýn v Bílých Karpatech, nyní slouží jako muzeum;
- 2 – panelové domy v Brně (domy se skládají z jednotlivých bytových jednotek, které zpravidla obývá jedna rodina);
- 3 – pohled na krajinu v okolí Uherského Hradiště;
- 4 – park v Brně;
- 5 – kostel sv. Víta v Českém Krumlově;
- 6 – obchod v Uherském Hradišti;
- 7 – vesnice na Šumavě (pohoří v jižní části České republiky);
- 8 – hlavní nádraží v Brně (v pozadí budova hlavního vlakového nádraží a tramvajové zastávky).

Odhadli jste správně, odkud pocházejí fotografie?

Pokud ne, tak proč tomu tak bylo?

Zaujala vás některá z fotografií? Pokud ano, čím?

Jak vznikají naše představy o tom, jak by mělo vypadat místo partnerské školy?

Co ovlivňuje naše představy?

Hlavní aktivita (25 minut)

1/ Tabulka D-CH-D (Domnívám se – Chci se dozvědět – Dozvěděl/a jsem se)¹ ve dvojicích (10 minut)

Řekněte žákům, že nyní budete společně zjišťovat, co všechno o zemi partnerské školy již víte, či se domníváte, že víte, a jak si zemi partnerské školy představujete. Na tabuli nakreslete následující tabulku (D-CH-D) a požádejte žáky, aby si otevřeli své nové osobní zápisníky a každý si ji do něj překreslil (na šířku stránky):

D – Domnívám se	CH – Chci se dozvědět	D – Dozvěděl/a jsem se

Poté zdůrazněte, že nyní každý vyplní pouze první dva sloupce. K poslednímu sloupci se dostanete až na konci hodiny. Každý napíše do prvního sloupce „D – Domnívám se“ to, co o zemi partnerské školy ví nebo si představuje. Povzbudte žáky, ať píšou jakékoliv domněnky. Důležité je, aby nepsali pouze slova, ale celé věty (např.: Země není u moře.). Následně pokračují s druhým sloupcem „CH – Chci se dozvědět“, kam zapíšou otázky, na které by rádi znali odpověď (např.: Jak se mluví v zemi partnerské školy?). Žáci pracují ve dvojicích, ale každý píše do svého osobního zápisníku.

2/ Společné sdílení a zapsání otázek na velký papír (10 minut)

Ptejte se žáků, co mají zapsáno v prvním sloupci. Vaší rolí není dávat správné odpovědi, ale pouze usměrňovat diskusi mezi žáky, proto nehodnoťte ani nekomentujte jejich tvrzení a domněnky. V případě některých sporných bodů můžete vyzvat ostatní žáky, aby reagovali (např.: Souhlasíte? Proč ano/ne?). Žáky ale ujistěte, že později se k tomuto úkolu ještě společně vrátíte. Pokud si žáci nejsou určitou informací jisti, pomozte jim tvrzení přeformulovat v otázku a zapsat ji do druhého sloupce.

Následně každá dvojice přečte jednu ze svých otázek z druhého sloupce. Požádejte jednoho z žáků, aby ji zapsal na velký papír, ke kterému se budete moci později vrátit (např. hledání odpovědi lze zadat jako dobrovolný domácí úkol nebo otázky postupně zodpovězte v dalších hodinách projektu).

3/ Skupinová práce: kartičky o ČR a o zemi partnerské školy (5 minut)

Žáci vytvoří malé skupinky a do každé rozdejte sadu 18 kartiček (9 kartiček o ČR a 9 kartiček o zemi partnerské školy, které sami připravíte) s pomíchanými fakty o zemi partnerské školy a České republice. Jejich úkolem je rozhodnout, zda daná fakta platí pro jejich zemi, či pro zemi partnerské školy. Zkontrolujte odpovědi s celou třídou. Vyvolá-li to v žácích další otázky a vy na ně znáte odpovědi, tak jim otázky zodpovězte. Zeptejte se:

Proč pro vás bylo obtížné určit některá fakta? Proč jste si některé věci představovali jinak?

Závěrečná aktivita (5 minut)

1/ Doplnění sloupce „D“ (5 minut)

Každý žák se vrátí k tabulce D-CH-D a do třetího sloupce doplní alespoň tři věty o tom, co se dozvěděl nového. Pokud žák získal odpověď na některou ze svých otázek,

tak ji může zapsat. Pokud ne, tak si vybere něco pro něj či pro ni osobně zajímavého či důležitého. Zbývá-li ještě čas, vyzvěte žáky, aby poté sdělili třídě, co si zapsali (například každý žák přečte jednu větu).

2/ Otázky

Na konci hodiny se vraťte k nasbíraným otázkám na velkém papíře a domluvte se s žáky, jak s nimi dále budete pracovat, např.:

- Žáci ve dvojicích si vyberou jednu otázku a vyhledají na ni doma odpověď.
- „Dobrovolníci“ si vyberou otázku, která je zajímavá, a vyhledají na ni odpověď.
- Vraťte se k otázkám v dalších hodinách (nejen v La Ngonpo hodinách).

Poznámky

1 – Metoda „Domnívám se – Chci vědět – Dozvěděl/a jsem se“ je adaptována podle programu Čtením a psaním ke kritickému myšlení. Původní slovo „vím/vědět“ jsme nahradili slovem „domnívám se“ a „chci se dozvědět/dozvěděl jsem se“, protože slovo „vím“ dle

nás vyjadřuje něco konečného a neměnného. Věříme, že „znalosti a vědění“ nelze jednoduše uchopit, protože jsou neúplné a proměnlivé. Více o původní metodě na <http://www.kritickemysleni.cz>.

Zdroje:

Příloha č. 1

Autoři fotografií: Petr Foltýn, Šárka Kropáčková, Katarina Šramková, Martina Pavlíčková, Martin Vyhnač

Příloha č. 2

<http://www.czso.cz>

Příloha č. 1

1

2

3

4

5

6

7

8

Příloha č. 2

Česká republika

Průměrně žije v každé domácnosti 2,5 člověka.	Spotřeba rýže činí cca 4,5 kg na osobu a rok.	73 % populace žije ve městech.
Ve většině škol žáci nenosí uniformy.	Průměrná teplota v červenci je 20 stupňů Celsia.	Na 1 km ² žije 133 obyvatel.
Nejvyšší bod této země je 1602 m.	Nejoblíbenějšími sporty jsou lední hokej a fotbal.	Přibližně 30 % obyvatel jsou věřící.

Hodina 2 Kruhy

Vzdělávací oblasti:

- Člověk a společnost (Výchova k občanství)
- Jazyk a jazyková komunikace (Anglický jazyk – min. úroveň B1, Český jazyk a literatura)

Cíle:

- Žáci uvedou příklady toho, co vše je součástí jejich identity.
- Žáci objeví, co nového je spojuje s jejich spolužáky.
- Žáci pojmenují jedinečnost každého člověka.
- Žáci vysvětlí, jaká jsou rizika „kategorizace“ lidí a jakým způsobem mohou sami vytvářet stereotypy.

Pomůcky:

- osobní zápisníky žáků;
- papíry na květiny (pro každého žáka jeden).

Web La Ngonpo:

- Po této hodině žáci na webu vyplní aktivitu „Má květina“.
- Za domácí úkol budou žáci fotografovat různé kruhy a fotografie následně nahrají na web.

Doporučení:

Pro některé žáky může být těžké sdílet s ostatními spolužáky své pocity a to, kým jsou (např. kvůli předchozí zkušenosti). V takovém případě dejte všem najevo, že pokud nechtějí, tak o tom nemusí mluvit s ostatními. Dejte žákům možnost volby.

Poznámka:

Jedním z hlavních cílů této hodiny je, aby si žáci uvědomili výjimečnost a komplexnost každého člověka. Je však těžké uchopit jedinečnost každého člověka a také se může jevit nemožné úplně „poznat“ druhého člověka. Aktivitu, které zde představujeme, se snaží o zjednodušené uchopení naší identity. Věříme, že pokud si žáci uvědomí, že každý člověk je jiný a že má za sebou jinou historii a zkušenosti, můžou pak lépe bojovat proti svým vlastním kategorizacím a stereotypům vůči ostatním (více viz Infobox na konci plánu této hodiny). Tento cíl ale nesdělujte žákům na začátku hodiny, budou se k němu postupně propracovávat.

Úvodní aktivita (5 minut)

Co mě činí šťastným a co ne? (5 minut)

Požádejte žáky, ať si otevřou své osobní zápisníky, a zadejte jim následující úkol:

V prvním modulu nazvaném Kruh budete mít prostor více poznat sami sebe, své spolužáky zde a v zemi partnerské školy. Nejprve se zaměříme na to, co nás činí šťastnými a co nás naopak dokáže naštvat. Do svého zápisníku si nakreslete dva velké kruhy – jeden si nadepište jako „☺ kruh“ a druhý jako „☹ kruh“. Do jednoho z kruhů vepište pět věcí, které vás dělají šťastnými, a do druhého pět věcí, které vás snadno naštvou nebo rozčílí.

Poté, co žáci kruhy dokončí, můžou je sdílet ve dvojicích či společně se všemi. Aktivita má být dynamická a cílem

je dát žákům prostor pro vlastní krátkou sebereflexi. Proto čas vyhrazený na vzájemné představování kruhů by měl být velmi krátký.

Hlavní aktivita (25 minut)

1/ Kdo jsi? (5 minut)

Žáci budou nyní opět pracovat se zápisníky. Dopředu jim prozradte, že jim položíte šest otázek o nich samotných (otázky budou pro všechny žáky stejné) a úkolem každého z nich bude rychle napsat své odpovědi do zápisníků. Doporučte jim, aby si předem napsali pod sebe čísla 1–6. Upozorněte je, že odpovědi se musí lišit, nesmí být stejné. V odpovědích by měli používat podstatná jména. Až budou všichni připraveni, začněte:

1. Kdo jsi?
2. Kdo jsi?
3. Kdo jsi?
4. Kdo jsi?
5. Kdo jsi?
6. Kdo jsi?

Otázku pokládejte s krátkými desetisekundovými pauzami. Odmítnou-li žáci psát, vybídněte je k pokračování a hledání stále nových a nových odpovědí. Nenechávejte jim příliš mnoho času na rozmyšlenou. Jakmile skončí, nechte je sdílet své odpovědi a první dojmy ve dvojicích nebo ve skupinkách. V tuto chvíli nic nekomentujte.

2/ Má květina (15 minut)

Vysvětlte, že aktivita „Kdo jsi?“ je náročná a že jejím účelem bylo žáky připravit na následující část nazvanou

„Má květina“. Ta jim pomůže v přemýšlení nad tím, kým jsou a kým se cítí být v tomto okamžiku svého života, což často nebývá snadné ani pro dospělé. Žáci se pokusí definovat sami sebe ve vztahu k ostatním lidem pomocí slov:

Vaším úkolem teď bude vzít si papír a nakreslit na něj květinu se šesti okvětními lístky (dostatečně velkými, abyste mohli psát do středu květu i do lístků). Napište doprostřed květu své jméno a zamyslete se nad šesti různými „identitami“, šesti částmi, které dohromady tvoří vaši osobu. Můžete použít odpovědi, které jste zapsali v předešlé aktivitě, ale není to nutné. Můžete dopsat i nové věci. Popřemýšlejte nad tím, co všechno vás v životě utváří. Okvětní lístky nemusí mít stejnou velikost. Zamyslete se nad tím, jak důležité jsou pro vás jednotlivé části, a podle toho změňte velikost jednotlivých lístků – např. pokud je něco důležitější, lístek zvětšete.

Aby zadání bylo srozumitelnější, ukažte žákům jeden až dva příklady, které vy osobně byste napsali do své květiny (např. jsem učitel, jsem muž/žena, jsem bratr/sestra, sportovec). Žáci by se měli vyhnout popisu osobních charakteristik (např. mladý, zdravý, pracovitý). Zdůrazněte, že by měli k popisu používat podstatná jména. K úkolu ještě dodejte:

Alespoň ke třem okvětním lístkům, ke třem částem vašeho já, napište jméno člověka, kterého znáte či si ho pamatujete z dětství a který byl či stále je pro vás v dané oblasti významný (např. pokud hraji fotbal, tak můj první trenér byl pro mě obzvláště důležitý, protože jsem díky němu dále pokračoval ve fotbale). Nechcete-li prozrazovat jméno dané osoby, napište iniciály či ho nakreslete. K některým lístkům může být těžké najít takového člověka, proto stačí, když ho najdete ke třem z nich.

Stanovte na tuto práci limit 10 minut a upozorněte je, že až vše dokončí, budou ostatním spolužákům ukazovat své květiny.

Varianta: Místo květiny si můžou žáci obkreslit ruku a do ní vepsat pět věcí.

3/ Společné sdílení (5 minut)

Nyní mají žáci prostor vstát, obcházet třídu a vzájemně si představovat své květiny.

Ukázky květin žáků z webu La Ngonpo (pilotování 2010/2011):

Ladak:

- brother, gadgetfreak, bookworm, humorous, loyal, adventurous
- girl, pet lover, student, Christian, music lover
- Buddhist, student, brother, oldest son, villager, farmer

Česká republika:

- girl, maybe smart, sister, painter, traveller, blond
- Czech, rabbit owner, friend, Scorpio, sister
- grandson, angler, brother, student, boy, computer player

Závěrečná aktivita (10 minut)

1/ Diskuze se třídou (10 minut)

Jak se vám květiny vytvářely?

Co bylo nemožné v květině zobrazit – slovy, jazykem? Máte některé věci společné s ostatními? Proč ano/ne? Která součást vašeho květu, vás samotných, je pro vás nejdůležitější?

Čeho myslíte, že si lidé na vás nejdříve všimnou, když vás potkají poprvé v životě? Kterou část květiny nejprve uvidí? Proč myslíte, že to tak je?

Dodatečné informace pro vás i žáky

Některé naše identity (okvětní lístky) jsou navenek viditelnější než jiné – např. pohlaví, barva kůže, věk. Často jsou to proto ty první věci, které vidíme a podle nichž si lidi zařadíme do určité kategorie (např.: „Je to černoch.“ „Je to důchodkyně.“). Je přirozené, že se na svět díváme skrz kategorie, protože nám to usnadňuje porozumět světu okolo nás. Kategorie ale s sebou nesou i nevýhody, např.:

- Často nám brání více poznat daného člověka, co všechno ho v životě utváří a kým všim se cítí být, protože si o něm příliš rychle vytvoříme názor.
- Důrazné prosazování a podporování kategorií (jako např. národnosti) může snadno vést ke vzniku či upevňování stereotypů.
- Kategorie znamenají oddělování věcí, které mohou být propojené a neoddělitelné.

Po seznámení žáků s problematikou kategorií (viz Dodatečné informace) pokračujte v diskuzi:

Jaká tři slova by nejlépe vyjádřila to, co byste cítili, kdyby k vám lidé přistupovali pouze na základě jedné z těchto kategorií a nebrali by v úvahu ostatní části vaší osobnosti (ostatní lístky květiny)?

Jak byste se cítili, kdyby vás lidé posuzovali jen jako Čechy a neviděli, že jsou pro vás důležité i jiné věci? (Zde se můžete též zeptat: Kolik z vás si do své květiny napsalo, že jsou Češi? Jak je to pro vás v tento moment důležité?)

Jak moc si myslíte, že je důležité znát květiny ostatních lidí? A myslíte si, že je snadné, nebo složité je poznat?

Když někoho potkáte poprvé, na co byste se zeptali, abyste se o něm či o ní více dozvěděli?

Jak se můžete dostat k tomu, co je za jeho/její květinou (k věcem, které nelze popsat slovy)?

Ujistěte se, že žáci si z hodiny odnášejí poznatek, že každý z nás je jedinečný a komplexní a že bychom neměli nikoho soudit na první pohled, nebo si myslet, že víme, jaký je, jen proto, že je určité národnosti či má určitou barvu kůže. Tyto věci jsou sice často nejviditelnější, ale o člověku toho neřeknou mnoho. Každý je jedinečný a blíže poznat někoho zabere čas. Dalším tématem k diskusi může být, do jaké míry jsme vlastně schopni poznat sami sebe a druhé, přičemž budeme brát v úvahu to, že lidé se mění podle situací. Například, je těžké předvídat, jak se lidé či já sám budeme chovat v budoucnosti. Učení se s druhými a od druhých na našich životních cestách může být zajímavým tématem pro vaše žáky.

Aby žáci lépe pochopili termíny „kategorizace“ a „stereotypy“, můžete se jich zeptat:

Co si myslíte, že se říká o Češích?

INFOBOX – Identita

Identita – podle transkulturní teorie má každá osoba mnoho identit. Jednotlivé identity jsou dynamické – jejich přítomnost a význam se mění v čase a místě. V průběhu našeho života se identifikujeme s různými skupinami lidí, přičemž některé z těchto skupin jsou pro nás důležitější než jiné. S některými skupinami se identifikujeme po celý život, s jinými jen na krátkou dobu. Příklady: rodina, škola, třída, skupina podle místa bydliště, narození (stát, národnost, etnicita), pohlaví, věk, zájmy, skupiny vrstevníků či odborníků, náboženství, sociální postavení atd. Problémy a nedorozumění se mohou objevit, pokud někdo odmítá mou účast nebo spojení s určitou skupinou, ke které cítím, že patřím, nebo pokud mne někdo přiřadí ke skupině, jejíž

A pokračujte otázkami:
Jsou všichni lidé žijící v Česku takoví? A co vy?

2/ Osobní zápisník

Každý žák si do svého zápisníku na konci hodiny či za domácí úkol zodpoví následující dvě otázky:

Co nového jsem se o sobě v dnešní hodině dozvěděl?

Co nového jsem se dozvěděl o svých spolužácích?

Domácí úkol

Květiny na web. Žáci vloží informace ze svých „květin“ na webovou stránku La Ngonpo. Doporučujeme udělat do příští hodiny.

Vyfoť si svůj kruh! Připomeňte žákům, že na konci projektu budou připravovat výstavu pro své spolužáky, rodiče, učitele atd., aby představili, co vše během pro-

součástí se necítím být nebo pro mne není příliš důležitá (např. má státní příslušnost), a nevidí jiné identity, které mě v minulosti formovaly a které já sám považuji za mnohem důležitější.

Stereotyp – je jednotvárný, ustálený, navyklý vzorec chování a myšlení, který máme. Nejčastějším projevem stereotypu jsou diskriminace a předsudky, tedy odlišné chování k druhým kvůli jejich příslušnosti k určité skupině – např. náboženské, národnostní, etnické, sociální aj.

Stereotyp může být i pozitivní (např.: „Francouzi jsou velmi elegantní,“ nebo: „Lidé s brýlemi jsou inteligentní.“). Stereotyp vzniká na základě zjednodušení, přehánění nebo překroucení pravdy, generalizace a představení některých kulturních atributů jako „přirozených“ (v genech).

jektu vytvořili. Jedním z výstupů z modulu Kruh budou fotografie na téma „kruh“. Úkolem je vyfotit nejrůznější typy kruhů. Mohou to být například překvapivé kruhy, které běžně vidáme kolem sebe (prstýnek), ve svém okolí (značka kruhového objezdu), ve škole či doma. Lze pracovat samostatně, nebo ve skupinkách. Určete max. počet fotografií (např. tři až pět). Domluvte se s žáky na dalším postupu: jak, do kdy a kde by měli nahrát fotky na web La Ngonpo. Upozorněte je, aby fotografie byly opravdu jejich a nestahovali je z internetu. Žáci z partnerské školy budou také pracovat na tomto úkolu.

Předsudek – je přisuzování vlastností (většinou negativních) lidem dopředu, aniž bychom je znali. Někdy je předsudek definován jako negativní stereotyp.

Kategorizace – souhrnná představa v naší mysli o vlastnostech a charakteru určitých skupin, o kterou se opíráme při našem jednání a chování.

Generalizace – zevšeobecnění: V souvislosti se stereotypy je generalizace spojena s přehnanou paušalizací (nejčastěji charakteru jednotlivých osob), která není podložena dostatečnými zkušenostmi nebo která je použita v nevhodné situaci.

Zdroj: <http://www.czechkid.cz/>

Hodina 3 Koláže (80 minut)

Vzdělávací oblasti:

- Umění a kultura (Výtvarná výchova)
- Člověk a společnost (Výchova k občanství)
- Jazyk a jazyková komunikace
(Anglický jazyk – min. úroveň A2, Český jazyk a literatura)

Cíle:

- Žáci pojmenují, jaké zájmy a priority mají společně se svými spolužáky.
- Žáci předvídají, jaké zájmy mají podle nich žáci v partnerské škole a co je pro ně důležité v životě.

Pomůcky:

- časopisy nebo noviny s obrázky a fotografiemi (můžete žáky předem požádat, aby si donesli své vlastní časopisy). Nemáte-li je k dispozici, žáci malují či kreslí.

- velké papíry, nůžky, lepidla, barevné tužky, fixy;
- malé papíry (např. dvou různých barev) pro závěrečnou aktivitu (dva pro každého žáka);
- osobní zápisníky žáků.

Web La Ngonpo:

- Po hodině žáci nahrají fotografie svých koláží na web a přepíší k nim komentář.
- Žáci nahrají na web fotografie kruhů (domácí úkol z druhé hodiny).

Doporučení:

Vzhledem k rozdílnému kontextu u nás a v partnerské škole je důležité s žáky nejprve probrat, jaké obrázky je vhodné a naopak nevhodné využít pro koláže. Budou-li např. v kolážích nahé ženy, je pravděpodobné, že se učitel

či učitelka z partnerské školy rozhodne danou koláž nepoužít. Dejte žákům prostor, aby sami navrhli, co je vhodné a nevhodné.

Poznámky:

Uschovejte koláže na závěrečnou výstavu. Ujistěte se, že to žáci vědí, předtím než na nich začnou pracovat.

Úvodní aktivita (15 minut)

1/ Bláznivé nápady (5 minut)

Aby byli žáci připraveni na další aktivitu, začneme zlehka. Žáci vytvoří skupiny po třech. Poté je požádejte, aby se zamysleli nad tím, co mají všichni (celá skupina) společného s některými z věcí nebo lidí níže (vyberte jen ty, které se vám zdají zajímavé a relevantní pro vaše žáky). Přečtete je postupně a dejte žákům vždy 30 vteřin na to, aby přišli alespoň na jednu vlastnost nebo charakteristiku, kterou mají společnou s danou věcí nebo člověkem. Podpořte je, aby byli vynalézaví. Nad prvním se zamyslete společně.

Co mají všichni žáci ve vaší skupině společného...?

- *se stromem* (možné odpovědi: rosteme, „dýcháme“, zelené nebo hnědé oblečení atd.);
- *s ohněm*;
- *se špagetami*;
- *s idolem náctiletých*
(zvolte dle úvahy – např. konkrétní zpěvák, herečka);
- *s autem*;
- *atd.*

2/ Tři společné věci (10 minut)

Žáci ve skupinkách po třech hledají tři věci, které mají všichni tři společné, a diskutují o nich. Upozorněte je, že se nemá jednat o věci zjevné a snadno odhalitelné (jako např. barvu vlasů, ale např. o nějakou zkušenost z dětství). Poté každá skupinka představí ostatním alespoň jednu věc, která je pojí. Požádejte jednoho žáka,

aby všechny společné věci postupně zapisoval na větší papír, který pak bude možné pověsit na zeď nebo na tabuli. Stačí psát pouze klíčová slova, ne celé věty. Seznam společných věcí použijete při reflexi na konci hodiny.

Hlavní aktivita (50 minut)

1/ Vytváření koláží ve skupinách (40 minut)

Nejprve vysvětlíte žákům, co je čeká:

Každá skupina dostane velký papír, časopisy nebo noviny, lepidla, nůžky a barevné fixy. Úkolem je vytvořit koláž ve tvaru velkého kruhu (dle názvu celého modulu), v němž budou např. fotografie, ručně malované obrázky či symboly. Neměly by to však být jakékoliv

nahodilé obrázky, ale ty, které představují váš život, zájmy a to, co je pro vás důležité. Můžete se inspirovat dnešní první aktivitou, kde jste hledali, co máte společného. Každá koláž bude také obsahovat krátký popis v AJ o tom, co jste chtěli vaší koláží říci – tj. co máte rádi, jaké jsou vaše zájmy a co je nyní pro vás v životě důležité. Tyto koláže na konci hodiny vyfotografujeme a pověsíme je na web, aby se žáci ve vaší partnerské škole o vás mohli dozvědět více. Koláže také využijeme při závěrečné výstavě. I když je pravděpodobné, že se vaše zájmy a to, co je pro vás důležité, změní, než přijde čas výstavy (protože lidé se stále mění), koláže budou stále představovat vás v jednom bodě vašeho života.

Abyste se vyhnuli špatnému porozumění zadání, napište na tabuli základní instrukce:

- Jaké jsou naše zájmy? Co rádi děláme? Co je pro nás v životě důležité?
- kruh z obrázků, fotek
- popis v AJ (několik vět)

Předtím, než začnete a rozdáte materiál, tak se žáků zeptejte: *Koláže uvidí žáci z partnerské školy, co myslíte, že by se na nich proto nemělo objevit? Jaké obrázky by např. nemusely být vhodné?* Pokud s tím žáci nepřijdou sami, tak s nimi proberte vhodnost fotografií, na kterých jsou např. nahé ženy.

Stanovte časový limit 40 minut. Deset minut před ukončením této aktivity obcházejte jednotlivé skupiny a připomenejte jim napsání krátkého vysvětlujícího komentáře v AJ. Posledních 5 minut ponechte na úklid.

2/ Prohlížení koláží (10 minut)

Hotové koláže pověste na zeď či rozložte na lavice nebo na podlahu. Žáci mají nyní několik minut na to, aby si obešli třídu a podívali se na práce svých spolužáků. Pak pokračujte otázkami:

Máte na své spolužáky nějaké otázky? Je v kolážích něco, čemu nerozumíte a na co byste se chtěli zeptat? Co si myslíte, že žáci z partnerské školy vyčtou z vašich koláží? Co o vás zjistí?

Poté se dohodněte na vyfotografování koláží, nahrání fotek a přepsání komentářů na web La Ngonpo. Žáci z partnerské školy s nimi budou pracovat v další hodině, proto je nutné udělat to co nejdříve.

Závěrečná aktivita (15 minut)

1/ Předvídání ve dvojicích či individuálně (10 minut)

Každý žák dostane dva malé prázdné papíry (mohou být barevně odlišené) a popřemýšlí, jak budou vypadat koláže žáků z partnerské školy. Na jeden z nich napíše 5 věcí, které si myslí, že tam pravděpodobně budou, a na druhý papír 5 věcí, které tam pravděpodobně nebudou. Mezitím připravte dva velké papíry a lepidla. Jeden nadepište otázkou: *Co bude v kolážích z partnerské školy?*, a druhý: *Co nebude v kolážích z partnerské školy?* Poté, co žáci dopíší, sami papír polepí, nebo požádejte dva žáky, aby papírky vybrali a nalepili. Papíry pak uschovejte do příští hodiny.

Tuto aktivitu ukončete společným předvídáním a vypovídáním se: *Myslíte si, že vaše a jejich koláže budou podobné, nebo rozdílné? V čem? A proč si to myslíte?*

2/ Osobní zápisník (5 minut)

Vraťte se k úvodu této hodiny a seznamu věcí, které žáci mají společné. Vyzvěte žáky, aby se zamysleli nad průběhem celé hodiny a nad tím, co mají společného s ostatními spolužáky ve třídě. Žáci si zapíší do deníků:

- alespoň jednu novou věc, kterou během hodiny zjistili, že mají společnou s jedním konkrétním spolužákem/spolužačkou.

- alespoň jednu novou věc, kterou zjistili od někoho ze spolužáků během hodiny a o které by se chtěli dozvědět víc (učení se z rozdílnosti).

Domácí úkol

Koláže na web. Žáci před další hodinou nahrají fotografie koláží na web a připiší k nim komentáře v AJ.

Ukázky koláží žáků z webu La Ngonpo (pilotování 2010/2011):

Zdroj:
ZŠ Horníkova,
Brno

Zdroj:
SECMOL,
Indie

Hodina 4 Co máme společného?

Vzdělávací oblasti:

- Informační a komunikační technologie
- Jazyk a jazyková komunikace
(Anglický jazyk – min. úroveň B1, Český jazyk a literatura)
- Člověk a společnost (Výchova k občanství)
- Člověk a příroda (Zeměpis)

Cíle:

- Žáci interpretují výstupy partnerů z předchozí hodiny (koláže) a porovnají je se svými očekáváními.
- Žáci uvedou, co mají společného se žáky z partnerské školy.

- Žáci vyhodnotí, co se za poslední měsíc naučili sami o sobě, o svých spolužácích nebo žácích z partnerské školy.

Pomůcky:

- koláže žáků vytvořené v minulé hodině;
- velký papír s nalepenými očekáváními (*Co bude a nebude v kolážích z partnerské školy?*) z minulé hodiny;
- výstupy žáků z partnerské školy – vytištěné fotografie koláží. Zároveň lze využít počítače nebo dataprojektoru k promítnutí fotografií kruhu a koláží;
- žáci donesou své fotografie kruhů;

- velké papíry na Vennův diagram (jeden do skupiny);
- závěrečný pracovní list – Příloha č. 1 (pro každého žáka jeden);
- osobní zápisníky žáků.

Web La Ngonpo:

- Práce s výstupy z partnerské školy na webu La Ngonpo (fotky kruhů a koláží).
- Po hodině učitel nahraje vybrané otázky žáků koordinátorovi z partnerské školy. A zároveň zajistí dodání odpovědí na jejich otázky.

Úvodní aktivita (10 minut)

Fotografie kruhů (10 minut)

Na úvod seznámte žáky s programem dnešní hodiny: podívají se na fotografie kruhů a na koláže, a to jak na své, tak od žáků z partnerské školy. Žáci ve skupinách si nejprve prohlédnou fotografie kruhů od spolužáků a od žáků z partnerské školy.

Po zhlédnutí se ptejte žáků:

Jaký máte z fotografií dojem?

Našli jste na fotografiích něco zajímavého nebo překvapivého? Pokud ano, tak co?

Je zde nějaká fotografie, která nám vypovídá

něco více o místě, na němž vznikla? Pokud ano, co?

Narazili jste na fotografii, která by vám více přiblížila svého autora? Např. někoho z partnerské školy?

Pokud ano, co jste se o něm dozvěděli?

Hlavní aktivita (15 minut)

1/ Koláže z partnerské školy (5 minut)

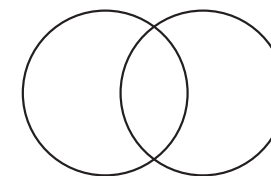
Nyní žákům představte koláže z partnerské školy a jejich popisy (na počítači, dataprojektoru nebo vytisknuté) a dejte jim čas si je pořádně prohlédnout a pročíst. Připomeňte jim, jaké bylo zadání koláží, a sice vytvořit koláž, která bude znázorňovat jejich zájmy a co je pro ně v životě důležité. Vy sami nyní koláže nekomentujte.

2/ Srovnání koláží (10 minut)

Žáci vytvoří skupiny. Doporučujeme stejné, ve kterých vytvářeli své koláže. Předtím, než do každé skupiny rozdáte jeden velký papír, seznámte je s úkolem:

Nyní bude úkolem porovnat vaši koláž a koláž žáků z partnerské školy. Nebudete však srovnávat obrázky či jak vypadá, ale to, co tím chtěli žáci z partnerské školy říci, a sice, jaké jsou jejich zájmy a, co ve svém životě považují za důležité. Do každé skupiny rozdám jeden

velký papír, na který nakreslíte dva velké kruhy, a to tak, aby se částečně překrývaly. Do prostoru uprostřed (průniku) napište to, co je podle vás společné ve vašem a v jejich životě. Máte nějaké společné zájmy? Které věci považujete všichni za důležité? Do levého kruhu pak vepište, které zájmy lze vyčíst jen z vašich koláží, a do pravého, co vyčtete pouze z koláží partnerů. Na práci máte 10 minut.

Tato metoda se nazývá Vennův diagram.¹ Diagram nakreslete pro lepší názornost na tabuli. Aby se žákům lépe pracovalo, doporučujeme, aby před sebou měli svou koláž a vytištěnou alespoň jednu koláž z partnerské školy.

Závěrečná aktivita (15 minut)

1/ Diskuze (10 minut)

Co jste zjistili, že máte s žáky z partnerské školy společného?

Vratte se zpět ke třetí hodině tohoto tématu (Koláže) a papíru s jejich očekáváními (pět věcí, které se v kolážích partnerů objeví, a pět věcí, které naopak ne):

Jak se koláže liší od toho, co jste očekávali?

Překvapilo vás něco? Pokud ano, co a proč?

Co se z toho můžeme naučit? Co si z tohoto srovnání odnášíme?

2/ Zhodnocení celého modulu (5 minut)

Společně se nyní podíváte zpět na uplynulé čtyři týdny. Nejprve si krátce s žáky připomeňte, co dělali v prvních třech hodinách (Naši partneři, Kruhy, Koláže). Poté každému rozdejte pracovní list k vyplnění. Žáci ho pak můžou nalepit do osobního zápisníku či založit do portfolia. Pracovní listy si také můžete vybrat a ověřit si, zda cíle modulu byly naplněny.

Domácí úkol

Otázky pro partnerskou školu na web. Jedním z úkolů v pracovním listě je vytvořit otázku pro žáky z partnerské školy. Pracujte s těmito otázkami dále. Společně s žáky vyberte několik otázek (5–10) a zašlete je koordinátorovi z partnerské školy prostřednictvím webu La Ngonpo a požádejte ho o odpovědi. Jakmile je získáte, podělte se o ně se svými žáky. Podobným způsobem očekávejte otázky z partnerské školy a zpracujte je.

Poznámky

1 – Vennův diagram vychází z programu Čtením a psaním ke kritickému myšlení. Více na <http://www.kritickemysleni.cz>.

Ukázky odpovědí žáků ze závěrečného dotazníku k modulu Kruh (pilotování 2010/2011):

Napište do mapy 3 pro vás nejdůležitější věci, které jste se dozvěděli o Ladaku:

- žijí velice podobně, buddhismus, záplavy
- jsou tam Himálaje, učí se v létě venku
- malá rovnoprávnost žen, horská voda
- tradice, nosí tam uniformy, když u nás máme zimu, oni mají dlouhé prázdniny

Napište do mapy 3 pro vás nejdůležitější věci, které jste se dozvěděli o České republice:

- landlocked country, Christian religion, all people depend on jobs
- small country, students are very tall
- they like to eat turkey, they drink alcohol both (both boys and girls), Prague
- Czech language, 4 neighbouring countries, Czech crowns

Napište 2 nejdůležitější věci, které jste se naučili o ladackých žácích z partnerské školy:

- mají těžší život
- nosí podobné oblečení jako my
- nejsou moc odlišní
- rádi chodí do školy
- mají v podstatě stejné zájmy
- píšou jiným písmem, nejsou žádní křupani
- nejsou zas tak nemoderní, jak jsme si mysleli
- tráví víc času s rodinou (je pro ně důležitá)
- umí dělat stejně dobré koláže, nebo i lepší než my
- jsou vtipní
- jsou hodně pobožní

Napište 2 nejdůležitější věci, které jste se naučili o českých žácích z partnerské školy:

- interested in fashion, love movies
- festival like Christmas, food and chocolate
- Czech students are good friends, they are busy
- Pet dog
- Czech students wear short clothes
- They are clean, they have no mountains
- They like cycle, photo, computers

Když potkáte někoho nového, koho jste ještě nikdy neviděli, co nevidíte? A proč ne?

- city, protože to nejde
- jestli je hodný nebo zlý
- jeho vlastnosti, na to musí být víc času
- povahu, charakter, to nejde vidět
- his/her character, inner beauty
- out of dress
- how unique he is
- him through
- inner character
- his core of heart
- ambitions, habits
- thinking

Napište 1 nejdůležitější věc, kterou jste se naučili sami o sobě:

- Nemusíme si hned myslet, že by děti z Ladaku byly jiná než my a že můžou mít stejné zájmy jako my bohatší.
- Že někteří lidé žijí hůře jak my, a přesto jsou šťastní a já bych měla být tak.
- Že mám spoustu svých já, ale všechny patří mně.
- Nesmíme posuzovat dříve, než se o někom něco dozvíme
- Začínám přemýšlet jinak o lidech. Neposuzuji je, jak vypadají, čekám, jak se mnou budou mluvit.
- Že každý je někdo. I já.

- I have learned about myself.
- I learn information about Czech.
- I know I'm buddhist.
- Who is me?
- Don't get angry at others, all are good.
- I learned to think about myself.
- How to see people first we meet.

Na co byste se rádi zeptali žáků z vaší partnerské školy?

- Co se dozvěděli o nás? Co si o nás myslí?
- Co posloucháš za hudbu?
- Co dělají ve volném čase?
- Co dostávají za známky?
- Jaké je tvé největší přání?
- Co je baví? Jak se učí ve škole? K čemu jim je mobil, když nemají síť? Jaká mají jména? Čím by chtěli být v budoucnosti? Jak se jim líbí ČR?
- Jaká máte domácí zvířata?
- Máte dobré obědy?
- How is the relationship between neighbouring countries?
- What is most interesting in Czech?
- About culture
- How is the Czech lifestyle?
- What are your ambitions?
- What do you think about Ladakh?
- How are you?
- What's your father's job?
- Are you happy about this class?
- Do you come to Ladakh?
- What don't you like?

Příloha č. 1 Závěrečný pracovní list – Kruh

1. Napiš 3 pro tebe nejdůležitější věci, které ses dozvěděl(a) o místě, kde leží partnerská škola (země, region, město):

.....
.....
.....

2. Napiš 2 pro tebe nejdůležitější věci, které ses naučil(a) o žácích z partnerské školy:

(a) .....

(b) .....

3. Napiš alespoň jeden příklad stereotypu (či předsudku) o Čechách:

.....
.....

A proč si myslíš, že je to stereotyp (či předsudek)?

.....

4. Napiš 1 nejdůležitější věc, kterou jsi se dozvěděl(a) sám/sama o sobě:

.....
.....

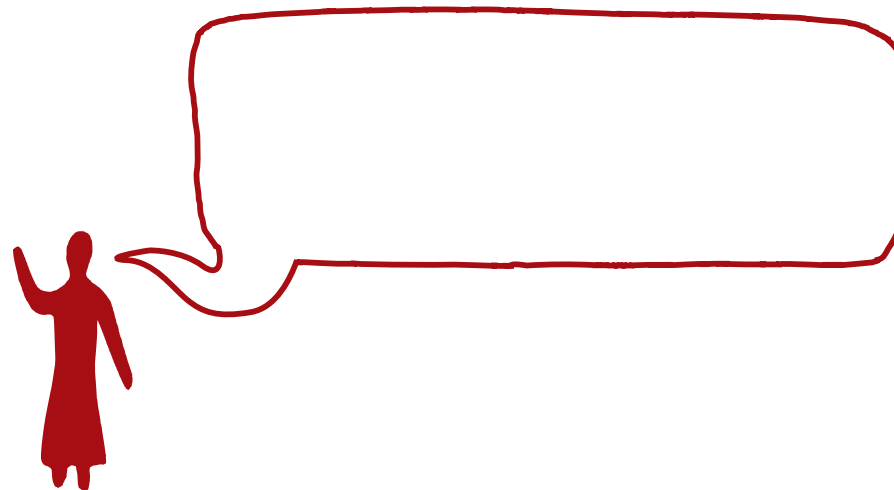
5. Když potkáš někoho nového, koho jsi ještě nikdy neviděl(a),

(a) čeho si na něm či na ní všimneš jako první?

.....

(b) co naopak nevidíš? .....

6. Na co by ses rád(a) zeptal(a) žáků z partnerské školy?

modul 2 **Hrdinové**

Hodina	Cíl	Vzdělávací oblasti	Výstupy z hodiny (na web La Ngonpo)	Poznámky
1. Moji hrdinové	Žáci popíší, jak vnímají „hrdinu“ a jak se jejich vnímání měnilo během života. Dále vysvětlí, proč lidé obdivují různé hrdiny.	Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace	Pětílístek (žáci přepíší) Seznam současných hrdinů třídy + stručné informace o nich (žáci nahrají)	Zadání domácího úkolu: Sociologický výzkum
2. Hrdinský příběh	Žáci analyzují hrdinský příběh a vyvodí z něho ponaučení. Diskutují o tématu hrdinství a zvažují, co vše ovlivňuje to, jak hrdinství chápou.	Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace	Fotografie živých obrazů (učitel či žáci nahrají) Vlastní otázky k příběhu (učitel či žáci nahrají)	80 minut
3. Dobrý nebo špatný?	Žáci vyvodí, že úhel pohledu a kontext ovlivňují, jak nahlížíme na lidi okolo nás. Zváží, k čemu může vést označování lidí za dobré a špatné. Kriticky přemýšlí o několika „hrdinech“.	Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace		
4. Mé zásady	Žáci porovnají, čím se různí lidé řídí ve svých životech a činech. Vytvoří svůj vlastní seznam zásad.	Umění a kultura, Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace	Otázky pro partnerskou školu (učitel pošle koordinátorovi z partnerské školy) Zásady žáků (každý žák vloží min. jednu) Volitelné: Fotografie zásad	Práce s výsledky sociologického výzkumu

Hodina 1 Moji hrdinové

Vzdělávací oblasti:

- Člověk a společnost (Výchova k občanství)
- Jazyk a jazyková komunikace (Anglický jazyk – min. úroveň B1)

Cíle:

- Žáci vyjadřují vlastními slovy, jak vnímají „hrdinu“ a jak se jejich vnímání měnilo během života.
- Žáci vysvětlí, proč lidé obdivují různé hrdiny.

Pomůcky:

- Před hodinou nachystejte A4 papíry s písmeny abecedy (viz Úvodní aktivita). Napište vždy na jeden papír tři nebo čtyři po sobě jdoucí písmena (např. ABC, DEF). Písmena by měla být co největší.
- A4 papíry (jeden pro každého žáka);
- osobní zápisníky žáků;

- 3 otázky – před hodinou si na velký papír přepište otázky z Hlavní aktivity:

- 1/ *Změnili se tvoji hrdinové během života? Pokud ano, jak?*
- 2/ *Mají tvoji hrdinové něco společného? Pokud ano, co to je?*
- 3/ *Co obdivuješ na svém současném hrdinovi?*

- malé papíry pro zapsání jména současného hrdiny (pro každého žáka jeden);
- volitelně: kvůli úspoře času před hodinou překreslete „pětílístek“ (schéma a vysvětlení) ze závěrečné aktivity na velký papír.

Web La Ngonpo:

- Žáci přepíší na web své „pětílístky“, které vytvoří v závěrečné aktivitě.
- Žáci přepíší na web seznam současných hrdinů třídy a dodají ke každému informace navíc – např. povolání, odkud je, čím se proslavil (viz Závěrečná aktivita).

Doporučení:

Téma hrdinů může být pro některé žáky velmi osobní, obzvláště v případě, že se jejich hrdinové velmi liší od hrdinů jejich spolužáků, proto ihned na začátku hodiny a poté i průběžně žáky informujte o tom, že své hrdiny si nemají navzájem prozrazovat. Na konci hodiny budou mít příležitost zapsat jméno svého hrdiny či hrdinky anonymně na malé papíry, které pak vy, jako učitel, přečtete nahlas.

Poznámka:

Nezapomeňte na konci hodiny zadat za domácí úkol „sociologický výzkum“ (viz Domácí úkol).

Název modulu a lekce „hrdinové“ může přemýšlení žáků navádět k tomu, aby uvažovali především o hrdinech-mužích. Doporučujeme proto před žáky mluvit o obou pohlavích, čili jak hrdinech, tak hrdinkách. Můžete je i výslovně upozornit na to, že hrdinové nemusejí být pouze muži.

Úvodní aktivita (10 minut)

Abeceda (10 minut)

Rozložte připravené papíry s abecedou na podlahu po celé třídě tak, aby byla všechna písmena dobře viditelná. Požádejte žáky, aby se postavili, a prozradte jim, že dnešní téma zní *Moji hrdinové* a jejich úkolem v první aktivitě bude odpovědět na tři otázky. Vždy se postaví na písmeno, které odpovídá prvnímu písmenu jejich odpovědi. Jako příklad uveďte otázku: „*Jaká je vaše oblíbená barva?*“, a postavte se např. na písmeno M jako „modrá“. Po této ukázce žákům položte postupně následující tři otázky. Po vyřčení první otázky je jejich úkolem si potichu najít písmeno, kterým začíná jejich odpověď. Po každé otázce všechny požádejte, aby prozradili svou odpověď.

1/ Když řeknu slovo „hrdina“ nebo „hrdinka“, jaká filmová nebo literární postava se vám nejdříve vybaví? (Jakmile se všichni žáci potichu rozestaví na písmena, řeknou jeden po druhém svou odpověď. Odpovědi si sdělte co nejrychleji.)

2/ Hrdinové, které jste zrovna zmínili, jsou podle vás hrdiny, protože jsou... (Žáci doplní konec věty. Poté, co najdou své písmeno, všichni prozradí, proč stojí na daném písmeni.)

3/ V jakém zaměstnání můžeme často najít hrdiny a hrdinky? (Opakujte stejný postup.)

Cílem této aktivity je pozvolna žáky naladit na téma hrdinů. Filmové či literární postavy představují pro žáky

„bezpečný“ vstup do tématu, protože pro mnohé z nich to je oblíbené téma i v běžném životě. Třetí otázkou žáky přenesete zpět do reálného života.

Hlavní aktivita (20 minut)

1/ Čára života (10 minut)

Každý žák nyní dostane jeden prázdný A4 papír a nakreslí uprostřed linku, která bude reprezentovat jeho dosavadní život. Žáci si mohou pomoci tak, že papír položí na šířku a uprostřed ho přeloží. Pak zadejte úkol: *Na levý konec napište rok svého narození a na pravý konec dnešní datum. Vaším úkolem je zamyslet se nad tím, koho jste během svého života považovali za hrdiny*

(např.: když vám bylo 5 let, 8 let atd.), a zapsat to do vaší čáry života. Hrdina může a nemusí být člověk, může to být žijící osoba nebo někdo, kdo už nežije, někdo, kdo je vám blízký, či někdo, koho osobně neznáte apod. Čím více hrdinů si vybavíte, tím lépe. Čáru života děláte jen pro sebe – nebudete ji ukazovat svým spolužákům. Během této aktivity není dovoleno mluvit a prozrazovat své hrdiny!

Dbejte na to, aby žáci nahlas neprozrazovali své hrdiny, protože v jedné z dalších aktivit bude každý z nich na malý papír psát anonymně jméno svého současného hrdiny. V případě, že by o nich mluvili již nyní, mohli by svá finální rozhodnutí vzájemně ovlivňovat.

2/ Osobní zápisníky (5 minut)

Požádejte žáky, aby si otevřeli své osobní zápisníky a písemně odpověděli na následující tři otázky (dané otázky lze předepsat na velký papír před hodinou):

1/ Změnili se tvoji hrdinové během života?
Pokud ano, jak?

2/ Mají tvoji hrdinové něco společného?
Pokud ano, co to je?

3/ Co obdivuješ na svém současném hrdinovi?

3/ Společné sdílení (5 minut)

Přečtete nahlas otázky z předešlé aktivity a vyzvěte dobrovolníky ke sdílení odpovědi s celou třídou. Opět žáky upozorněte, aby prozatím neprozrazovali jména svých hrdinů. Poté položte otázku:

Čím to je, že se různí to, co u hrdinů obdivujeme? Proč různí lidé obdivují různé kvality hrdinů?

Na závěr zdůrazněte, že pojem „hrdina“ je velmi relativní a subjektivní – nejenže se mění během našeho života, ale i každý z nás ho může vnímat velmi různě.

Závěrečná aktivita (10 minut)

1/ Pětílístek (5 minut)

Žáci nyní využijí metody zvané „Pětílístek“¹, která jim umožní shrnout si své vlastní chápání pojmu „hrdina“. Každý si do svého osobního zápisníku nakreslí následující schéma (překreslete ho na tabuli či před hodinou na velký papír). Každá linka naznačuje vždy prostor pro jedno samostatné slovo.

- téma. Zde si všichni doplní slovo: *Hrdina*
- 2 přídavná jména, která vyjadřují: *Jaký je hrdina?* (např. „silný“)
- 3 slovesa: *Co hrdina dělá?* (např. „zachraňuje“)
- věta se 4 slovy o hrdinovi
- 1 poslední slovo shrnující celý pětílístek

Dejte žákům čas popřemýšlet nad svým pětílístkem. Zdůrazněte, že by si neměli vybrat jednoho konkrétního hrdinu, ale přemýšlet všeobecně o slově „hrdina“. Také by neměli psát první myšlenky, které je napadnou, ale snažit se co nejlépe vyjádřit, co pro ně hrdina vlastně znamená. Poté se s žáky domluvte, aby své „pětílístky“ doma přeložili a vložili je na webovou stránku La Ngonpo.

2/ Současní hrdinové (5 minut)

Nyní nadešel čas prozradit své hrdiny (anonymně). Rozdejte každému malý papír, na který запиše jméno svého současného hrdiny. Papíry si pak vyberte a nahlas je přečtete. Žáci poté vytvoří seznam hrdinů třídy (z vybraných papírků) a vloží jej na webovou stránku La Ngonpo. Ke každému hrdinovi dopíší v AJ krátké vysvětlení, kdo to je (např. povolání, odkud je, čím se proslavil atd.).

Domácí úkol

Pětílístek na web. Žáci za domácí úkol přepíší na web La Ngonpo své pětílístky.

Seznam současných hrdinů na web. Žáci připraví jeden třídní seznam svých současných hrdinů, který bude doplněn o krátké informace ke každému hrdinovi (např. povolání, odkud je, čím se proslavil/a atd.).

„Sociologický výzkum“. Žáci si zahrají na „sociology“ a provedou za domácí úkol speciální výzkum, se kterým pak budete pracovat v poslední hodině tohoto modulu. Žáci v malých skupinách připraví dotazníky o hrdinech. Nechte poté na nich, zda se bude ptát každý sám za sebe, nebo společně. Zadejte jim minimální počet respondentů (např. čtyři). Dotazníky by měly obsahovat osobní údaje o respondentech (např. věk, pohlaví) a přinejmenším 3 následující otázky:

- 1/ Koho považujete za svého hrdinu / hrdinku? Proč?
- 2/ Kdo je podle vás místní / regionální / národní hrdina či hrdinka?
- 3/ Jaké je vaše životní motto či zásada? (nějaké přísloví / rčení / oblíbená věta / krédo...?)

Aby byla aktivita pro žáky zajímavější, povzbudte je, aby vytvořili i nějaké další vlastní otázky.

Poznámky

1 – Metoda „Pětílístek“ vychází z programu Čtením a psaním ke kritickému myšlení. Více na <http://www.kritickemysleni.cz>.

**Ukázky pětilístků žáků z webu La Ngonpo
(pilotování 2010/2011):**

Hero

*Fast – skillful
Runs – saves – helps
He is the best
Intelligent*

Hero

*In love – courages
Protects – helps – laughs
Heroes are just us
Person*

Hero

*Clever – calm
Thinks – does something – no pretending
Hero is that what is
Parents*

Hero

*Brave – positive
Clever – unreserved – favourite
Real hero can be anybody
Boyfriend*

Hero

*Strong – clever
Fights – eats – travels
Hero is playing the guitar
Charitable*

Hero

*Helpful – good
Helps – solves problems – listens
Hero is my parents
Heroes*

Hodina 2 Hrdinský příběh (80 minut)

Vzdělávací oblasti:

- Člověk a společnost (Výchova k občanství)
- Jazyk a jazyková komunikace (Anglický jazyk – min. úroveň B1, Český jazyk a literatura)

Cíle:

- Žáci diskutují o tématu „hrdinství“ a zvažují, čím může být ovlivněno to, jak jej chápeme.
- Žáci vyvodí ponaučení z příběhu.
- Žáci analyzují příběh, identifikují klíčové momenty, uvedou argumenty pro svá tvrzení.

Pomůcky:

- 5minutová audionahrávka příběhu na webu La Ngonpo (ve formátu MP3) – před hodinou si stáhněte (např. do svého počítače či na CD). V případě, že nahrávku nemůžete žákům přehrát, přečtete příběh nahlas – Příloha č. 1;
- CD přehrávač nebo PC;

- příběh Dubový hrdina – Příloha č. 1 (jeden text do každé skupiny);
- malé papíry (A5): 6–8 kusů pro každou skupinu;
- osobní zápisníky žáků.

Web La Ngonpo:

- Na web vložte vy či žáci fotografie „živých obrazů“ z příběhu.
- Po hodině vložte několik přeložených otázek žáků na web (Závěrečná aktivita – bod 1).

Poznámka:

V této hodině jsme se rozhodli zvolit práci s příběhem. Věříme, že práce s příběhem může žákům pomoci prozkoumat své vlastní hodnoty a perspektivy velmi efektivně. Způsob, jakým žáci čtou a interpretují příběh, odráží vše, co znají a co zažili ve svém dosavadním životě. Skrze příběh tak mohou zkoumat sami sebe. Toto zkoumání je navíc usnadněno a učiněno atraktivním díky

poskytnutému bezpečnému prostoru. Žáci nemluví o sobě, ale o postavách a situacích z příběhu. Diskuze o příběhu pak může žáky snadno motivovat k tomu, aby sdíleli své názory s ostatními.

Pro tuto hodinu jsme zvolili příběh, ve kterém je těžké jednoznačně říci, kdo je hrdinou, a proto může do třídy vnést mnoho otázek a zvědavosti. Jak je zmíněno výše, čtení příběhu a porozumění mu vždy záleží na čtenáři. Možná tedy budete překvapeni, s jakými nápady vaši žáci přijdou. Nezapomeňte je všechny oceňovat.

Každý příběh může být čten a interpretován mnoha různými způsoby. Vždy záleží na tom, kdo jej čte. Žáci by měli být schopni najít argumenty pro svá tvrzení, která mohou být v rámci jedné třídy velmi různorodá. Slyšet různé perspektivy pak může přispět k diskuzi, protože neexistuje jen jeden správný názor. Ujistěte se, že vaši žáci chápou, že neexistují „správné“ odpovědi. Vědí-li to, mohou se uvolnit a užít si společné probádání příběhu a naslouchání ostatním.

Úvodní aktivita (15 minut)

1/ Předvídání z klíčových slov (5 minut)

Na úvod žákům prozradte, že dnes budete pracovat s příběhem. Napište na tabuli následujících pět klíčových slov (či výrazů):

sekera – Kim – dub – slavnost – Rada starších

Žáky rozdělte do dvojic a dejte jim několik minut na přemýšlení, o čem příběh asi bude. Chtějí-li, mohou si dělat poznámky do svých osobních zápisníků.

2/ Společné sdílení (10 minut)

Vyzvěte dobrovolníky, aby seznámili třídu se svými vymyšlenými příběhy.

Hlavní aktivita (45 minut)

1/ Poslech příběhu (5 minut)

Před hodinou z webu La Ngonpo stáhněte audionahrávku Dubového hrdiny (MP3 formát). Nemáte-li možnost příběh v hodině přehrát, tak ho sami přečtete žákům nahlas (doporučujeme udržovat oční kontakt se žáky, dramaticky pracovat s tónem hlasu a prožívat příběh společně se třídou). Žáci při poslechu mohou zavřít oči, aby si vyprávění lépe užili a představili si snáze děj.

2/ Důležité momenty příběhu (10 minut)

Rozdělte žáky do malých skupin. Jejich úkolem je společně probrat důležité momenty příběhu a vytvořit jejich seznam. Cílem je pomoci jim utřídit si všechny významné situace v něm. Vysvětlíte, že důležité momenty jsou ty, ve kterých se příběh pohne kupředu nebo nabere nový směr apod. Každá skupina dostane malé prázdné papíry (6–8 kusů) a společně na ně sepíše důležité momenty – jeden moment na jeden papír (např.: *Kim se vrací pro sekyru.*). Poté je seřadí podle sledu od začátku příběhu až do konce. Do každé skupiny také rozdejte jeden text příběhu (Příloha č. 1), aby se žáci k ději mohli v případě potřeby vracet.

Skupinky průběžně obcházejte a vyptávejte se jich (např.: *Proč je podle vás zrovna tento moment pro příběh důležitý?*).

3/ Živé obrazy (10 minut)

Až žáci sepíší důležité momenty příběhu, zadejte:

Každá skupinka si vybere tři ze svých důležitých momentů a pro každý si nacvičí živý obraz (nehýbající se obraz sestavený ze všech členů skupiny). Tento obraz budou později ukazovat spolužákům, jejichž úkolem bude hádat, který moment v příběhu daný obraz představuje. Je důležité, aby se v každém obraze zapojili úplně všichni členové skupiny – ti mohou například hrát i neživé předměty. Máte 10 minut na přípravu.

4/ Představování živých obrazů (10 minut)

Podle počtu skupin a času nechte každou skupinu představit dva či tři živé obrazy. Při každém obraze vyzvěte ostatní spolužáky, ať hádají, o jaký moment v příběhu se jedná. Do té doby, než spolužáci uhodnou, daná skupina prezentuje obraz a nehýbe se. Všechny obrazy oceňte (např. i potleskem).

Živé obrazy vyfotografujte (vy či některý z žáků) a poté vložte na web La Ngonpo.

5/ Vizualizace (5 minut)

Aby si žáci lépe představili příběh do všech detailů (scénu, vzhled hrdinů, krajinu, atmosféru, vůně atd.), požádejte je, aby zavřeli oči a v duchu si odpovídali na vámi přečtené otázky. Čtěte je pomalu, aby měli dostatek času na otázky odpovědět:

- *Jste na začátku příběhu. Jak to tam vypadá? V jaké části světa se toto místo nachází? Jsou tam kopce, hory, skály, jezera, lesy, potoky? Jakou krajinu vám to připomíná?*

- *Je tam zima nebo teplo? Svítí slunce nebo snad sněží? Jaké je roční období?*
- *Je tam vesnice. Jak je velká? Jak vypadají domy a lidé ve vesnici? Je na vesnici něco zvláštního?*
- *Dostáváme se dále do příběhu. Kdo je první postava, kterou v příběhu potkáváte? A kdo je další? Líbí se vám? Jak vypadají?*
- *Ve vesnici je oslava. Slyšíte něco? Cítíte něco? Jaká je tam atmosféra? Co se tam děje?*
- *Nyní jsme téměř na konci příběhu. Opouštíte toto místo, podívejte se zpět – co vidíte? Jaký je nejdůležitější obraz z celého příběhu? Snažte se zapamatovat si tento obraz.*
- *Vracíte se zpět do své třídy a otevřete pomalu oči.*

Vizualizace zároveň může dobře posloužit ke zklidnění žáků a ke zlepšení jejich koncentrace.

6/ Nejdůležitější obraz v příběhu (5 minut)

Zeptejte se žáků:

Co jste si představili, když jsem položil/a otázku, jaký je pro vás nejdůležitější obraz v celém příběhu? Který podle vás zachycuje podstatu celého příběhu? A proč?

Závěrečná aktivita (20 minut)

1/ Vlastní otázky k příběhu (5 minut)

Zeptejte se žáků, jaké mají otázky k příběhu. *Co byste chtěli vědět? Jaké máte otázky?* Požádejte jednoho z žáků, aby otázky zapisoval na větší papír – abyste je měli všichni před sebou a také abyste je mohli po hodině nahrát na web La Ngonpo. Poté, co nasbíráte 5–7 otázek, některé z nich vyberte a zeptejte se žáků, jak by na ně odpověděli.

2/ Společná diskuze (10 minut)

Kdo byl podle vás hrdinou příběhu? A proč? Proč jsme si každý zvolili jiného hrdinu? (Je-li to pravda.)

Proč nechtěla Rada starších přijmout Kima jako nového hrdinu?

Jaký je podle vás rozdíl mezi dubovým a živým hrdinou? Pokud byste si mohli vybrat, jakou postavou z příběhu byste chtěli být? Připomíná vám tento příběh něco z reálného života? Pokud ano, co?

3/ Osobní zápisníky (5 minut):

Co si z příběhu odnášíte? Jaké je podle vás ponaučení z příběhu?

Po zapsání se zeptejte žáků, zda by některý z nich nechtěl přečíst své ponaučení nahlas.

Domácí úkol

Fotografie živých obrazů na web. Vy či žáci vložte na web La Ngonpo fotografie živých obrazů.

Vlastní otázky žáků na web (ze Závěrečné aktivity, bod 1). Přeložené otázky do AJ nahrajte vy či některý z žáků na web.

Zdroj příběhu:

na motivy povídky Vasila Bykava Hrdina (přeložil Adam Havlín), v PLAV, MĚSÍČNÍK PRO SVĚTOVOU LITERATURU, 4/2007 (Bělorusko a literatura)

Ukázky fotografií živých obrazů (pilotování 2010/2011):

Autor: Jan Tvrđík,
Tyršova ZŠ, Brno

Příloha č. 1

Dubový hrdina

V dalekém kraji, kde voněly louky, v údolích se klikatila říčka a kopce se zvedaly v husté lesy, byla jedna malá vesnice. Lidé si tu žili celkem dobře, jen jedna jediná věc je znepokojovala. Vesnici totiž ohrožoval drak. Nikdo nevěděl, kdy se objeví, jak přesně vypadá, kde žije... Všichni měli z něho strach. Každým rokem se totiž kvůli drakovi stala nějaká pohroma – podupaná pole, zničené chalupy nebo ztracené děti...

Na kraji vesnice byl pěkný dřevěný domek. V něm žil tesař se svou ženou, kteří měli jediného synka. Odjakživa mu říkali Kim. Kim rád pomáhal v dílně, běhal po lesích a vyznal se v nich i po tmě. Dokonce chodíval i do lesa u skal. Nebál se, i když se říkalo, že právě tady sídlí velký drak...

Protože se vesničané báli, co jim zas drak provede, rozhodli se už dávno, že budou draka udobřovat. Každé jaro uspořádali slavnost, na které vybrali jednoho mladíka a toho pak drakovi obětovali, aby byl rok klidný a bez katastrof. Na hrdinovu počest pak vyryli jeho obličej do kmene dubu za vesnici. Za poslední léta tam už byla pěkná dubová alej. Z kmenů se dívaly vznešené tváře dubových hrdinů, které vesničané s díky uctívali...

Toho jara byli všichni v očekávání, koho Rada starších vybere pro tento rok. Kdo bude mít tu čest zachránit celou vesnici. Slavnost byla už v plném proudu, Kim a ostatní

mladíci tančili kolem ohně, hodovalo se, pilo. O půlnoci pak zavířily bubny. Rada starších vyslovila svoje rozhodnutí. Všichni napjatě čekali. Ze starcových úst zazněla věta: „*Hrdinou tohoto roku se stane ... Kim!*“ V Kimovi to šklublo, v davu kolem ohně to zavířilo, vesničané zavýskli, udělali kolem něj kruh a Kim dostal na hlavu věnec z březových větvíček. Dívky zpívaly tradiční vyprovázecí píseň, rodiče Kima políbili a celý průvod se vydal směrem k lesům. Na kraji Kima zanechali a všichni se vrátili do vesnice.

Kim zůstal stát, byl sám a byla tma. Myslel na to, jak má rád svou rodinu, svoje kamarády, lesy, přírodu, zvířata... Nebude mu to všechno chybět? Čekal ještě chvíli a pak se vrátil nenápadně domů do dílny. Vzal velkou sekeru a zmizel zase v lese.

Už za rozbřesku se v dubové aleji objevila Kimova podobizna – byl krásný jako opravdový hrdina. Jeho rodiče jako první k ní přinesli dary a květiny a děkovali za záchranu celé vesnice.

Za několik dní se večer na návsi objevila postava mladíka. Byl vyhublý a potrhaný. Měl v ruce sekeru a šel přímo k Radě starších. Lidé na něj zírali a byli zmatení. Stáli jako opaření. „*To je, to je...?? To nemůže být Kim! Co s námi bude? Drak se jistě pomstí a potkají nás mnohem horší pohromy!*“

Ale Kim se usmíval: „*Drak se nepomstí. Zabil jsem ho!*“ „*Zabil? Ty jsi zabil draka? To není možné.*“ Vesničané přivolali Radu starších, aby situaci vyřešila. Stařešinové kroutili hlavami. „*Co bude s našimi dubovými hrdiny, když přijmeme Kima za hrdinu?*“ Hlavní stařešina pak dlouhou debatu ukončil: „*Přijmout Kima za hrdinu je nebezpečné. Nabouralo by to naše postavení a tradici celé vesnice. Hrdinové, jako je Kim, jsou nevyzpytatelní. Teď jej nepotřebujeme.*“

A co Kim? Ten zmizel ještě toho večera. Říkalo se, že odešel do lesa a zmizel. Možná se utopil v bažinách, možná jej roztrhala divoká zvěř. Kdo ví? Drak se však už nikdy neobjevil a postupem času se na něj zapomělo – stejně jako na Kima. Dubové idoly však zůstaly v aleji stát ještě dlouhá a dlouhá léta, třebaže je lidé uctívali méně a méně. Časem k nim přestali chodit úplně. Alej zarostla, dubové kmeny rozpraskaly a zčernaly tak, že nebylo již možné rozeznat tvář jediného z dubových hrdinů. A to je konec našeho příběhu.

Hodina 3 Dobrý nebo špatný?

Vzdělávací oblasti:

- Člověk a společnost (Výchova k občanství, Dějepis)
- Jazyk a jazyková komunikace (Anglický jazyk – min. úroveň B1)

Cíle:

- Žáci vyvodí, že úhel pohledu a kontext ovlivňuje, jak nahlížíme na lidi okolo nás.
- Žáci zvažují, k čemu může vést označování lidí za dobré a špatné.
- Žáci kriticky přemýšlí o několika „hrdinech“.

Pomůcky:

- Před hodinou vyberte z Přílohy č. 1 deset hrdinů, se kterými chcete, aby žáci v této hodině pracovali, a jména hrdinů přepište na jeden velký papír.
- text s informacemi o různých „hrdinech“ – Příloha č. 1 (pro každého žáka jeden text);
- osobní zápisníky žáků.

Doporučení:

Záměrně jsme nazvali tuto hodinu Dobrý nebo špatný?, protože chceme poukázat na problematiku označování lidí za dobré či špatné. Cílem této hodiny je vést žáky k poznání, že úhel pohledu a kontext ovlivňuje, jak nahlížíme na ostatní.

Dalším bodem k diskuzi pak může být otázka, do jaké míry jsme oprávněni hodnotit lidi jako takové. Je-li to možné, vedte žáky k tomu, aby se vyjadřovali ke konkrétním činům dané osoby (co nejvíce neutrálně a popisně) a vyvarovali se hodnocení osob.

Poznámka:

Pro tuto hodinu jsme vybrali 12 lidí různého pohlaví, původu a profese. Všichni z nich mohou být někým za hrdiny považováni a někým naopak ne. Budeme rádi, pokud si seznam obohatíte ještě o své vlastní další lidi-hrdiny, k nimž dodáte dva „obdivující“ a dva „kritizující“ pohledy na danou osobnost. To umožní žákům porozumět mnohosti pohledů.

Úvodní aktivita (10 minut)

1/ Charakteristiky postav – osobní zápisník (5 minut)

Na úvod řekněte žákům, že si dnes budete povídat o tom, kdo je dobrý a kdo špatný. Vytvořte dvojice, v nichž si oba otevřou své zápisníky:

Když se díváte na filmy nebo čtete knihy, jak poznáte, kdo je dobrý a kdo špatný? Jak obvykle vypadají kladné postavy a jak ty záporné? Jaké jsou? Vytvořte si ve svých zápisnicích dva sloupceky a jeden nadepište „kladné postavy“ a druhý „záporné postavy“. Ve dvojicích promyslete a společně zapíšte co nejvíce jejich charakteristik (např. vlastnosti, zjev).

Poté vyzvěte některé z dvojic, aby se všemi sdílely nejprve charakteristiky kladných postav. Poté přistupte k záporným.

2/ Společná diskuze (5 minut)

Jak jednoduché nebo obtížné pro vás bylo najít charakteristiky?

Myslíte si, že v běžném životě je to stejné?

Jak rozpoznáte dobré lidi od špatných?

Pokud daná osoba již nežije (tím pádem se jí již nemůžete na nic zeptat), jak můžete určit, jestli byla dobrá nebo špatná?

Hlavní aktivita (20 minut)

1/ Hrdinové (5 minut)

Před hodinou vyberte z Přílohy č. 1 deset hrdinů, se kterými chcete, aby vaši žáci v této hodině pracovali. Jejich jména napište na tabuli (nebo je před hodinou přepište na velký papír). Informujte žáky, že pro ně máte připraveno několik hrdinů, jak z minulosti, tak ze současnosti. Nejprve si žáci ve dvojicích sdělí, co o těchto

lidech již vědí nebo pro co si myslí, že jsou obdivováni nebo kritizováni. O některých hrdinech vaši žáci pravděpodobně nikdy neslyšeli, a proto je důležité, aby dané jméno viděli na tabuli či na papíru. U těchto jmen mohou zkusit hádat.

Dejte dvojicím několik minut na diskuzi a poté tuto část společně uzavřete následujícími otázkami:

Měli jste nějaké pochybnosti o některém z těchto lidí?

Pokud ano, čeho se týkaly?

Měli jste nějaké otázky? Jaké?

Poznámka: Otázky můžete zaznamenat na zvláštní papír a požádat žáky, aby na otázky později odpověděli sami (např. za domácí úkol).

2/ Texty o hrdinech (5 minut)

Každý žák dostane jeden text o jednom z vámi vybraných hrdinů (Příloha č. 1). Vysvětlíte jim, že v textu najdou základní informace o dané osobě a k tomu čtyři různé pohledy na ni. Po přečtení textu si otevřou osobní zápisník a dopíší následující čtyři věty o dané osobě:

- *Věděl/a jsem, že...*
- *Nevěděl/a jsem, že...*
- *Nevěřím, že...*
- *Překvapuje mě, že...*

3/ Společné sdílení (10 minut)

Promíchejte žáky tak, aby se vytvořily skupiny s lidmi, kteří četli rozdílné informace (či nechte žáky pohybovat se po třídě a mluvit s různými spolužáky). Jejich úkolem je přečíst nahlas své dokončené věty a od spolužáků vyzvědět více o ostatních hrdinech. Zároveň pobídněte žáky, aby se ptali, pokud by nerozuměli či chtěli vědět něco dalšího o dané osobě.

Závěrečná aktivita (10 minut)

1/ Společná diskuze (5 minut)

Co pro vás bylo nové?

Co vás nejvíce zaujalo? A proč?

Vzpomeňte si, jak jste v první části této hodiny odpověděli na otázku, jak jednoduché nebo složité je poznat, jestli je někdo dobrý nebo špatný? Odpověděli byste nyní jinak? Pokud ano, jak?

Lze lidi označovat za dobré či špatné? K čemu to může vést?

Uznáte-li to za vhodné, můžete dále pokračovat tímto směrem a přinést téma hodnocení a zpětné vazby:

Jaký je rozdíl mezi tím, když vám někdo řekne: „Ty jsi špatný nebo hrozný,“ a mezi tím, když řekne např.: „Tvůj domácí úkol nesplnil daná kritéria,“ nebo: „Ty jsi nekoupil to, co jsi slíbil,“ nebo: „Ty jsi přišel později, než jsme se domluvili“? Jaký v tom cítíte rozdíl?

2/ Osobní zápisník (5 minut)

Požádejte žáky, aby do zápisníku zapsali tři věci (v celých větách), které se v této hodině naučili či si uvědomili. Pokud vám zbude čas, každý žák poté může přečíst jednu věc, kterou si zapsal.

Domácí úkol

Sociologický výzkum. Připomeňte žákům, aby na příští hodinu přinesli výsledky svých „sociologických výzkumů“. Tento domácí úkol dostali zadaný v předchozí hodině.

Příloha č. 1

Helena Houdová

Helena Houdová vystudovala sociální a kulturní antropologii na Západočeské univerzitě v Plzni v České republice. V roce 1999 vyhrála soutěž krásy, a stala se tak nejkrásnější ženou České republiky. Od té doby pracuje jako modelka, převážně v New Yorku.

Už jako teenager vystupovala jako aktivistka za práva zvířat a otázky životního prostředí (například protestovala proti jaderné elektrárně či nošení kožichů). V roce 2000 založila Nadační fond Slunečnice na pomoc znevýhodněným lidem po celém světě. V České republice její nadace podporovala například letní tábory pro děti bez rodičů, postižené děti nebo děti-uprchlíky. V současnosti má přibližně deset projektů v dalších zemích, například projekt „Future Hope School“, umožňující 60 dětem v Nepálu školní docházku.

Nechápu, jak mohla jít do soutěže krásy! Takové soutěže propagují pouze krásu a vzhled, aniž by uznávaly, jaký je člověk uvnitř. A navíc ovlivňují mladé dívky, které si pak nepřipadají krásné jen proto, že vypadají jinak!

Proč nežije a nepomáhá dětem v České republice? Tady máme taky spoustu problémů – děti bez rodičů, romské děti, postižené! Je Miss České republiky, takže by měla pracovat tady.

Je skvělé, že ji soutěž krásy nijak nezměnila! Již dříve organizovala tábory pro děti a chránila přírodu. Naopak, ta soutěž jí pomohla stát se top modelkou, a získat tak více peněz na podporu projektů po celém světě!

Já ji skutečně obdivuji! Je krásná, top modelka, a všechny peníze, které vydělá, věnuje na projekty na pomoc dětem, které to potřebují. Udělali byste vy to samé?

Milada Horáková

Narodila se v Praze roku 1901 a vystudovala právo na Karlově Univerzitě v Praze. Po okupaci Československa nacisty v roce 1939 se připojila k odbojovému hnutí, ale roku 1940 byla zatčena gestapem. Nejprve byla odsouzena k trestu smrti, později byl její trest zmírněn na doživotní vězení a Horáková byla poslána do koncentračního tábora v Terezíně.

Po květnu 1945 (konci druhé světové války) se vrátila spolu s dcerou zpět do Prahy. Stala se členkou parlamentu, kde setrvala až do komunistického převratu v únoru 1948. Její přátelé jí radili, aby opustila Československo, ale ona zůstala v zemi a byla nadále aktivní v politice. V září 1949 byla zatčena a obviněna ze spiknutí proti komunistickému režimu. Nebyla to pravda, ale státní bezpečnost použila brutální metody výslechu, aby ji donutila se přiznat. V roce 1950 byla Horáková komunisty odsouzena k smrti a oběšena.

Byla to velmi statečná žena, která si udržela své ideály i přesto, že to pro ni bylo velmi nebezpečné.

Obdivuji ji, protože ukázala mnoha lidem odvahu říci pravdu a nebát se smrti! Mnoho lidí se od ní hodně naučilo!

Proč riskovala svůj život, když měla dceru? To mi připadá velmi nezodpovědné. Rodina je přece více než stát a nějaké velké ideály!

Nepochopila, že komunisté ve skutečnosti chtěli jen to nejlepší pro všechny Čechy. Neviděla to! Bojovala proti komunismu, a proto skončila ve vězení.

Jaromír Jágr

Jaromír Jágr je slavný český hokejista hrající za klub Philadelphia Flyers v NHL (2012). Dříve v Národní hokejové lize působil v klubech Pittsburgh Penguins, Washington Capitals a New York Rangers. V roce 2010 hrál za ruský tým v Omsku v Kontinentální hokejové lize.

Jágr je obrovskou osobností v oblasti sportu a řadí se mezi nejlepší hokejové hráče všech dob. V současné době zaujímá 8. místo v mezi nejlepšími hráči v NHL. V roce 2010 byl zvolen vlajkonosem české reprezentace na zimních Olympijských hrách ve Vancouveru.

Je to skvělý hráč, narozený v České republice, ale hraje také za jiné země a týmy! Jsem tak hrdý na to, že jsem Čech! Má také dobré srdce, dělá věci pro ostatní. Například podporuje charitativní organizaci Dobrý skutek.

Od svého dětství pracoval tvrdě na tom, aby byl dobrý hokejista. Má talent, silné nohy a velmi dobře umí sledovat hokejový puk. Mohl by být idolem pro mnoho mladých lidí, kteří dnes jen sledují televizi a hrají počítačové hry.

Nevidím žádný smysl v tom honit tu černou věc po ledě a ještě v tom soutěžit! Kdo by chtěl strávit svůj život takhle? Je to jen ztráta času!

Proč odjel do zahraničí? Kdyby zůstal v České republice, národní hokejová liga by byla mnohem zajímavější a více lidí by chodilo na zápasy. Myslím si, že pro něj byly důležitější peníze než to, že je Čech.

Jirka Rybník

Jirka Rybník se narodil v roce 1973 v malém českém městě. Studoval Zemědělskou univerzitu v Brně, školu ale nedokončil. Poté pracoval v Norsku v lese, sekal stromy a dělal další lesnické práce. Ve věku 26 let založil hudební skupinu – hrál na basovou kytaru spolu s pěti dalšími lidmi. Pak našel práci v české reklamní agentuře.

Když mu bylo 29, oženil se a spolu se svou ženou se rozhodli půjčit si peníze od banky a koupit byt pro sebe a dítě, které se jim mělo narodit. Když se miminko narodilo, Jirka přišel o práci. Snažil se najít novou, ale bylo to velmi těžké a navíc museli splácet peníze bance. Naštěstí měli nějaké peníze uspořené a také jejich rodiny je podpořily. Jirka dostal nabídku na práci v Norsku, ale nechtěl opustit svého syna a manželku. Nakonec se rozhodl založit svou vlastní reklamní společnost. První rok byl velmi těžký, ale nyní se zdá, že jeho malý podnik bude úspěšný. Pracuje sám, ale v budoucnu by rád pracoval s týmem. Minulý měsíc se mu narodilo druhé dítě – dcera.

Myslím si, že je velmi statečné založit svou vlastní firmu, když je člověk zodpovědný nejen za sebe, ale také za svou ženu a dítě.

Je skvělé, že je někdo schopný pracovat v lese, svými vlastníma rukama. Myslím, že to musí být velmi těžká práce. A navíc – Jirka se nebál jet do zahraničí a pracovat tam s cizími lidmi.

Připadá mi velmi smutné, že někdo začne studovat na univerzitě a potom toho nechá jen proto, že už ho to nezajímá. Když už se jednou rozhodneme, měli bychom to dotáhnout do konce!

Proč žádal o peníze svou rodinu? Není dobrý nápad žádat je o peníze, když je člověk dospělý a má finanční potíže. Jakmile je dost starý a nezávislý, neměl by to dělat!

Václav Havel

Václav Havel se narodil v Československu v roce 1936 a zemřel v roce 2011. Byl to český scénárista, esejista, disident a politik. Byl desátým a zároveň posledním prezidentem Československa (1989–92) a prvním prezidentem České republiky (1993–2003). Napsal přes dvacet divadelních her a dalších děl.

Na počátku 60. let se jeho práce začaly zaměřovat na kritiku politiky v Československu. V roce 1977 se stal spoluautorem manifestu lidských práv „Charty 77“. Stal se známým jako vůdce opozice v Československu, byl také uvězněn komunisty za své buřičské aktivity. Během „sametové revoluce“ v roce 1989 (konec komunistické éry v Československu) se Havel stal prezidentem, což jej proslavilo po celém světě.

Byl jako hrdina z pohádky! Byl slavný spisovatel, kritizoval český komunistický režim, ale nikdy neopustil zemi. Pomohl svrhnout režim a stal se prezidentem!

Cítím k němu velkou úctu. Přesto, že jej komunisté uvěznil, vždy věřil, že pravda zvítězí! A když byl prezidentem, nezajímalo ho, že jej lidé kritizují za to, jaký je idealista.

Byl to filosof a intelektuál. Nebyl osobou, která by měla vést zemi. Napáchal více škody než dobra! Prezident by měl rozumět skutečnému světu a ekonomice!

Nechápu, jak si mohl vzít svou druhou ženu tak brzy po smrti své první manželky Olgy! Myslím, že by člověk měl počkat alespoň jeden rok, aby prokázal úctu!

Wangari Maathai

Wangari se narodila v Keni v roce 1940 a zemřela v roce 2011. Je vůdkyní a zakladatelkou mezinárodní organizace „Green Belt“. Od roku 1977 tato organizace vysadila 30 milionů stromů. Pomáhá lidem pochopit spojení mezi problémy životního prostředí a chudobou a hladem. Program „Green Belt“ je řízen převážně ženami, které jsou placeny za vysazování stromů, a tím se pak mohou lépe postarat o své děti.

Wangari Maathai byla první ženou-studentkou, která získala doktorský titul PhD. ve východní a střední Africe. V roce 2001 získala Wangari místo v parlamentu. V roce 2004 jí byla udělena Nobelova cena míru.

Byla skvělá! Byla první africkou ženou, která získala Nobelovu cenu za mír. Udělala toho tolik pro Afriku.

Její organizace dala práci mnoha ženám. Vysazovaly stromy a to jim poté pomohlo získat více jídla. Wangari byla geniální!

Nevím, jestli je dobré dávat práci ženám v tomto regionu. Měly by být doma a starat se o děti. Neměly by je opouštět.

Trávila tolik času starostí o ostatní lidi a přírodu, až zapoměla na svého manžela. Nevěnovala mu dostatek péče, proto se rozvedli.

Ishmael Beah

Ishmael se narodil v roce 1980 v Sierra Leone. V roce 1991 začala v jeho zemi válka, a když bylo Ishmaelovi 13 let, stal se dětským vojákem. Využívání dětí jako vojáků je sice nezákonné, přesto velmi oblíbené v konfliktech v mnoha chudých zemích. S pomocí drog tak zůstal v armádě a zabíjel. V roce 1996 jej zachránila mezinárodní organizace UNICEF.

V roce 1998 opustil Sierru Leone a přestěhoval se do New Yorku. Tato cesta pro něj byla velmi složitá. V New Yorku vystudoval univerzitu a v roce 2007 napsal o svém životě knihu, aby se lidé dozvěděli o problému dětských vojáků, o kterém mluvil také na CNN a BBC.

Obdivuji jeho odvahu mluvit o své zkušenosti v televizi a napsat o tom knihu! To pro něj muselo být moc těžké! Myslím si, že díky němu se více lidí dozví o problému dětských vojáků.

Prošel si obdobím plným drog a krve. Donutili ho zabít lidi, neměl na výběr. Je neuvěřitelné, že přežil a vystudoval univerzitu.

Zabíjel lidi. Víím, že to bylo ve válečném konfliktu, ale stejně... Nechtěl bych se s ním kamarádit.

Psaní knih a vystupování v televizi je jen způsob, jak získat peníze. Na světě jsou tisíce dětských vojáků, proč bychom měli poslouchat právě Ishmaela?

Aj Wej-wej

Aj Wej-wej se narodil 28. srpna 1957 v Pekingu. Aj Wej-Wej je slavný výtvarný umělec, architekt a zároveň i občanský aktivista a disident. Do povědomí milovníků umění se zapsal například instalací sto milionů porcelánových slunečnicových semínek v prestižní londýnské galerii Tate Modern či jako jeden z autorů návrhu pekingského olympijského stadionu, tzv. Ptačího hnízda. Je znám také svou otevřenou kritikou čínské komunistické vlády a účastí na protivládních kampaních. Za kritiku vlády byl na jaře 2011 zatčen a více než dva měsíce zadržován na neznámém místě. Později byl také obviněn z daňových úniků. Podle rozhodnutí daňového úřadu měl na daních a pokutách zaplatit 15 milionů jüanů (téměř 44,5 milionu Kč). Umělec má velkou podporu veřejnosti nejen v zahraničí, ale také v Číně.

Obdivuji jeho odvahu. Nebojí se vzdorovat totalitnímu režimu, i když riskuje, že bude popotahován úřady, nebo dokonce zatčen a vězněn. Stalo se to už mnohokrát.

Líbí se mi jeho díla. Jsou tak nápaditá! A je skvělé, že ho nechali vystavovat v londýnské galerii Tate. To se jen tak někomu nepoštěstí.

Nechápu, proč pomáhal navrhovat olympijský stadion, když je proti vládě a režimu? Proč se nedržel svých principů?

Jak je možné, že neplatil daně? Daňový úřad si to přece nemohl celé vymyslet...

Steve Jobs

Steve Jobs se narodil 24. února 1955 v San Francisku v USA. Byl ředitelem a předsedou představenstva firmy Apple, kterou spoluzaložil v roce 1976. Pro své vizionářství a úspěchy firmy Apple je považován za jednu z nejvýraznějších osobností počítačového průmyslu posledních dvaceti let. Vynikal řetěnkými schopnostmi, dokázal najít aktuální potřeby trhu, kladl důraz na jednoduchost a design. Steve Jobs byl také známý svým přístupem k vedení společnosti, kdy se chtěl podílet na všem a zároveň mít kontrolu nad vším, co se ve firmě dělo. Steve Jobs zemřel v roce 2011.

Je úžasné, jak se mu podařilo propojit design s funkčností. Nejen, že ty věci výborně fungují, ale člověku se i líbí!

Byl odborník na všechno. Na co sáhl, to se mu podařilo. Cokoliv se dnes v Applu vymyslí, má celosvětový úspěch.

V práci musel mít o všem přehled. Říkalo se o něm, že byl velký pedant. Takového šéfa bych nechtěla ani za nic.

Kdyby tolik nepracoval, mohl tu být ještě s námi. Škoda. Měl místo práce trávit více času se svými dětmi.

Srinivasa Ramanujan

Srinivāsa Aiyangār Rāmānujan, známější jako Srinivasa Iyengar Ramanujan (1887–1920), byl indický matematik, který s téměř žádným formálním vzděláním v matematice významně přispěl k matematické analýze a teorii čísel.

Narodil se a vyrůstal v Erode, Tamil Nadu, v Indii. Jeho otec, K. Srinivasa Iyengar, pracoval jako úředník v obchodě se sádí a jeho matka, Komal Ammal, byla v domácnosti. Ve věku deseti let prokázoval ve škole neobvyklé znalosti v matematice. Když mu bylo 11, jeho matematické znalosti byly lepší než znalosti jeho dvou spolubydlících, kteří studovali na vysoké škole. Získal stipendium na vládní vysoké škole v Kumbakonamu, ale přišel o něj, když nezvládl úkoly v nematematických předmětech.

Později získal stipendium na univerzitě v Madrasu a věnoval se výzkumu, který byl uveřejněn v časopise Londýnské matematické společnosti. Stal se prvním Indem, který byl přijat na Trinity College v Cambridge.

Nerozumím sice ničemu z jeho matematických prací, ale myslím si, že byl skutečný génius a je to Ind proslavený po celém světě. Myslím, že bylo velmi hezké, když se nepřestěhoval do Anglie bez svolení svých rodičů. Očividně je respektoval.

Je úžasné, že dokázal vymyslet a vypočítat tolik vzorců bez formálního vzdělání. A byl tak mladý, když se mu to podařilo! Většina vědců jej respektuje. Jeho práce byla užitečná pro mnoho dalších vědců!

No, tak rozuměl matice, a co? Nemyslím si, že by byl jakkoliv důležitý pro lidi ve 21. století. Jen velmi málo lidí rozumí jeho práci, připadá mi to zbytečné.

Vím, že se stal členem mnoha vědeckých společností v Británii, ale proč nezůstal v Indii místo cestování za oceán jen kvůli vědě? Jeho život tam nebyl snadný, protože byl jiný a nemohl se věnovat hinduistickým tradicím. Měl se více starat o svou rodinu v Indii, svou víru a vlastní zdraví.

Joanne Rowlingová

Joanne Rowlingová, píšící pod jménem J. K. Rowling, je britská spisovatelka, známá zejména díly o čarodějnickém učni Harrym Potterovi. Kromě psaní knih také proslula svým životním příběhem, kdy se z života na sociálních dávkách stala během pěti let multimilionářkou.

Narodila se 31. července 1965 ve Velké Británii. Po smrti matky se přestěhovala do Portugalska, kde se vdala za svého prvního manžela a narodila se jim dcera. Po rozpadu manželství se s dcerou vrátila do Anglie. Nápad na příběh o kouzelnickém učni dostala během cesty vlakem z Manchesteru do Londýna. Říká se, že v době, kdy psala první díl série, utíkala do kaváren, aby se vyhnula svému nevytopenému bytu.

První díl Harryho Pottera dokončila roku 1995. Vydavatelé knihu zpočátku odmítali, uspěla až na třináctý pokus. Poslední díl byl dokončen v roce 2007 – sedmáct let poté. Knihy byly přeloženy do téměř 70 jazyků. Do dubna 2011 bylo celosvětově prodáno přibližně 450 milionů výtisků.

Musí být opravdu houževnatá! Tolikrát byla její kniha odmítnuta a přesto vytrvala a realizovala své sny... Neměla to jednoduché.

Nepochybně se jí povedlo motivovat spoustu lidí, aby četli. Obzvláště děti. Za to jí tleskám. Je lepší, aby lidé četli, než aby trávili čas sezením u počítače.

Podle mě chtěla z Harryho Pottera vytřískat co nejvíc peněz, a proto psala další a další díly... A na posledních dílech je to znát. Kvalita klesá.

Nechápu, co může dělat s takovým množstvím peněz. Vím, že občas něco někomu věnuje, ale proč nedává více na nějaké prospěšné účely?

Matka Tereza

Matka Tereza (1910–1997), narozená jako Agnes Gonxha Bojaxhiu, byla katolickou jeptiškou albánského původu, která byla občankou Indie. V roce 1950 založila v Kalkatě řád Misionářky milosrdenství. Po více než 45 let pomáhala chudým, nemocným, sirotkům a umírajícím; nejdříve v Indii a poté i v jiných zemích. Po její smrti jí byl papežem Janem Pavlem II. udělen titul blahoslavená Tereza z Kalkaty. V roce 1979 získala Nobelovu cenu za mír.

Když jí bylo 18 let, přidala se jako misionářka k řádu lorentánských sester. Od té doby již nikdy neviděla svou matku ani sestru. V roce 1929 přijela jako novicka do Indie, kde začala učit ve škole. V roce 1946 zažila to, co později nazývala speciálním voláním, když cestovala z Kalkaty do lorentánského kláštera v Darjeelingu do svého každoročního útočiště. „Musela jsem opustit klášter a pomáhat chudým a žít mezi nimi. Byl to příkaz...“

V roce 1952 otevřela Matka Tereza první Domov pro umírající, pro který město Kalkata poskytlo prostory. Brzy začali přicházet jak nováčci, tak i charitativní příspěvky a během 60. let otevřela další hospice a sirotčince po celé Indii. Matka Tereza poté rozšiřovala řád po celém světě – v mnoha zemích Asie, Afriky a ve Spojených státech amerických. První domov Misionářek milosrdenství v USA byl otevřen v Jižním Bronxu v New Yorku.

Naprosto rozumím tomu, proč jí byla udělena Nobelova cena míru. Pomohla tolika lidem a vždy měla úsměv pro každého, nikdy se nevzdala. Myslím si, že patří mezi nejvýznamnější osobnosti 20. století.

Jak by o ní mohl někdo říct něco špatného? Co by to mohlo být? Zasvětila svůj život službě Bohu. Žila mezi nemocnými, pomáhala nemocným, hladovým a opuštěným lidem. Byla to velmi statečná a silná žena...

Proč riskovala své zdraví a svůj život? Nemohla pomoci většině z těch nemocných a starých lidí. Utratila mnoho peněz za stavění nových misionářských nemocnic a sirotčinců místo toho, aby se snažila zvýšit zdravotnický standard v těch již existujících. Slyšel jsem, že přijímala příspěvky také od autokratů, jako byli Duvalierovi z Haiti.

Matka Tereza zasvětila svůj život katolické církvi a myslím si, že dělala vše hlavně pro to, aby se navýšily počty katolíků. Chtěla přivést více oveček do Božího stáda, nebyla to pečovatelka. Měla pochyby o své víře, nerozumím tedy, proč byla Janem Pavlem II. prohlášena za blahoslavenou.

Hodina 4 Mé zásady

Vzdělávací oblasti:

- Umění a kultura (Výtvarná výchova)
- Člověk a společnost (Výchova k občanství)
- Jazyk a jazyková komunikace (Anglický jazyk – min. úroveň A2, Český jazyk a literatura)

Cíle:

- Žáci porovnají, čím se různí lidé řídí ve svých životech.
- Žáci vytvoří svůj vlastní seznam zásad.

Pomůcky:

- „Sociologický výzkum“ žáků (zadaný ve druhé hodině tohoto modulu);

- Pořekadla a zásady – Příloha č. 1 (jednou do každé skupiny);
- Závěrečný pracovní list – Příloha č. 2 (pro každého žáka jeden);
- pomůcky k závěrečné aktivitě (dle vámi vybrané varianty).

Web La Ngonpo:

- Každý žák za domácí úkol přeloží minimálně jednu ze svých zásad do AJ a vloží ji na web La Ngonpo.
- Volitelně: Nahrání fotografie zásad žáků ze závěrečné aktivity (fotografie).

- Po hodině učitel nahraje vybrané otázky žáků koordinátorovi z partnerské školy. A zároveň zajistí dodání odpovědí na jejich otázky.

Doporučení:

Aby si žáci dokázali lépe představit, čím vším se lidé mohou v životě řídit, zařadili jsme do hlavní aktivity různá pořekadla, zásady a moudra z různých částí světa a z různých zdrojů. Výběr byl náhodný, a proto s nimi nakládejte, jak uznáte za vhodné – např. vyberte jen některé, doplňte další atd.

Úvodní aktivita (10 minut)

„Sociologický výzkum“ (10 minut)

V úvodu se věnujte výsledkům sociologického výzkumu žáků. Zeptejte se jich:

Jak jste postupovali při vašem výzkumu? A jak snadné či obtížné to pro vás bylo?

Jaká motta a zásady jste získali ve vašich „Sociologických výzkumech“? Která vás nejvíce zaujala?

K čemu si myslíte, že jsou motta a zásady dobré?

Platí v jakékoliv situaci či existují situace, ve kterých ne?

Ukázky výsledků Sociologického výzkumu (pilotování 2010/2011):

Koho považujete za svého hrdinu a proč?

Hasiče (protože zachraňují životy), Tarzan (protože se uměl houpat na liánách), Herkules (pomáhal lidem a bezbranným), svého syna (protože bojoval s nemocí), lékaři (zachraňují životy), Havel (za to, co dokázal), mamka, manžela (protože to spolu vydrželi), Chuck Norris (protože je mistr světa v karate), já (protože v sebe věřím), tatka (protože se o mě dobře stará a dokázal toho skoro tolik, co hrdinové v TV), Jan Werich (protože měl vytříbené názory a šel si za svým), moje holka (protože je mi vždy oporou), Achilles (protože byl vynikající a téměř nesmrtelný bojovník), Shakespeare (protože byl vynikající básník), brácha (protože se mě zastal při šikaně), táta (protože jako malej si toho hodně vytrpěl)

Existuje někdo, koho považujete za regionálního nebo národního hrdinu?

Karel IV., letce RAF, Martina Sáblíková, J. A. Komenský, hasiči, babička (zachránila život své matce), Železný, Václav Klaus, Nohavica, Jura Jánošík, Petr Čech, Jaromír Jágr, Jan Žižka z Trocnova, Jára Cimrman

Jaké je vaše motto?

*Slunce je nejlepší lékař.
Prožít kvalitně život.
Žít naplno.
Nad nikoho se nepovyšuj a před nikým se neponižuj.
Každý den může být hezký.
Žij svůj život naplno.
Rána moudřejší.
Co tě nezabije, to tě posílí.
Nevzdávej se bez boje.*

Hlavní aktivita (25 minut)

1/ Pořekadla a zásady – skupinová práce (10 minut)

Rozdělte žáky do skupin a sdělte jim, že nyní dostanou deset pořekadel a zásad (Příloha č. 1), které pocházejí z různých částí světa či od různých lidí. Jejich úkolem je společně si je přečíst a do každého doplnit jedno slovo, které tam chybí.

Poté společně zkontrolujte (správné odpovědi naleznete na konci tohoto plánu) a zeptejte se, která věta se jim nejvíce líbí a proč.

2/ Společná diskuze (5 minut):

Podívali jsme se společně na pořekadla a motta lidí jak z vašeho okolí, tak i z různých částí světa. Jak vy sami víte, jak se chovat? Jak rozlišujete, co je dobré a co špatné?

3/ Závěrečný pracovní list (10 minut)

Každý žák vyplní závěrečný pracovní list, jehož cílem je vrátit se a shrnout si celý modul Hrdina.

Závěrečná aktivita (5 minut)

3 osobní zásady žáků (5 minut)

Pracujte se třemi zásadami, které žáci definovali v závěrečných dotaznících. Podle toho, kolik vám zbývá v hodině času, se rozhodněte pro jednu z následujících aktivit:

- Žáci sdílejí své tři zásady (napsané v pracovním listu) ve společné diskusi (např. každý řekne alespoň jednu zásadu, kterou by se chtěl v životě řídit).
- Připevněte na zeď velký papír, na který žáci napíší alespoň jednu svou zásadu (např. barevně a „umělecky“ jako graffiti) – lze pak využít k závěrečné výstavě.

- Každý žák dostane papír (A5 formát), na který obrázkem vyjádří jednu ze svých zásad. Zásadu pak pod to napíše. Všechny obrázky lze nalepit na jeden větší papír.
- Každý žák připraví zvláštní výrobek (např. něco složeného z barevného papíru, či něco vystřiženého z tvrdého papíru, či oblepenou krabíčku), na kterém bude daná „zásada“ a který se později zavěsí do prostoru třídy či školy.
- Na velký papír (na zdi či na podlaze) nakreslete velkou spirálu a žáci ji po směru hodinových ručiček vyplní (každý vepíše jednu zásadu).
- Žáci vytvoří velký výrobek/symbol – např. velkou pyramidu skládající se z mnoha malých (se „zásadami“ vepsanými uvnitř).

Domácí úkol

Zásady žáků na web. Každý žák za domácí úkol přeloží minimálně jednu ze svých zásad do AJ a vloží ji na web La Ngonpo.

Volitelně – Fotografie zásad žáků na web La Ngonpo.

V případě, že v poslední části hodiny vytvoří žáci ze svých zásad plakát či nějaký třírozměrný objekt, tak na web nahrajte jeho fotografii.

Otázky pro partnerskou školu. Jedním z úkolů v pracovním listě je vytvořit otázku pro žáky z partnerské školy. Pracujte s těmito otázkami dále. Společně se žáky vyberte několik otázek (5–10) a zašlete je koordinátorovi z partnerské školy prostřednictvím webu La Ngonpo a požádejte ho o odpovědi. Jakmile je získáte, podělte se o ně se svými žáky. Podobným způsobem očekávejte otázky z partnerské školy a zpracujte je.

Správné odpovědi – Příloha č. 1:

1. Každá duše bude ručit za své **skutky**. *Korán 74:38*
2. Jen ten, kdo tou cestou kráčí, ví, kde má hluboké **díry**. *Čína*
3. Život není **tanec**, krok nazad neuděláš. *Kmen Zulu (jižní Afrika)*
4. Napřed jim dej pít a jíst, pak se ptej, **proč** přijeli. *Kalmycko (jihovýchod Ruské federace)*
5. Slova jdoucí ze srdce **hřejí** tři zimy. *Tibet*
6. **Cti** otce svého a matku svou, abys dlouho žil a dobře se ti vedlo. *Bible*
7. Celek nelze oddělit od **detailu**. *Tao*
8. Není těžké uklidit, ale pořádek **udržovat**. *Rodičovské moudro*
9. Nečekejte na vedoucího. **Jedněte** sami, jeden po druhém. *Matka Tereza*
10. Komu se **nelení**, tomu se zelení. *České přísloví*

Ukázky odpovědí českých žáků ze závěrečného dotazníku k modulu Hrdinové (pilotování 2010/2011):

Proč mají lidé různé hrdiny?

- ▶ Protože lidé rádi někoho obdivují a k někomu vzhlíží. Ať menší ke Spidermanovi, tak třeba já k rodičům. Mám je ráda a obdivuji je za to, co pro mě dělají.
- ▶ Mají jiný pohled, jsou jinak staří, zažili jiné věci.
- ▶ Protože každý vidí svět trochu jinak. Jiné je to u 5letého dítěte a jiné u jeho babičky. Názor se mění během života.
- ▶ Protože každý má jiný názor na různé věci. Pro někoho je důležitější záchrana světa a pro některé, že jen dobře vypadají.
- ▶ Každý to vidí z jiného úhlu.

Kdo určuje, kdo je dobrým člověkem a kdo špatným?

- ▶ Každý si to určuje sám nebo výchovou rodičů (vliv rodiny), podle toho, jak se chová, jak se baví s ostatními...
- ▶ Média, významní lidé.

- ▶ Já sám, každý má svůj pohled na svět a vnímá lidi jinak.
- ▶ Kolektiv, ale také záleží, jaký je ten kolektiv.
- ▶ Okolnosti a lidé, kteří to posuzují.
- ▶ Nejspíš Bůh, jestli existuje.
- ▶ Na to podle mě nikdo nemá právo.

Jakými dvěma principy (motty, pravidly) by ses chtěl(a) v životě řídit? A proč?

- ▶ Nikdy úmyslně a křivě lhát! Mít v hlavě pořádek.
- ▶ Jak si usteleš, tak si lehneš (protože každý zodpovídá sám za sebe). Bez práce nejsou koláče.
- ▶ Bez práce nejsou koláče (protože když se nebudeme snažit, tak se nám to nijak nevrátí). Užívat si život naplno (protože žijeme jen jednou a nikdo neví, co se kdy stane).
- ▶ Každý může být hrdinou. Chovej se tak, abys byl alespoň pro někoho hrdina.
- ▶ Žij život naplno. Každý má své mouchy. (Každý člověk má své plus a minus. Nikdo není dokonalý.)
- ▶ Nedělej druhým to, co se nelíbí tobě. Není důležité nespadnout, ale vstát, když už zakopnete.
- ▶ Jdi za nosem. Řeš problémy, jak umíš.

Napiš jednu nejdůležitější věc, kterou ses o sobě dozvěděl:

- ▶ Že když chci, tak vážně dokážu spolupracovat. Ale taky, že musím respektovat názor ostatních.
- ▶ Vím, koho považuji za hrdiny.
- ▶ Umím zapojit fantazii.
- ▶ Ujasnila jsem si, kdo je můj hrdina a proč.
- ▶ Nemám se podceňovat. Nikdy nevím, pro koho jsem hrdina.
- ▶ Musím se zamýšlet nad tím, jak se chovám a co říkám.
- ▶ Nejsem nejlepší, i když si to myslím, pořád se mám co učit.
- ▶ Že toho o sobě moc nevím.

Příloha č. 1

1. Každá duše bude ručit za své ..... *Korán 74:38*
2. Jen ten, kdo tou cestou kráčí, ví, kde má hluboké ..... *Čína*
3. Život není ....., krok nazad neuděláš. *Kmen Zulu (jižní Afrika)*
4. Napřed jim dej pít a jíst, pak se ptej, ... přijeli. *Kalmycko (jihovýchod Ruské federace)*
5. Slova jdoucí ze srdce ..... tři zimy. *Tibet*
6. ....otce svého a matku svou, abys dlouho žil a dobře se ti vedlo. *Bible*
7. Celek nelze oddělit od ..... *Tao*
8. Není těžké uklidit, ale pořádek ..... *Rodičovské moudro*
9. Nečekejte na vedoucího. .... sami, jeden po druhém. *Matka Tereza*
10. Komu se ....., tomu se zelení. *České přísloví*

1. Každá duše bude ručit za své ..... *Korán 74:38*
2. Jen ten, kdo tou cestou kráčí, ví, kde má hluboké ..... *Čína*
3. Život není ....., krok nazad neuděláš. *Kmen Zulu (jižní Afrika)*
4. Napřed jim dej pít a jíst, pak se ptej, ... přijeli. *Kalmycko (jihovýchod Ruské federace)*
5. Slova jdoucí ze srdce ..... tři zimy. *Tibet*
6. ....otce svého a matku svou, abys dlouho žil a dobře se ti vedlo. *Bible*
7. Celek nelze oddělit od ..... *Tao*
8. Není těžké uklidit, ale pořádek ..... *Rodičovské moudro*
9. Nečekejte na vedoucího. .... sami, jeden po druhém. *Matka Tereza*
10. Komu se ....., tomu se zelení. *České přísloví*

Příloha č. 2 Závěrečný pracovní list – Hrdinové

1. Co obdivuješ na svém současném hrdinovi?

.....

.....

2. Kdo či co tě ovlivňuje a ovlivňovalo v tom, koho si vybíráš za své hrdiny?

.....

.....

3. Jakými třemi mottý či zásadami se chceš nyní ve svém životě řídit? A proč?

1/ .....

2/ .....

3/ .....

4. Uveď jednu zásadu, která pro tebe nyní není důležitá, a vysvětli proč:

.....

.....

5. Napiš 1 nejdůležitější věc, kterou ses o sobě dozvěděl(a):

.....

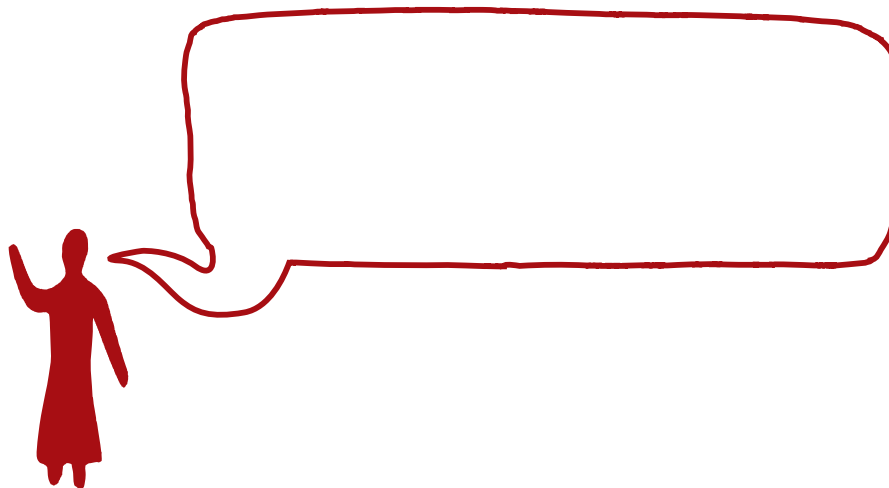
.....

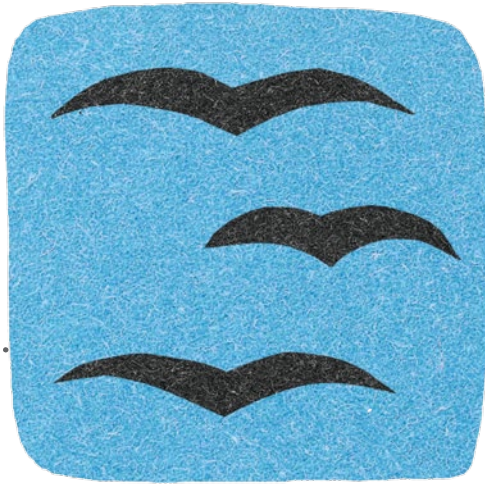
6. Napiš 1 nejdůležitější věc, kterou ses dozvěděl(a) o svých spolužácích:

.....

.....

7. Na co by ses rád(a) zeptal(a) žáků z partnerské školy?

modul 3 Migrace

Hodina	Cíl	Vzdělávací oblasti	Výstupy z hodiny (na web La Ngonpo)	Poznámky
1. Můj region	Žáci uvedou pro ně významná místa regionu a vyznačí je na mapě. Popíšou svůj vztah k místu, kde žijí.	Člověk a příroda, Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace	„Virtuální mapa“ regionu (žáci ve skupinách zpracují na webu)	Zadání domácího úkolu: připravit „virtuální mapy“. Volitelně: vyfotit významná místa (žáci fyzicky pošlou foto partnerům).
2. Abdin	Žáci se vžijí do situace Abdina, iránského uprchlíka v České republice. A formulují domněnky o tom, jak se mohou cítit žadatelé o azyl.	Člověk a příroda, Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace		Volitelný domácí úkol: „Rozhovor s imigranty“.
3. Moji sousedé	Žáci uvedou a odvodí důvody, proč lidé v dnešním světě migrují. Vysvětlí souvislosti jejich životů s životy jejich sousedů (imigrantů) a vyhodnotí, jak sami mohou ovlivnit životy imigrantů.	Člověk a příroda, Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace		Volitelně: Práce s „Rozhovory s imigranty“, které žáci uskutečnili. Zadání domácího úkolu: podívat se na virtuální mapy Ladaku.
4. Strom migrace	Žáci uvedou základní informace o migraci a pojmenují hlavní migrační proudy ve světě. Definují příčiny a důsledky migrace. Žáci navrhnou možná řešení problému nucené migrace.	Člověk a příroda, Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace, Umění a kultura	Fotografie stromu migrace (žáci nahrají na web) „Virtuální strom“ (žáci vytvoří po hodině) Otázky pro ladacké partnery o jejich mapách (učitel předá koordinátorovi)	80 minut Žáci si na webu prohlédnou „Virtuální mapy“ žáků z partnerské školy.

Hodina 1 Můj region

Vzdělávací oblasti:

- Člověk a příroda (Zeměpis)
- Člověk a společnost (Výchova k občanství)
- Jazyk a jazyková komunikace (Anglický jazyk – min. úroveň A2)

Cíle:

- Žáci uvedou významná místa ve svém regionu a zdůvodní svou volbu.
- Žáci vyznačí na mapě konkrétní místa a popíší je.
- Žáci popíší svůj vztah k místu, kde žijí.

Pomůcky:

- Mapy regionu (dle vámi definovaného termínu „region“ – viz Poznámka), např. vytisknete z internetu, nakopírujete

či předkreslete žákům mapy, do kterých budou vpisovat zajímavá místa (jedna mapa pro skupinu).

- Osobní zápisníky žáků.
- Před hodinou si přepište na jeden velký papír následující body:

- 1/ Seznámit se s místní historií.
- 2/ Potkat někoho, s kým by bylo zajímavé si popovídat.
- 3/ Vidět místo, které se v poslední době hodně změnilo.
- 4/ Jakékoliv místo dle vašeho výběru (a důvod).
- 5/ A na jaké místo byste je rozhodně nevzali?

Webová stránka La Ngonpo:

Žáci (ve skupinách) po hodině vytvoří na webu La Ngonpo „virtuální“ mapy místa, kde žijí.

Poznámka:

V této hodině záměrně pracujeme s pojmem „region“ – každý si pod ním může představit, co chce. Pro někoho to může být správní region, pro někoho město či vesnice s nejbližším okolím, pro někoho samotné město. Rozhodnutí necháváme na vás a na zvážení vašeho kontextu. Dle vašeho rozhodnutí poté vyberte mapu, kterou žáci budou používat v hlavní aktivitě (např. mapa Brna, či mapa Brna a okolí, či Jihomoravského kraje).

Úvodní aktivita (15 minut)

1/ Osobní zápisník (5 minut)

Sdělte žákům, že v této hodině se budete zabývat regionem či místem, ve kterém žijí a tráví volný čas (při přípravě hodiny si připravte konkrétní zadání, tj. jak pojmete termín „region“ – viz Poznámka). Úkolem žáků je zodpovědět následující otázky, a to nejprve samostatně. Doporučujeme před hodinou přepsat následujících 5 bodů na velký papír:

Kam ve svém regionu (specifikujte) byste vzali žáky z partnerské školy, kdyby za vámi přijeli? Jaká místa máte rádi? Do zápisníku запиšte ke každému bodu jedno místo a důvod, proč jste jej vybrali:

- 1/ Seznámit se s místní historií.
- 2/ Potkat někoho, s kým by bylo zajímavé si popovídat.
- 3/ Vidět místo, které se v poslední době hodně změnilo.
- 4/ Jakékoliv místo dle vašeho výběru (a důvod).
- 5/ A na jaké místo byste je rozhodně nevzali?

2/ Sdílení (10 minut)

Nyní použijte metodu „Poslední slovo patří mně“¹. Začněte otázkou č. 1 (*Kam byste je vzali, aby se seznámili s místní historií?*) a zeptejte se, jestli by se někdo ze žáků chtěl podělit o svou odpověď s celou třídou – prozradit jen místo, prozatím ne důvod proč. Až někdo ze žáků řekne svou odpověď, zeptejte se ostatních, proč si myslí, že si vybral právě toto místo. Nechejte dva nebo tři žáky hádat a vysvětlit, proč si to myslí (např.: *Vybral/a toto místo,*

protože...). Zatímco ostatní hádají, autor odpovědi nic nekomentuje. Po několika tipech od ostatních žáků pak autor přečte svůj zapsaný důvod. Poté pokračujte ještě alespoň s jedním žákem, který opět všem sdělí místo (aniž by uvedl důvod). Takto se postupně ptejte na všech pět bodů. Tato metoda umožní žákům seznámit se s různými zajímavými místy v jejich regionu a zároveň rozvíjí naslouchání.

Hlavní aktivita (15 minut)

Kreslení do map – skupinová práce (15 minut)

Před hodinou si připravte mapu „regionu“ (města, okolí, správního regionu – viz Poznámka). Mapu můžete např. vytisknout z internetu či ji můžete jednoduše

předkreslit – např. základní orientační body (případně i na tabuli a žáci si ji pak překreslí na prázdné papíry). Rozdělte žáky do skupin a zadejte jim následující instrukce:

Každá skupina dostane mapu a vaším úkolem bude zvolit si ve skupině jedno místo ke každému z daných 5 bodů (viz Úvodní aktivita) a zakreslit je do mapy. Nezapomeňte dodat i jednoduchý popis ke každému místu. Můžete také k místům dokreslit nějaký symbol či značku.

Žákům také nabídněte možnost později vyfotit některá z jimi zvolených míst a vlepít fotografie do mapy či vytvořit speciální nástěnku. Předem jim také oznamte, že jejich mapy mohou být použity pro závěrečnou výstavu. Žáky během jejich práce monitorujte. Budou-li některé skupiny rychlejší, požádejte je, aby zakreslily k jednotlivým bodům více míst.

Závěrečná aktivita (10 minut)

Osobní zápisník (10 minut)

Sdělte žákům, že nyní bude mít každý z nich možnost popřemýšlet nad místem, kde žije. Máte pro ně připravené tři otázky, na které se postupně budete ptát, a žáci budou zapisovat odpovědi do svých zápisníků. Na každou otázku mají 2–3 minuty. Zadejte žákům postupně tři otázky. Otázky zní:

1/ Popiš místo (město, okolí, region...), kde žiješ.

(procvičování popisu)

2/ Co tě napadne, nebo co se ti vybaví, když se řekne tvůj region, město... Jaké jsou tvé první myšlenky?

(procvičování asociací)

3/ Jak jsi na tomto místě spokojený? Jak se ti tu líbí? Jaké máš pro to důvody?

(procvičování hodnocení a argumentování)

Domácí úkol

Virtuální mapa na webu. Žáci ve skupinách vytvoří virtuální mapu na webové stránce La Ngonpo (před hodinou č. 2).

Volitelné – fotografie míst z map. Žáci nafotí některá místa uvedená ve svých mapách a přidají je do map, které vytvářeli v hodinách (lze i ve skupinách), či je vystaví na určitém místě ve třídě. Fotografie mohou popř. fyzicky zaslat do partnerské školy v Ladaku.

Poznámky

1 – Metoda „Poslední slovo patří mně“ vychází z programu Čtením a psaním ke kritickému myšlení. Více na <http://www.kritickemysleni.cz>.

Hodina 2 **Abdin**

Vzdělávací oblasti:

- Člověk a příroda (Zeměpis)
- Člověk a společnost (Výchova k občanství)
- Jazyk a jazyková komunikace (Anglický jazyk – min. úroveň B1)

Cíle:

- Žáci se vžijí do situace Abdina, íránského uprchlíka do České republiky.
- Žáci formulují své domněnky, jak se žadatelé o azyl mohou cítit v ČR.

Pomůcky:

- papír velikosti A4 (jeden pro každého);

- text o Abdinovi – Příloha 1 (jeden do dvojice);
- volitelné: dotazník pro rozhovor s imigranty – Příloha 2.

Webová stránka La Ngonpo:

- Připomeňte žákům, že před touto hodinou měli za úkol vytvořit na webové stránce La Ngonpo virtuální mapy.

Doporučení:

V této hodině se pracuje s příběhem konkrétního uprchlíka do České republiky. Před realizací této hodiny doporučujeme zvážit, zda se toto téma osobně nedotýká některého z vašich žáků a jeho či její rodiny. Pokud ano, je důležité se před hodinou s danými žáky sejit a probrat s nimi plánovaný obsah 2. až 4. hodiny tohoto modulu. Vyjádřete před žáky

porozumění pro citlivost dané situace a zeptejte se jich, co můžete udělat pro to, aby byly tyto hodiny pro ně příjemné. Případně jim i nabídněte možnost nezúčastnit se některé z daných hodin.

Poznámky:

Příběh, který jsme vybrali, představuje cestu a zkušenost jednoho konkrétního uprchlíka do ČR. Záměrně byl vybrán příběh Abdina, jehož osud nebyl vůbec jednoduchý. Cílem hodiny není, aby si žáci si z výuky odnesli poznatek, že všichni uprchlíci si prošli a procházejí podobnými útrapami jako Abdin, ale aby tento příběh vnímali jako jeden z mnoha. Zdaleka ne všichni uprchlíci si projdou podobně trnitou cestou jako Abdin.

Úvodní aktivita (20 minut)

1/ Batoh (5 minut)

Každý žák dostane papír velikosti A4 a nakreslí na něj velkou tašku, kufr nebo batoh. Poté žákům sdělte:

Představte si, že vy a vaši rodiče musíte z ničeho nic opustit zemi. S sebou si můžete vzít jen pět věcí. Co byste si vzali? Nakreslete to do svého kufru či batohu.

Pokud se žáci zeptají, jak dlouho budou pryč, řekněte jim, že nevíte.

2/ Pocity (5 minut)

Pokračujte v zadání:

Přišli jste do vzdálené země, kde lidé mluví jazykem, který neznáte. Vaši rodiče vám řeknou, že se bohužel

nemůžete vrátit domů a že musíte v této nové zemi zůstat navždy. Co myslíte, že pro vás bude nejtěžší? Jak byste se cítili?

Požádejte žáky, aby otočili papír se svým zavazadlem a ve třech větách popsali, jak by se v dané situaci cítili. Upozorněte je, aby byli potichu a prozatím své pocity nesdělovali ostatním. Prostor k tomu dostanou zanedlouho.

3/ Sdílení (5 minut)

Všichni žáci se postaví a postupně ve stoje vytvářejí dvojice a navzájem si sdělují, co by si sbalili do svého zavazadla a jaké by pro ně bylo dostat se do dané situace. (Varianta: Žáci vytvoří skupiny a nepohybují se po třídě.)

Poté se žáků zeptejte:

Má někdo ve svém zavazadle něco zajímavého? Něco, co vás samotné nenapadlo?

4/ Uprchlícký tábor (5 minut)

Řekněte žákům, že toto ještě není konec příběhu:

Po příchodu do nové země musíte zůstat ještě několik měsíců ve speciálním táboře pro uprchlíky, než získáte oficiální povolení zde zůstat.

Jaký si myslíte, že je život v takovém táboře? Co budete dělat ve svém volném čase? Co vám bude nejméně chybět?

Žáci mohou otázky zodpovědět ve dvojici či rovnou všichni dohromady. Ujistěte se, že rozumí pojmu „uprchlík“ (viz Infobox).

Hlavní aktivita (10 minut)

Abdin (10 minut)

Napište na tabuli následující čísla: 2009, 43 milionů. Zeptejte se žáků: *K čemu se tato čísla mohou vztahovat?*

Poté informujte žáky o tom, že v roce 2009 bylo na světě 43 milionů lidí, kteří museli opustit své země kvůli konfliktu nebo nějakému druhu pronásledování. Mnoho z nich jsou děti. Vaši žáci se dozvědí o Abdinovi, který imigroval do České republiky z Íránu a byl v podobné situaci jako oni v předešlé aktivitě. Podle toho, kolik máte času, můžete příběh přečíst nahlas nebo nechat žáky, ať si jej přečtou sami (Příloha 1).

Poznámka: Informace o příběhu – jedná se o skutečný příběh Abdina, iránského uprchlíka, jehož rodina přestoupila ke křesťanství, a proto musela opustit svou zemi. V České republice byl Abdin oddělen od svých rodičů a kvůli mnoha dalším potížím se po čase zhroutil a skončil v nemocnici.

Závěrečná aktivita (10 minut)

Diskuze (10 minut)

Pokud máte dostatek času, mohou žáci o otázkách diskutovat nejprve ve dvojicích a až potom dohromady s celou třídou.

- *Co vám připadá v příběhu zajímavé? Proč?*
- *Jak si myslíte, že Abdin vnímá Čechy? Co by asi napsal přátelům v Íránu o svých zkušenostech ve své „nové“ zemi?*
- *Co si myslíte, že se mohlo udělat jinak, aby Abdin nemusel skončit v nemocnici?*
- *Představte si, že by Abdin přišel do vaší třídy. Na co byste se jej zeptali?*
- *Co by Abdin asi odpověděl na otázku, o které jsme se bavili v minulé hodině? „Jak jsi na tomto místě spokojený? Jak se ti tu líbí?“ A proč?*

Domácí úkol

Virtuální mapy na web. Připomeňte žákům, že před touto hodinou měli na webové stránce La Ngonpo vytvořit virtuální mapy místa, kde žijí. Po této hodině budou na stránce také virtuální mapy jejich partnerů. Za domácí úkol se na ně podívají a každý žák si připraví tři otázky, na které by se chtěl partnerů zeptat. Otázky donesou na příští hodinu.

Volitelné – rozhovory s imigranty. Žáci samostatně nebo ve dvojicích (příčemž ale každý žák by měl mít vyplněný svůj vlastní formulář) najdou alespoň jednu osobu, která imigrovala do jejich země či regionu, a položí jí otázky z dotazníku (Příloha 2). Nejprve se společně zamyslete, kdo všichni tito lidé mohou být – tj. nemusí to být jen uprchlíci, kteří museli odejít ze své země, ale i lidé, kteří se k nám přistěhovali dobrovolně. Společně popřemýšlejte, kde je můžeme najít (např. učitel cizího jazyka, který se zde oženil, či majitel indického krámků atd.). Ujistěte se, že žáci jsou si vědomi toho, že toto téma může být pro mnoho imigrantů velice osobní, a proto společně brainstormujte nad možnostmi, jak oslovit dané osoby. Úkol by měl být splněn do začátku následující hodiny.

INFOBOX – migrace

Migrace: Označení pro geografický pohyb jedinců nebo skupin. Motivy migrace mohou být ekonomické, ekologické, náboženské, národnostní, politické, válečné konflikty, živelné katastrofy aj. Mezinárodní migrace označuje pohyb mezi státy, vnitřní migrace pohyb uvnitř jednoho státu. Migrace může být legální či nelegální, dobrovolná nebo nucená, přičemž stanovit přesné hranice mezi dobrovolnou a nucenou migrací je často problematické.

Imigrant (přistěhovalec): Užívá se zpravidla pro trvale či dlouhodobě pobývajících cizince. Toto označení však nemá oporu v žádném zákoně ČR – naopak se hojně vyskytuje ve strategických dokumentech EU a ČR týkajících se integrace cizinců.

Emigrant: Osoba, která opouští svou zemi, aby žila v zemi jiné – emigruje do jiné země.

Uprchlík: Osoba, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy z pronásledování z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám, nebo i zastávání určitých politických názorů, a je proto neschopna přijmout ochranu své vlasti či ji odmítá. V širším pojetí je pod význam slova uprchlík zařazován jak žadatel o mezinárodní ochranu, tak i azylant, v užším pojetí se jedná pouze o azylanta, tedy toho, komu již byl azyl udělen.

Azylant: Cizinec, kterému bylo na určitou dobu uděleno povolení pobytu poskytované cizím státním příslušníkům z politických důvodů (azyl). Žadatel získá azyl, pokud je v řízení zjištěno, že je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod nebo že má z tohoto pronásledování, založeného na důvodech rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k sociální skupině či pro zastávání určitých politických názorů, oprávněné obavy.

Zdroje:

<http://www.unhcr.cz>

<http://www.inkluzivniskola.cz>

<http://www.czechkid.cz>

Příloha č. 1

Abdin

Abdin přijel do České republiky ve čtrnácti letech, poté co uprchl spolu s rodiči z Íránu. Jeho rodina totiž přestoupila ke křesťanství, a proto museli opustit svou zemi. Po příjezdu byl umístěn v uprchlickém táboře ve Vyšních Lhotách, kde všichni uprchlíci nejprve projdou lékařským vyšetřením a krevními testy.

Ve Vyšních Lhotách byl Abdin ubytován v pokoji se dvěma afghánskými chlapci Zjaolou a Hadžim. Ti však mluvili pouze jejich rodným jazykem a nikdo jim nerozuměl. Po uplynutí jednoho měsíce převezli Abdina do tábora v Červené Lhotě u Bíliny. V tomto táboře strávil dalších pět měsíců.

V táborech Abdina překvapilo velké množství policistů. Abdin říká: „Byl to pro mě šok. Z Íránu jsme utekli před

policí a najednou zde, v České republice, byli všude kolem.“ Policie byla však v táboře nutná kvůli častým konfliktům. Někdy dokonce přerostly politické hádky Rusů s Afghánci či Indů s Pákistánci ve rvačku. Takové chování může být důsledkem napjaté situace, ve které se uprchlíci ocitají, ztrátou domova nebo strachem z nejjisté budoucnosti.

Abdinovi chyběl domov, stýskalo se mu po kamarádech a vadilo mu, že nemá téměř žádné soukromí. Jeho život byl svázán pevným režimem tábora, chyběla mu svoboda. Po čase začal stále častěji pociťovat stavy úzkosti.

Abdin se z dlouho trvajících traumatu psychicky zhroutil a musel být převezen do nemocnice. V tu samou dobu obdržel rozhodnutí o udělení politického azylu. Udělení

azylu předcházela dvě interview, která probíhala v angličtině. První trvalo tři hodiny, druhé už jen hodinu. Abdin při nich nechtěl mluvit persky, svým mateřským jazykem. Měl strach, že tlumočník by mohl být spojen s tajnou policií v Íránu. Kdyby zůstal v Íránu, hrozil by mu za přestoupení ke křesťanství trest smrti.

Zdroj:

Text adaptován z: M. Pilařová (2002): Cizinci v české společnosti – sondy do problematiky. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita.

Abdin

Abdin přijel do České republiky ve čtrnácti letech, poté co uprchl spolu s rodiči z Íránu. Jeho rodina totiž přestoupila ke křesťanství, a proto museli opustit svou zemi. Po příjezdu byl umístěn v uprchlickém táboře ve Vyšních Lhotách, kde všichni uprchlíci nejprve projdou lékařským vyšetřením a krevními testy.

Ve Vyšních Lhotách byl Abdin ubytován v pokoji se dvěma afghánskými chlapci Zjaolou a Hadžim. Ti však mluvili pouze jejich rodným jazykem a nikdo jim nerozuměl. Po uplynutí jednoho měsíce převezli Abdina do tábora v Červené Lhotě u Bíliny. V tomto táboře strávil dalších pět měsíců.

V táborech Abdina překvapilo velké množství policistů. Abdin říká: „Byl to pro mě šok. Z Íránu jsme utekli před

policí a najednou zde, v České republice, byli všude kolem.“ Policie byla však v táboře nutná kvůli častým konfliktům. Někdy dokonce přerostly politické hádky Rusů s Afghánci či Indů s Pákistánci ve rvačku. Takové chování může být důsledkem napjaté situace, ve které se uprchlíci ocitají, ztrátou domova nebo strachem z nejjisté budoucnosti.

Abdinovi chyběl domov, stýskalo se mu po kamarádech a vadilo mu, že nemá téměř žádné soukromí. Jeho život byl svázán pevným režimem tábora, chyběla mu svoboda. Po čase začal stále častěji pociťovat stavy úzkosti.

Abdin se z dlouho trvajících traumatu psychicky zhroutil a musel být převezen do nemocnice. V tu samou dobu obdržel rozhodnutí o udělení politického azylu. Udělení

azylu předcházela dvě interview, která probíhala v angličtině. První trvalo tři hodiny, druhé už jen hodinu. Abdin při nich nechtěl mluvit persky, svým mateřským jazykem. Měl strach, že tlumočník by mohl být spojen s tajnou policií v Íránu. Kdyby zůstal v Íránu, hrozil by mu za přestoupení ke křesťanství trest smrti.

Zdroj:

Text adaptován z: M. Pilařová (2002): Cizinci v české společnosti – sondy do problematiky. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita.

Příloha č. 2 **Rozhovor s imigranty**

Jméno (Přejete si zůstat v anonymitě? ANO – NE)

.....

Kdy jste přišli do ČR?

.....

Odkud pocházíte?

.....

Co vás přimělo přistěhovat se do této země (regionu)?

.....

Co pro vás bylo nejobtížnější, když jste sem přišli?

.....

Co vám nejvíce schází?

.....

Co se vám zde nejvíce líbí?

.....

Poznámky:

.....

Hodina 3 Moji sousedé

Vzdělávací oblasti:

- Člověk a příroda (Zeměpis)
- Člověk a společnost (Výchova k občanství)
- Jazyk a jazyková komunikace (Anglický jazyk – min. úroveň B1)

Cíle:

- Žáci uvedou a odvodí důvody, proč lidé v dnešním světě migrují.
- Žáci vysvětlí souvislosti svých životů s životy svých sousedů (imigrantů) a vyhodnotí, jak sami mohou ovlivnit životy imigrantů.

Pomůcky:

- Alfabox – Příloha č. 1 (Ize nakopírovat jeden pro skupinu či žáci si sami vytvoří).

- Sada deseti textů o migrantech z celého světa – Příloha č. 2 (jedna sada pro každou skupinu).
- Žáci si přinesou rozhovory s imigranty (volitelný domácí úkol zadán ve 2. hodině).
- Osobní zápisníky žáků.

Webová stránka La Ngonpo:

- Připomeňte žákům, aby vytvořili „virtuální mapy“ míst, kde žijí (domácí úkol z 1. hodiny tohoto modulu). Žáci z partnerské školy budou s mapami pracovat v příští hodině.
- Před další hodinou se žáci podívají na virtuální mapy od partnerů a do osobního zápisníku si poznamenají, co je zaujalo a na co by se rádi zeptali.

Doporučení:

Na tuto hodinu donesou žáci výsledky svých rozhovorů s místními imigranty. V diskuzi se tedy může objevit téma menšin v ČR. V případě, že v diskuzích zazní generalizace a stereotypy, pracujte s nimi a ptejte se (návodné otázky a další informace naleznete v Modulu Kruh v plánu 2. hodiny). Dále podporujte žáky v tom, aby se na každého imigranta dívali jako na jedinečnou osobu s vlastní minulostí (připomenutí aktivity „Má květina“ z prvního modulu).

Poznámky:

Pokud se žákům nepodařilo najít mnoho imigrantů, kteří by se s nimi podělili o svůj příběh, využijte i toto k otázce, proč si žáci myslí, že tomu tak je.

Úvodní aktivita (10 minut)

1/ Alfabox (5 minut)

Na úvod se zeptejte žáků, co si pamatují z poslední hodiny La Ngonpo. Navažte informaci, že v dnešní hodině budete pokračovat v tématu migrace. Žáci nyní budou pracovat ve skupinách, a to metodou „Alfabox“¹ (Příloha č. 1):

Do každé skupiny nyní rozdám jeden tzv. Alfabox, což je tabulka se všemi písmeny abecedy. Vaším úkolem bude společně se zamyslet nad tím, z jakých různých důvodů lidé migrují po světě. Jaký důvod vás napadá?

Poté, co zazní dva důvody, řekněte jim, že dané důvody si mohou zapsat k prvnímu písmenu oněch slov (např.

válka do V, svatba do S). Vysvětlíte žákům, že úkolem je tedy společně ve skupině vyplnit co nejvíce písmen ve 3 minutách – najít co nejvíce důvodů k migraci různých lidí v různých místech světa.

2/ Sdílení (5 minut)

Po několika minutách vymýšlení zastavte a buď nechte vyplněné Alfaboxy kolovat po skupinkách (všichni si přečtou všechny Alfaboxy), či společně projděte postupně všechna písmena a zeptejte se všech skupin, jaký důvod si k danému písmenu zapsaly.

Hlavní aktivita (20 minut)

1/ Rozhovory (10 minut)

Pokud žáci byli úspěšní a podařilo se jim hovořit s mnoha imigranty, tak žáky rozdělte do skupin. V každé skupině si navzájem představí sesbírané příběhy. Žáky povzbudte, aby se ptali autora rozhovoru na věci, které je zajímají. V případě, že se vám ve třídě nesejde mnoho příběhů, požádejte autory, aby poznatky ze svých rozhovorů představili rovnou přede všemi.

Práci ukončete otázkami s celou třídou:

*Bylo něco, co vás na příbězích daných lidí zaujalo?
Bylo tam něco, čemu jste úplně nerozuměli?
Proč tito lidé přišli do České republiky?
Co je přimělo se sem přistěhovat?*

2/ Příběhy migrantů z celého světa (10 minut)

Řekněte žákům, že pro ně máte připraveny další příběhy migrantů z různých částí světa. Žáci vytvoří skupiny po čtyřech či pěti lidech a každý ve skupině si přečte dva příběhy (nastříhejte příběhy z Přílohy 1 a rozdělte je mezi ně).

Poté, co si je přečtou, jejich úkolem je krátce (např. ve třech vlastních větách) daného člověka představit a říci, proč emigroval ze svého domova. Upozorněte žáky, aby nečetli informace z textů, ale použili vlastní slova.

Poté společně uzavřete:

Objevovaly se v textech důvody migrace, které jsme si zde dnes ještě neřekli? Pokud ano, jaké to byly?

Závěrečná aktivita (10 minut)**1/ Co je nejtěžší? – Společná diskuze (5 minut)**

Co je podle vás pro lidi, kteří se sem přistěhují, nejtěžší?

Nechte jednoho žáka zapsat odpovědi na tabuli (postačí v heslech).

2/ Osobní zápisník (5 minut)

Žáci si otevřou své zápisníky a písemně se zamyslí nad tímto zadáním:

Které z věcí, které jsme právě zapsali na seznam, můžeme ovlivnit? Co můžeme udělat pro to, aby to někteří imigranti neměli tak těžké, když se sem přistěhují?

Objasněte žákům, že „my“ zde může znamenat: žáci, škola, rodina, obyvatelé města/regionu, apod.

Poznámky

1 – Metoda „Alfabox“ vychází z programu Čtením a psaním ke kritickému myšlení. Více na <http://www.kritickemysleni.cz>.

Zdroje příběhů (Příloha 2):

Zuzana, Pavel – adaptováno z manuálu z projektu „Zvyšování povědomí o rozvojové problematice v regionech“, realizované ho Charitou ČR a Multikulturním centrem Praha

Kim – <http://www.klubhanoi.cz>

Sergej – Jeden rok v nové zemi. Andrea Krchová, Evropská kontaktní skupina v ČR. Česká republika (2010)

Peni – Climate change migrants: A case study analysis, Asian Development. Barker, A. (2008)

Living on Earth: Early Signs: New Zealand's Climate Refugees, dostupné na: <http://www.loe.org/shows/segments.htm?programID=06-P13-00013&segmentID=6>

Sattar – Building Towers, Cheating Workers: Exploitation of Migrant Construction Workers in the United Arab Emirates. 2006. HRW – Human rights watch: <http://www.hrw.org>

Manoj a Radha – <http://indianconnectioninsydney.blogspot.com/>

Baba – BBC News – Africa's migrant stories, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/6266496.stm>

Alamgir – <http://www.albertacanada.com/immigration/choosing/people-stories-hossain.aspx>

Příloha č. 1

A	B	C	D	E	F
G	H	CH	I	J	K
L	M	N	O	P/Q	R
S	T	U	V/W	X/Y	Z

A	B	C	D	E	F
G	H	CH	I	J	K
L	M	N	O	P/Q	R
S	T	U	V/W	X/Y	Z

Příloha č. 2

Kim

Kim se narodil v malé vesnici ve středním Vietnamu. Po maturitě nastoupil základní vojenskou službu. Kim je nejstarší ze tří sourozenců, a proto se cítil zodpovědný za finanční pomoc rodině a rozhodl se jít pracovat do ciziny. Rodiče byli již starší a všichni žili ve velice chudých poměrech. Nejprve se pokoušel odjet do Jižní Koreje, ale nakonec se mu podařilo získat pracovní vízum do České republiky. Za pracovní vízum zaplatil agentuře \$ 6000.

Kimova dcera se narodila v České republice a chodí do české školy. Říká: „Nechápu, proč mně moji spolužáci říkají Vietnamka. Přeci jsem se narodila tady a mluvím česky. Vietnam vůbec neznám. Nikdy jsem tam nebyla! Chci žít tady s mámi rodiči a kamarády. Tady je můj domov.“

Sergej

Sergej přijel spolu s manželkou Annou do České republiky před čtyřmi lety, protože doma na Ukrajině ztratil práci automechanika a kvůli neprůhledné legislativě a korupci tam pro něj nebylo lehké začít podnikat v autodopravě, ačkoliv to byl jeho sen. Kvůli finančním potížím se tedy manželé přestěhovali do ČR.

Sergej s Annou museli zaplatit mnoho peněz agentuře, která jim zařídila všechny potřebné doklady a velmi mizerné zaměstnání. I když Anna pracovala na Ukrajině jako zdravotní sestra, začínala v ČR v továrně na elektrosoučástky. Nyní už pracuje jako uklízečka. Sergej začínal na stavbě. Po roce se k nim přidaly i dvě děti (10 a 15 let). Děti se ve škole naučily česky velmi rychle.

Zuzana

Zuzana je z České republiky. Po skončení střední školy odjela studovat do Spojených států amerických. Jako výborná hráčka tenisu získala na jedné univerzitě ve Virginii sportovní stipendium. V průběhu studia se seznámila se Salemem, který se věnoval atletice a pocházel z Libanonu. Do USA přijel proto, aby měl lepší podmínky pro sportování a také pro studium.

Zuzana a Salem se vzali a po skončení studií hledali zaměstnání, ale ani jednomu se nepovedlo najít práci odpovídající jejich vzdělání. Nakonec Salem přijal pracovní nabídku v Libanonu, v zemi svého původu. Zuzana se za ním po půl roce přestěhovala. Teď žijí v Libanonu už 9 let a mají dvě děti.

Baba

Baba žil jako sirotek v malé vesnici ve státě Niger v Africe, kde byl po většinu života držen jako otrok. „Když jsem byl otrokem, musel jsem se starat o dobytek. Pokud se mi ztratila kráva, trestali mě, zmlátili mě holí nebo nožem. Stále mám jizvy.“

Uprchnout mu pomohl muž, kterému prodával dobytek. Z vesnice uprchl na osloví a pak se v dodávce dostal až na Pobřeží slonoviny a odtud lodí do Velké Británie. Cesta lodí trvala dva týdny. Baba byl šťastný, že se mu podařilo utéct, ale také se bál, protože nevěděl, kde je. Slyšel lidi kolem sebe mluvit, ale nerozuměl jim. V Londýně byl Baba zatčen a poslán na pět měsíců do střediska pro uprchlíky. I když to pro něj v Británii není snadné a jeho práva jsou omezená, do Nigeru se vrátit nechce. Jeho život je lepší než dříve. Doufá, že si brzy najde práci a že jeho situace se v budoucnu zlepší.

Pavel

Pavel je z České republiky, ale jeho dědeček žije ve Švédsku. Uprchl tam za druhé světové války, protože je Žid, a tak mu hrozilo, že ho z rodného Brna deportují do nacistického koncentračního tábora. Jen tak tak se mu podařilo dostat se přes hranice.

Ve Švédsku však našel vstřícné lidi, kteří mu pomohli postavit se na nohy, našel si práci a začal žít normální život. Domů do České republiky se ovšem vrací rád, jezdí na třídní sraz a za zbytek rodiny. Švédsko je pro něj druhým domovem, nechtěl by se vrátit natrvalo do České republiky.

Peni

Peni žila na Tuvalu, malém ostrově v Jižním Pacifiku s 11 000 obyvateli. Bohužel se však musela odstěhovat, protože ostrov je položen velmi nízko nad mořem (nejvyšší bod se nachází pouze 5 metrů nad mořem) a kvůli probíhajícím klimatickým změnám se každý rok zvyšuje hladina moře. Peni se proto přestěhovala na Nový Zéland. Změna to pro ni nebyla snadná, protože způsob života je zde úplně jiný než na Tuvalu. Podle Peni někteří lidé odcházejí z Tuvalu na Nový Zéland kvůli lepším školám a zaměstnání, ale někteří proto, že se obávají zvyšující se hladiny moře. Peni říká: „Nechtěla jsem se bát. Nechtěla jsem se jednoho dne vzbudit a mít postel ve vodě.“

Tisíce vědců (IPCC – Mezinárodní panel pro změny klimatu) odhadují, že během příštích 50 až 100 let globální oteplování zvýší hladiny moří o 1 metr či více. Bude záležet na tom, jak rychle roztají ledy na Antarktidě a v Grónsku.

Sattar

Sattar pochází z Indie, je ženatý a má 3 děti. V roce 2003 odjel do Dubaje ve Spojených arabských emirátech, aby zde pracoval jako stavební dělník. Pracovní agentuře v Indii zaplatil \$ 1800. Ta mu pomohla získat vízum, letenku a uhradit zdravotní pojištění. Sattar si kvůli tomu vzal půjčku a musel pak platit každý měsíc 11% úrok.

Nyní Sattar pracuje na stavbě v Dubaji. Za osm hodin práce si vydělá \$ 10,50. Jeho výplata je vyšší než u nových dělníků, protože pracuje u stejné společnosti již více než 5 let. Noví zaměstnanci dostávají pouze \$ 7,60. Ve Spojených arabských emirátech žije přes milion indických migrantů a tvoří více než 40 % celkové populace. Do této země přišli kvůli velké nabídce pracovních míst v ropném, stavebním a dalším průmyslu.

Manoj a Radha

Manoj a Radha jsou Indové, kteří emigrovali na začátku 90. let minulého století do Sydney v Austrálii. Spolu s nimi odjel i jejich 6letý syn. To, že skončili zrovna v Austrálii, je podle nich pouze souhra náhod a štěstí. Úplně stejně mohli skončit třeba v Kanadě.

Rohan, jejich jediný syn, se rozhodl stát se pilotem a začít svou kariéru v Bombaji. Manoj to nazývá „obrácenou migrací“ – jejich syn se vrací zpět. Manoj a Radha jsou v Sydney šťastní a mají velmi blízký vztah s 25 indickými rodinami, které emigrovaly ve stejnou dobu jako oni. Díky sociálním sítím, jako např. Facebook, jsou také stále v kontaktu se svými indickými přáteli.

Sagura

Sagura (46 let) uprchla ze Somálska před deseti lety kvůli probíhajícímu konfliktu. Chtěla se dostat do Velké Británie, kam předtím uprchly i její děti. Chyběly jí. Za cestu zaplatila Sagura \$ 2000. Její nesnadná cesta vedla přes Saharskou poušť až do Libye. Tam ji spolu s dalšími 15 lidmi posadili do malé loďky a vyrazili do Itálie. Cesta byla nebezpečná a podmínky nelidské. Ne všichni přežili.

Poté, co projela celou Evropu a strávila několik měsíců v utečeneckých táborech, ji britští úředníci odmítli vpustit do Velké Británie. Proto musela zůstat nějakou dobu v Nizozemí, kde se rozhodla dostat se do Velké Británie nelegálním, neoficiálním způsobem. Sagura říká: „Rozhodla jsem se udělat cokoli. Schovala jsem se v nákladním autě. Bohužel bylo zrovna špatné počasí a velké vlny, takže jsme nemohli najet na trajekt a přejet do Anglie. Zůstali jsme v přístavu a já byla pět dní zavřená v nákladáku bez vody a jídla.“ Teprve poté se dostala za svou rodinou. Cesta ze Somálska do Británie jí trvala 2 roky.

Alamgir

K migraci do Kanady vedla Alamgira touha cestovat, poznávat různé kultury a dosáhnout lepšího životního standardu pro rodinu. Z jeho rodného města Dháky, hlavního města Bangladéše, Alamgir přiletěl do Kanady společně se svou ženou Shikhou v roce 2005. Zpočátku bydleli téměř dva roky u Alamgirova bratra. V Bangladéši předtím pracoval Alamgir osm let jako stavební inženýr a jeho hlavním cílem bylo získat práci, která by odpovídala jeho vzdělání. To samé platilo pro Shikhu, zahradní architektku.

„Nejtěžší pro nás bylo najít odpovídající práci a porozumět tomu, jak věci v Kanadě fungují,“ říká Alamgir. Aby získal potřebné dovednosti a zkušenosti, pracoval zpočátku jako údržbář. V květnu 2007 mu byla nabídnuta pozice stavebního inženýra a o dva měsíce později začala i Shikha pracovat jako zahradní architektka. V Kanadě se manželům narodila dcera.

Hodina 4 Strom migrace (80 minut)

Vzdělávací oblasti:

- Člověk a příroda (Zeměpis)
- Člověk a společnost (Výchova k občanství)
- Jazyk a jazyková komunikace (Anglický jazyk – min. úroveň B1)
- Umění a kultura (Výtvarná výchova)

Cíle:

- Žáci uvedou základní informace o migraci a pojmenují hlavní migrační proudy ve světě.
- Žáci vytvoří „Stromy migrace“, ve kterých definují příčiny a důsledky migrace.
- Žáci navrhnou možná řešení problému nucené migrace.

Pomůcky:

- Virtuální mapy žáků z partnerské školy – domácí úkol z první hodiny tohoto modulu. (Žáci si je buď před ho-

dinou sami prohlédnou, nebo je promítněte na začátku hodiny, či si je vytiskněte. V případě, že partnerská škola nestihne připravit virtuální mapy včas, využijte např. Google Earth.)

- Malé papíry na dotazy – úvodní aktivita (každý žák dostane jeden).
- Velké papíry, pastelky, fixy, vodové barvy apod.
- Kvíz o migraci – Příloha č. 1 (pro každého žáka jeden).
- Závěrečný pracovní list k modulu Migrace – Příloha č. 2 (pro každého žáka jeden).
- Předkreslete si na velký papír strom a do něj vepište instrukce pro žáky k metodě „strom problému“ (viz Hlavní aktivita).
- Mapa světa (k použití při společném procházení kvízu).

Webová stránka La Ngonpo:

- V hodině pracujte s mapami, které vytvořila partnerská škola (vytiskněte si je či promítněte).
- Po hodině žáci nahrají na web fotografie „stromů migrace“.
- Žáci vytvoří „virtuální stromy“ na webu – přeloží slova z jejich stromů do AJ a vloží je na web .
- Pošlete koordinátorovi partnerské školy otázky k jejich virtuálním mapám.

Poznámky:

Uschovejte plakáty se stromy migrace na závěrečnou výstavu. Ujistěte se, že to žáci vědí, předtím než na nich začnou pracovat.

Úvodní aktivita (20 minut)

1/ Virtuální mapy (10 minut)

Na začátku hodiny se vraťte k úplně první hodině tohoto modulu (Můj region). Žáci ve vaší i partnerské škole po hodině vytvářeli „virtuální mapy“ místa, kde žijí. Zeptejte se žáků, zda si na webu prohlédli mapy žáků z partnerské školy a co je k nim napadalo. Případně se podívejte na mapy nyní na začátku hodiny (promítněte je či vytiskněte). Pokud vaši partneři nestihli poslat své virtuální mapy včas, můžete místo nich použít program Google Earth nebo vytištěnou mapu.

Dvojice žáků pak dostanou malý papír a na něj napíší, na co by se chtěli zeptat žáků z partnerské školy o místě, kde žijí (otázky mohou formulovat přímo v AJ). Potom můžete nechat několik otázek zaznít nahlas. Otázky od žáků vyberte a přepište (můžete požádat o pomoc některé z žáků). Otázky pak pošlete koordinátorovi z partnerské školy a vyčkejte na jejich otázky k vašemu regionu. Ty pak zodpovězte, a to např.:

- v nějaké další hodině společně se žáky;
- nebo rozdejte dotazy mezi žáky, kteří je za domácí úkol písemně zodpoví;
- nebo všechny otázky nahrajte např. na <http://docs.google.com>, kde do jednoho sdíleného dokumentu mohou všichni žáci vpisovat.

2/ Kvíz (10 minut)

Informujte žáky, že toto je poslední hodina věnovaná migraci a že se dozvedí více o současné situaci ve světě. K tomu jim pomůže následující kvíz. Každý dostane jeden kvíz (Příloha 1), ale vyplňovat ho mohou ve dvojicích – víc hlav, víc ví! Kvíz nebude hodnocen. Poté, co většina žáků své kvízy vyplní, projděte odpovědi společně. Využijte mapu světa.

Následně položte otázky:

Dozvěděli jste se něco nového nebo zajímavého? Pokud ano, co?
Znáte osobně někoho, kdo emigroval z vašeho regionu? Jaké důvody pro to mohl mít?

Hlavní aktivita (40 minut)

1/ Strom migrace (40 minut)

Žáci vytvoří skupiny a každá z nich dostane velký papír. Budou vypracovávat plakát „strom migrace“, který jim umožní podívat se na problém migrace komplexněji a v souvislostech, a tím celé téma uzavřít. Pro lepší názornost si před hodinou na velký papír předkreslete strom s jednoduchými instrukcemi ke každému bodu:

Kmen: do kmene vepište téma celého stromu – „migrace“ (= problém, který budou žáci zkoumat).

Kořeny: sem žáci vepíší **důvody migrace: Proč lidé migrují?** Připomeňte žákům předchozí hodinu, ve které mluvili o příčinách a vyplňovali „Alfabox“. Společně si uveďte alespoň dvě – např. nezaměstnanost, studia...

Větvě: sem žáci dopíší **dopady migrace: Co způsobuje migrace?** (mohou být jak pozitivní, tak i negativní). Může se jednat o dopady např. na samotné migranty, na obyvatele zemí, kam lidé migrují, na stát, na společnost atd. Společně si opět uveďte alespoň dva příklady (např. stres migrantů, či pro nás migrace může představovat možnost potkávat se s lidmi z různých krajů světa).

Plody: žáci vepíší **možná řešení problému** – zde problém specifikujte jako „**nucenou (nedobrovolnou) migraci**“. Zeptejte se jich: *K jaké části stromu by se měla řešení vztahovat? Měly by se podle vás řešit dopady či příčiny?* Uvedou-li, že dopady (větvě), tak se jich zeptejte, zda tím zmizí i problém (čili kmen a kořeny). Otázkami je dovedte k tomu, že ano, je nutné řešit i dopady, i příčiny, ale že účinnější je zaměřit se na příčiny nucené migrace. Pokud nevzniknou důvody, proč migrovat, tak odpadne i problém (kmen) a i dopady (větvě). Nejjednodušší tedy je, aby se jejich řešení vztahovala k příčinám nucené migrace. Povzbudte je, aby co nejvíce využili představitosti a jejich řešení se týkala různých úrovní (např. řešení na světové úrovni, mezinárodní, místní i naší osobní). Společně si uveďte alespoň

dvě možná řešení – např. pokud jednou z příčin je konflikt či válka, pak by řešením mohlo být: mírové rozhovory, zrušení zbrojního průmyslu, podíl žen na vládnutí atd.

Zadejte, aby žáci ve svých stromech uvedli alespoň pět důvodů, pět dopadů a pět řešení. Čím více, tím lépe. Předtím, než začnou na stromech pracovat, informujte žáky o tom, že jejich výtvoři budou použity pro závěrečnou výstavu a vyfoceny na web. Taktéž i ty z partnerské školy. Žáky během práce monitorujte a pomáhejte jim otázkami (především u možných řešení, např.: *Jak lze tuto příčinu řešit? Co by pomohlo ji odstranit?*

Poznámka: ukázka stromu viz níže. Od žáků se neočekává, že by strom vyplnili stejným způsobem nebo že by měli od vás dostat právě tyto informace. Nechejte je zpracovat úkol po svém. Žádné komentáře ani informace od vás nejsou nutné.

Strom migrace – příklady:

Kořeny – příklady důvodů migrace: konflikty, války, pronásledování (z důvodu etnicity, náboženství, politiky), přání vidět jiné části světa, kariéra, studia, láska, rodina, klimatické změny, přírodní pohromy, chudoba, špatná společenská či ekonomická situace, diskriminace, touha poznávat nové věci atd.

Větvě – příklady dopadů migrace: kontakt s lidmi z různých částí světa, rozmanitost uvnitř společnosti, obohacení, „odliv mozků“, nárůst populace v EU, růst měst (urbanizace), slumy, nelegální migrace na moři, ztráta kořenů, domova, rodiny, negativní postoje k imigrantům, rostoucí rasismus, nárůst xenofobie, nelegální práce atd.

Plody – příklady řešení příčin nedobrovolné migrace: demokracie, svoboda projevu, náboženství v jiných zemích, vyšší stupeň vzdělání v rozvojových zemích, zastavení klimatických změn (méně létání, šetření energií, nákupy místních produktů...), zabránění ozbrojeným konfliktům (např. přestat vyrábět nukleární zbraně, oslabení vojenského průmyslu atd.), spravedlivější nastavení podmínek světového obchodu atd.

Závěrečná aktivita (20 minut)

1/ „Galerie“ (10 minut)

Žáci obcházejí třídu a dívají se na „stromy“ ostatních skupin. Poté utvoříte kroužek a vyzvěte žáky, aby se jeden po druhém ptali na věci, kterým na ostatních plakátech nerozumí.

2/ Závěrečný pracovní list k modulu Migrace (10 minut) – Příloha č. 2.

Rozdejte každému žákovi a nechte 10 minut na vyplnění.

Domácí úkol

Fotografie stromů na web. Žáci vyfotografují své stromy a obrázky vloží na web.

Vytvoření „virtuálních stromů“. Žáci přeloží informace z jejich „stromů“ do AJ a vloží je na webovou stránku La Ngonpo. Společně se dohodněte, dokdy tak učiní.

Otázky k mapám partnerské školy. Požádejte některého z žáků, aby přepsal vybrané otázky z Úvodní aktivity do AJ, a poté je pošlete koordinátorovi partnerské školy. Poté, co obdržíte otázky k mapám z ČR, odpovězte na ně (viz Úvodní aktivita).

Správné odpovědi ke kvízu o migraci:

1/ Pro dobrovolnou i nedobrovolnou migraci může existovat mnoho různých důvodů. Často mohou být stejné, protože je velmi těžké rozeznat hranici mezi dobrovolnou a nedobrovolnou migrací a poznat ty pravé důvody (často to je kombinace více důvodů najednou). Žáci se o možných důvodech dozvěděli více ve třetí hodině tohoto modulu – při čtení případových studií migrantů.

(Příklady důvodů pro migraci: málo pracovních příležitostí, špatný přístup ke vzdělání, nedostatečná zdravotní péče, politická

perzekuce, znečištění životního prostředí, diskriminace, přírodní pohromy, člověkem zapříčiněné katastrofy, konflikty, pronásledování z náboženských důvodů, sloučení rodiny, láska atd.)

2/ Emigrant opouští svou zemi, aby žil v jiné zemi. Osoba emigruje do jiné země. Naopak, imigrant je osoba, která dříve žila někde jinde a teď žije ve vaší zemi. Například, pokud se Švédka rozhodne emigrovat do Ameriky. Pro ni osobně a pro Švédsko tato žena emigruje (tzn. je emigrantkou) do Ameriky. Pro její nové americké sousedy je imigrantkou ze Švédska.

3/ 1C, 2A, 3B

4/ 43,3 milionu

5/ a/ rozvojových zemích

6/ 1/ Pákistán, 2/ Írán, 3/ Sýrie, 4/ Německo

7/ Afghánistán

8/ Hlavní zdrojové země uprchlíků (ke konci roku 2009)

1	Afghánistán	2 887 100
2	Irák	1 785 200
3	Somálsko	678 300
4	Demokratická republika Kongo	455 900
5	Myanmar	406 700
6	Kolumbie	389 800
7	Súdán	368 200
8	Vietnam	339 300

Zdroj:

2009 Global Trends. Refugees, Asylum Seekers, Returnees, Internally Displaced and Stateless Persons. United Nations High Commissioner for Refugees. 2010; <http://www.unhcr.org/statistics>

Ukázky odpovědí českých žáků ze závěrečného dotazníku k modulu Migrace (pilotování 2010/2011):

Co je podle vás nejtěžší pro lidi, kteří se přistěhují do ČR?

A proč?

- naučit se náš jazyk, protože nikdo náš jazyk nezná
- nemají kde bydlet
- nejtěžší je opustit zemi, kde jste se narodili
- najít si bydlení a práci
- najít práci a dorozumět se – lidé jim nevěří
- musejí se přizpůsobit a domluvit se
- mají nejistou budoucnost
- zvyknout si na nové prostředí
- zapojit se do společnosti
- musí opustit kamarády, domovy, rodinu

Z jakých důvodů lidé na celém světě migrují?

- kvůli špatným životním podmínkám, přírodním katastrofám, protože se jim jejich země nelíbí, z vlastní vůle
- válka, práce, kvůli studiu
- náboženství, práce, životní prostředí
- občanská válka, pronásledování, katastrofa, režim
- jsou nespokojení s prací

Napište 1 nejdůležitější věc, kterou jste se o sobě naučili:

- dokážu o věcech víc přemýšlet
- vážím si, že můžu žít tam, kde jsem
- měla bych poslouchat i názor ostatních
- nemáme se podceňovat, každý je výjimečný, i já
- naučil jsem se, že nejsem nejlepší
- že bych se měla někdy zamyslet dřív, než něco řeknu, a neměla bych lidi posuzovat dřív, než je poznám
- všichni jsme si rovni
- umím vyjádřit svůj názor
- věřit sama sobě
- nevadí mi cizinci

Napište 1 novou věc, kterou jste se dozvěděli o místě, ve kterém žijete:

- je zde vždy něco k objevování
- že se tu máme docela dobře, než se mi původně zdálo
- nevěděla jsem, že u nás je tolik imigrantů
- migruje sem celkem dost lidí
- že není nejlepší pro migranty

Na co byste se rádi zeptali žáků z partnerské školy?

- Co jste se naučili vy o sobě?
- Chtěli byste někdy opustit svou zemi?
- Kde byste chtěli žít a proč?
- Stěhují se lidé z vaší země do jiných zemí? A kvůli čemu?
- Kdybyste mohli, odstěhovali byste se někam jinam?
- Líbí se vám, kde žijete?
- Chtěli byste umět mluvit česky?

Ukázky stromů migrace žáků z webu La Ngonpo (pilotování 2010/2011):

Autor:
Zuzana Kruťová,
ZŠ Řehořova, Brno

Příloha č. 1 Kvíz o migraci

1. Migrace může být dobrovolná nebo nedobrovolná. Uveďte dva příklady ke každému typu:

a) dobrovolná: .....

b) nedobrovolná/nucená: .....

2. Vysvětli rozdíl mezi „imigrantem“ a „emigrantem“:

.....

.....

3. Spojte slova se správnou definicí:

1. Uprchlíci	A. Lidé, kteří žádají o mezinárodní ochranu a chtějí získat status uprchlíka.
2. Žadatelé o azyl	B. Lidé, kteří museli opustit své domovy kvůli ozbrojenému konfliktu, porušování lidských práv nebo přírodní či člověkem způsobené katastrofě a kteří při tom nepřekročili mezinárodní hranice.
3. Vnitřně přesídlené osoby (IDPs – internally displaced persons)	C. Lidé, kteří opustili svou zemi, aby uprchli před pronásledováním nebo konfliktem. Je jim udělena zvláštní forma ochrany. Mohou při tom překročit hranice, nebo ne.

4. Doplňte čísla:

V roce 2009 bylo ..... milionů lidí na světě donuceno opustit své domovy (což je nejvyšší počet od poloviny 90. let) – buď za hranice, nebo někam jinam v rámci své země. Zhruba 35 % z nich byli uprchlíci (15,2 milionu).

A kam uprchlíci míří? Jaké jsou přijímací země?

5. 75 % všech uprchlíků na světě je přijato v:

a/ rozvojových zemích

b/ Evropě

6. Následující země hostí největší počet uprchlíků na světě (jako pomoc je první písmeno země již napsáno a je naznačen také počet písmen)

1/ P _ _ _ _ _ (1,7 milionu)

2/ Í _ _ _ _ (1,1 milionu)

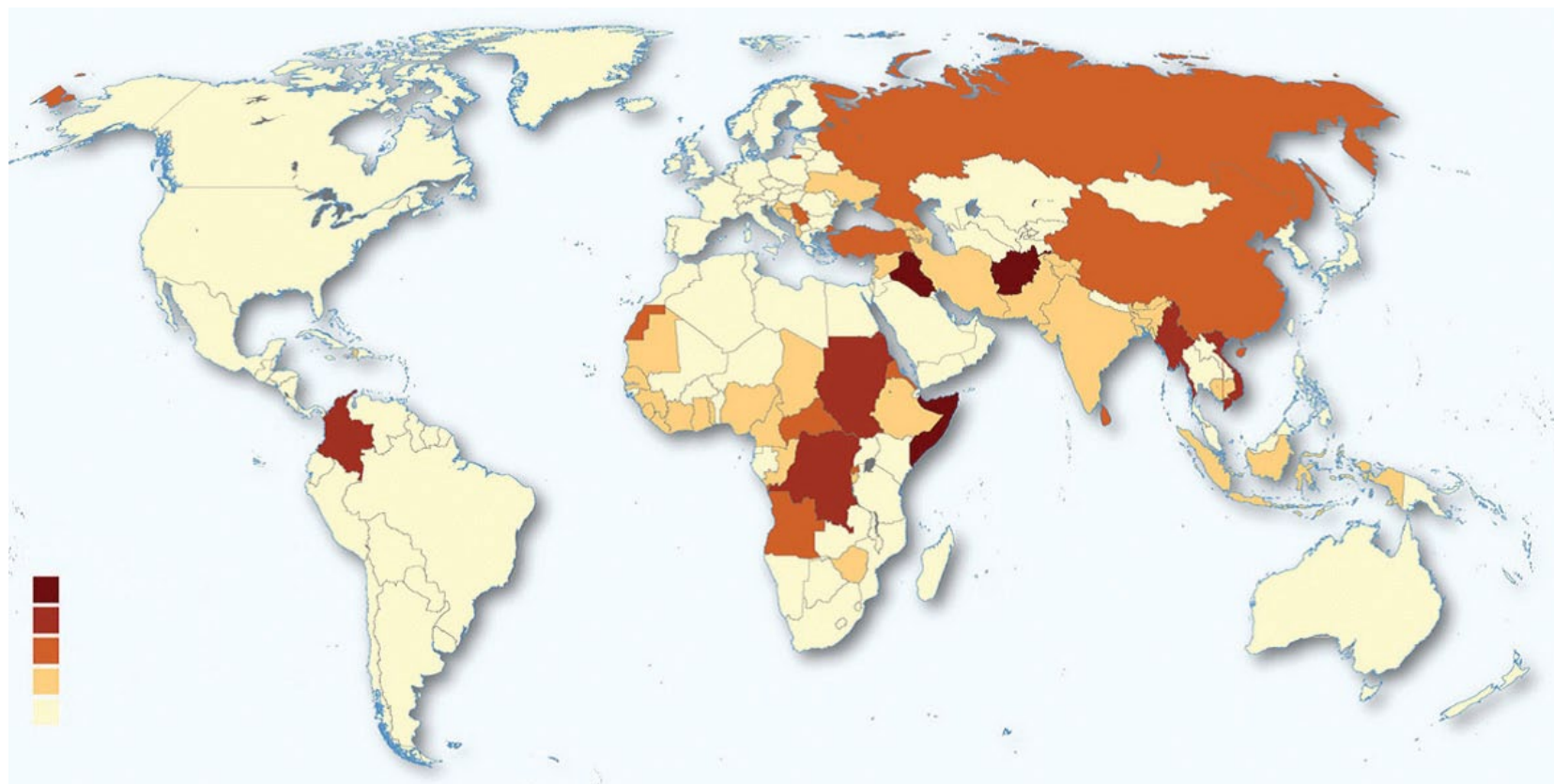
3/ S _ _ _ _ (1,05 milionu)

4/ N _ _ _ _ _ (593 800)

A odkud uprchlíci pocházejí?

7. Jeden ze čtyř uprchlíků pochází z A . . . . . (2,9 milionu). Uprchlíci z této země se nyní nacházejí v 71 různých státech.

8. Dokážete přečíst tuto mapu? Jaké jsou země, ze kterých pochází nejvíce uprchlíků? (Čím tmavší je barva země, tím více uprchlíků z ní pochází.)

Zdroj:
 2009 Global Trends. Refugees, Asylum Seekers, Returnees, Internally Displaced and Stateless Persons.
 United Nations High Commissioner for Refugees. 2010; <http://www.unhcr.org/statistics>

Příloha č. 2 Závěrečný pracovní list – Migrace

1. Jaké první slovo tě napadne, když se řekne migrace?

.....

2. Jakou nejdůležitější věc ses naučil během celého modulu?

.....

.....

3. Co je podle tebe nejtěžší pro lidi, kteří se přistěhují do ČR? A proč?

.....

.....

4. Myslíš si, že by ČR měla být otevřená vůči cizincům, kteří zde chtějí žít?

Proč ano/ne?

.....

.....

.....

5. Napiš 1 novou věc, kterou ses naučil(a) o místě, kde žiješ:

.....

.....

6. Napiš 1 nejdůležitější věc, kterou ses dozvěděl(a) o svých spolužácích:

.....

.....

7. Na co by ses rád(a) zeptal(a) žáků z partnerské školy?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

modul 4 Krása

Hodina	Cíl	Vzdělávací oblasti	Výstupy z hodiny (na web La Ngonpo)	Poznámky
1. Umění	Žáci vysvětlí, co je podle nich umění. Zobecní, čím se liší díla, a zdůvodní, proč tomu tak může být. Zváží význam kontextu pro porozumění výtvarným dílům.	Umění a kultura, Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace	Poselství na web (každý žák nahraje větu ze závěrečné aktivity)	V hodině lze využít dataprojektor.
2. Naše třída	Žáci uplatní svou vynalézavost k vytvoření díla z neobvyklých materiálů. Uvedou, co se jim na třídě či škole líbí a co by zlepšili. Navrhnu řešení (či plán) na zlepšení.	Umění a kultura, Člověk a společnost	Fotografie děl (učitel či žáci nahrají název a popis) Co se mi na třídě či na škole líbí a co bych vylepšil? (každý žák napíše či se přepíše plakát vytvořený na hodině)	80 minut
3. Zkrášlování	Žáci uvedou důvody, proč se lidé na světě zdobí. Vyhodnotí, co se v naší společnosti vnímá jako krásné, a porovnájí, jak se jejich osobní vnímání krásy liší od většinového.	Člověk a společnost, Člověk a příroda, Jazyk a jazyková komunikace		V hodině lze využít dataprojektor.
4. Ohňostroj	Žáci porovnájí své a partnerské výstupy z první a druhé hodiny. Analyzují text písně a vysvětlí, jak chápou její význam. Popíší, jaké jsou jejich sny a cíle v životě, a navrhnu, jak je lze naplnit.	Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace	Fotografie „Třídni ohňostroj“ a „Our dreams“ (vloží učitel či žák) Volitelně: My dream (žáci popíší jeden svůj sen)	Práce s výstupy z 1. a 2. hodiny z partnerské školy. V hodině lze využít dataprojektor.

Hodina 1 Umění

Vzdělávací oblasti:

- Umění a kultura (Výtvarná výchova)
- Člověk a společnost (Výchova k občanství, dějepis)
- Jazyk a jazyková komunikace (Anglický jazyk – min. úroveň B1)

Cíle:

- Žáci vysvětlí vlastními slovy, co je podle nich umění.
- Žáci zobecní, čím se liší díla, a zdůvodní, proč tomu tak může být.
- Žáci zváží význam kontextu pro porozumění výtvarným dílům.

Pomůcky:

- Výtvarná díla – „Příroda“ – Příloha č. 1 (jednou do trojice). Případně můžete promítnout díla z LN webu.
- Výtvarná díla – „Krásná žena“ – jednou do trojice (Příloha č. 2). Případně můžete promítnout.
- Výtvarná díla – „Štěstí“ – Příloha č. 3 (jednou do trojice). Případně můžete promítnout.
- Informace o dílech – Příloha č. 4 (lze přečíst nahlas nebo rozdat jednou do skupiny).
- Papíry formátu A5 (3 papíry do skupiny) – k Úvodní aktivitě.
- Malé ústřížky papíru nebo lepicí papírky (post-it) (jeden na žáka) – k Závěrečné aktivitě.
- Osobní zápisníky žáků.

Webová stránka La Ngonpo:

- Každý žák přeloží do AJ větu (poselství), kterou zapsal v závěrečné aktivitě, a vloží ji na web.

Poznámka:

Cílem této hodiny není, aby se žáci stali odborníky na umění či o něm získali historický přehled. Výtvarná díla jsou zde pouze nástrojem k pochopení různorodosti pohledů, geograficky nebo historicky podmíněných, a poslouží jako impulz k přemýšlení nad významem informací a kontextu. K porozumění uměleckému dílu nebo k prožitku z umění není však nutné znát kontext.

Výtvarná díla byla vybrána autorkami této metodiky, a prezentují tudíž jejich pohled na výtvarné umění.

Úvodní aktivita (15 minut)

1/ Kreslení (10 minut)

Rozdělte žáky do skupin (ideálně do trojic). Každá skupina se domluví, kdo z nich bude mít číslo 1, nebo 2, nebo 3. Prozatím jim neprozrazujte, k čemu budou daná čísla sloužit. Rozdějte každé skupině tři prázdné papíry a ujistěte se, že mají k dispozici jednu tužku do skupiny. Úkol zní:

Představte si, že jste umělci! Úkolem každé skupiny bude vytvořit tři jednoduché kresby – první kresbu vytvoří žák s číslem 1, druhou žák s číslem 2 atd. Náměty budou stejné pro všechny skupiny. Jakmile vám prozradím první námět, budete mít jednu minutu na to, abyste jej nakreslili (jeden papír = jedna kresba). Poté se dozvíte druhý námět. Protože se jedná o skupinovou práci, nejprve je potřeba se v každé skupině velmi rychle domluvit, co

a jak budete kreslit. Poté žáci s číslem 1 začnou kreslit. Ostatní členové skupiny mohou pomáhat.

Ujistěte se, že instrukce byly pro všechny srozumitelné. Pak začněte s prvním námětem: „Příroda“. Za minutu řekněte: „Stop!“ Potom odhalte druhé téma – „Krásná žena“. Posledním tématem bude „Štěstí“.

Poté vyzvěte žáky, aby položili všechny kresby na jedno místo, promíchejte je a rozprostřete tak, aby si je mohli krátce prohlédnout.

2/ Diskuze (5 minut)

Následující otázky pomohou žákům porozumět tomu, že i běžné věci si představujeme každý jinak a že kontext (okolnosti, časový limit, skupinová práce atd.) hraje důležitou roli v tom, jak výsledná kresba vypadá:

V čem se vaše kresby odlišují a v čem jsou si podobné? Proč myslíte, že tomu tak je?

Lze považovat vaše kresby za umění? Proč ano, proč ne? Co je podle vás umění?

Nyní budeme pracovat s obrazy od různých umělců na stejné náměty. Budou podobné těm vašim? Pokud ne, v čem myslíte, že se budou lišit? A proč?

Hlavní aktivita (15 minut)

1/ Výtvarná díla – „Příroda“ (5 minut)

Žáci zůstávají ve stejných skupinách. Rozdějte do každé skupiny výtvarná díla k tématu „Příroda“ – Příloha č. 1 (nebo můžete použít dataprojektor a promítnout

Příloha č. 2
Krásná žena

Příloha č. 3
Šťěstí

Hodina 3 Zkrášlování

Vzdělávací oblasti:

- Člověk a společnost (Výchova k občanství, dějepis)
- Člověk a příroda (Zeměpis)
- Jazyk a jazyková komunikace (Anglický jazyk – min. úroveň B1)

Cíle:

- Žáci uvedou důvody, proč se lidé na světě zdobí.
- Žáci vyhodnotí, co se v naší společnosti vnímá jako krásné.
- Žáci porovnají, jak se jejich osobní vnímání krásy liší od většinového, a uvedou příklady, v čem konkrétně.

Pomůcky:

- Fotografie s různými druhy zkrášlování (Příloha č. 1) – před hodinou vyberte 5 vhodných fotografií pro vaše žáky, a to tak, aby se žáci dozvěděli více nejen o zdobení, které je všeobecně známé v jejich prostředí, ale také o zcela odlišných způsobech. Můžete též přidat vlastní fotografie a informace o příkladech tělesných ozdob, které by mohly žáky zaujmout. Fotografie můžete nalézt i na <http://www.la-ngonpo.org> (pokud se rozhodnete použít dataprojektor).
- Tabulka – Příloha č. 2 (jedna do skupiny).
- Informace o zkrášlování – Příloha č. 3 (pouze pro učitele).

- Mapa světa (k hlavní aktivitě).
- Osobní zápisníky žáků.

Webová stránka La Ngonpo:

- V případě, že se rozhodnete fotografie promítnout, tak je naleznete na webu.

Úvodní aktivita (5 minut)

Pět fotografií (5 minut)

Cílem této aktivity je představit žákům téma a dát každému z nich prostor vyjádřit svůj vlastní názor na různé způsoby zkrášlování se (před hodinou vyberte pět ukázek z Přílohy č. 1, s nimiž chcete pracovat). Tato aktivita je dynamická a neměla by trvat déle než pár minut. Nedovolte žákům komentovat fotografie (dostanou se k tomu později). Prozatím jim k fotografiím neposkytujte žádné bližší informace:

Dnešním tématem je zkrášlování těla. Představte si, že je ve třídě dlouhá čára. Na jednom konci je ☺ MOC SE MI TO LÍBÍ a na druhém konci ☹ VŮBEC SE MI TO NELÍBÍ. Je to škála, takže se můžete postavit kdekoliv na této stupnici, abyste vyjádřili svůj názor k pěti různým druhům zkrášlování z různých koutů světa. Ukážeme si postupně pět fotografií a ke každé se ihned vyjádříte.

Prozatím o nich nebudeme mluvit, tomu se budeme věnovat v jedné z dalších aktivit.

☺ _____ ☹

Poté požádejte všechny žáky, aby se postavili. Ukažte jim první fotografii, aniž byste prozradili, co znázorňuje, a zeptejte se jich:

Jak se vám líbí tento druh zdobení?

Každý pak beze slov zaujme pozici na pomyslné škále, čímž vyjádří svůj vlastní názor. Stejný postup zopakujte u všech 5 fotografií.

Poznámka:

Jestliže ve vaší třídě není dostatek místa k utvoření pomyslné čáry, žáci zůstanou sedět (pokud se jim to nelíbí) a postaví se (pokud se jim to líbí).

Hlavní aktivita (25 minut)

1/ Fotografie (15 minut)

Rozdělte žáky do pěti skupin a nechte je, ať si v každé skupině zvolí zapisovatele. Pak jim řekněte:

Nyní budeme více pracovat s fotografiemi, které jsme si právě ukázali. Každá skupina dostane pracovní list s tabulkou. Úkolem je postupně se podívat na všechny fotografie a prodiskutovat otázky v tabulce. Zapisovatel v každé skupině pak zaznamená odpovědi – zapište jakékoliv vaše domněnky a nápady. Tabulky pak společně projdeme. Na každou fotografii budete mít dvě až tři minuty.

Dříve, než rozdáte tabulku do každé skupiny (Příloha č. 2), přečtěte dané otázky nahlas a přesvědčte se, že jim žáci rozumí. Pak vyberte jednu z těchto metod práce:

- Vystavte fotografie na lavicích nebo na zdi na různých místech po třídě. Každá skupina chodí po třídě a vyplňuje svoji tabulku. Pro lepší koordinaci doporučujeme stanovit časový limit na jednu fotografii a po jeho uplynutí např. tlesknout nebo použít jiný signál, aby se všechny skupiny zároveň posunuly ve směru hodinových ručiček. Stejný postup pak opakujte, dokud všichni nevyplní své tabulky.
- Žáci jsou ve skupinách a zůstávají na jednom místě. Fotografie kolují. Pro lepší koordinaci stanovte časový limit a po jeho uplynutí tleskněte nebo použijte jiný signál, po kterém se fotografie pošle další skupině. Stejný postup opakujte, dokud všechny skupiny nevyplní své tabulky.
- Použijte dataprojektor a fotografie promítněte (např. z webové stránky La Ngonpo).

2/ Společná kontrola (10 minut)

Nyní projděte odpovědi žáků a sdílejte s nimi informace z Přílohy č. 3. Začněte s první fotografií, a to tak, že se nejprve zeptejte alespoň dvou skupin, co si k ní zapsaly do svých tabulek. Poté jim přečtete nebo sdělte

základní informace z výše zmíněné přílohy. Proberte jednu po druhé. V případě potřeby použijte mapu, na níž ukážete vy či žáci, odkud určitá ozdoba pochází nebo kde je běžná.

Závěrečná aktivita (10 minut)

Diskuze (10 minut)

Na závěr hodiny se žáky prodiskutujte následující otázky:

Proč se lidé obecně všude na světě zdobí či mění svůj vzhled? (Existují pro to ještě nějaké jiné důvody než krása? Pokud ano, jaké?)

Co se v naší společnosti vnímá v dnešní době jako krásné?

Odlišuje se vaše osobní vnímání krásy od toho, jak to vnímá společnost okolo vás? Pokud ano, v čem? (Proč myslíte, že tomu tak je?)

Poznámka:

Poslední dvě otázky můžete také zadat žákům nejprve k zodpovězení do osobních zápisníků, čímž každému poskytnete prostor pro individuální reflexi. Poté vyzvěte dobrovolníky ke společnému sdílení.

Domácí úkol

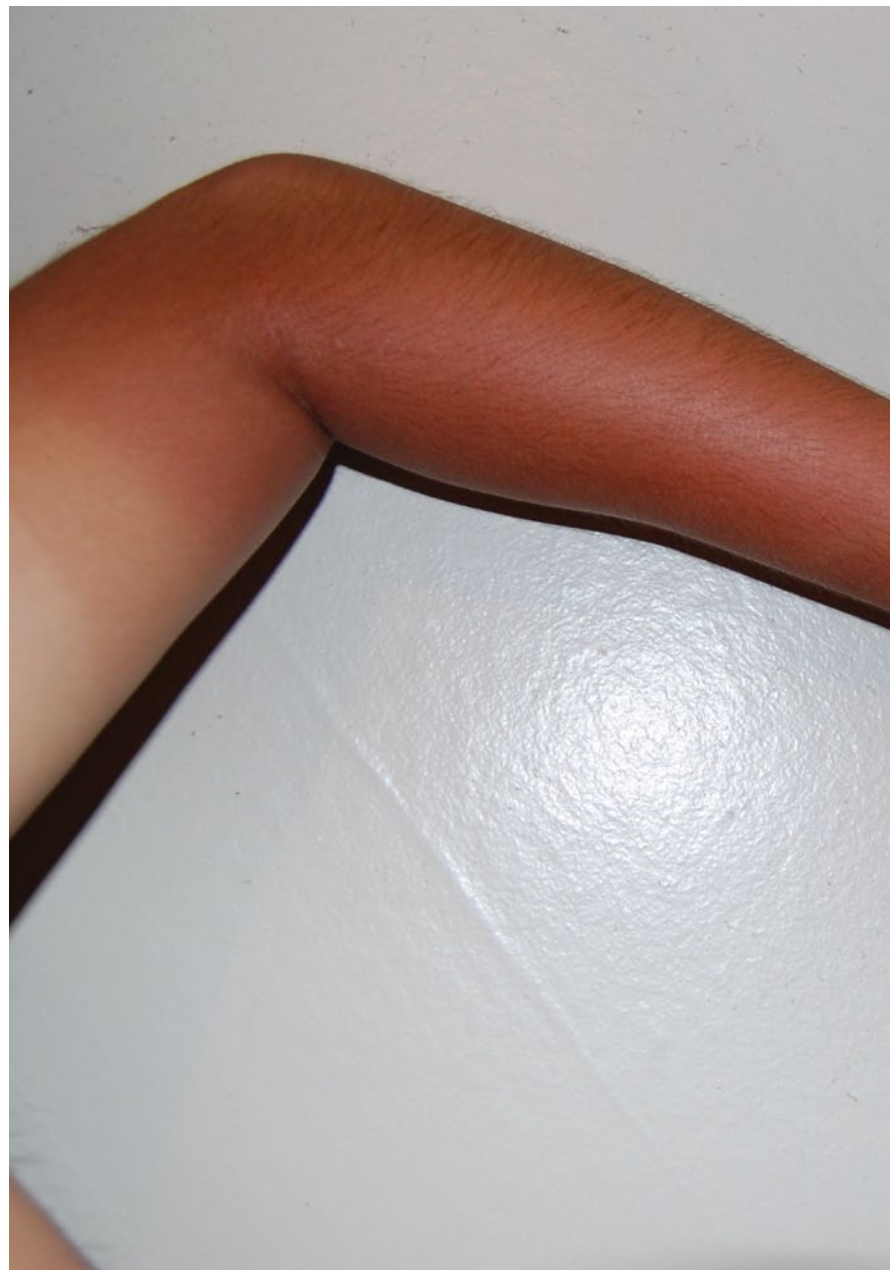
Výstupy z partnerské školy. Žáci se do příští hodiny podívají na výstupy z 1. a 2. hodiny od partnerů (poselství z 1. hodiny, fotografie děl ze 2. hodiny, seznam věcí, co se žákům z partnerské školy líbí a nelíbí na jejich třídě a škole) a do zápisníků si zapíší, co je zaujalo a proč.

Volitelné – hledání odpovědí. Žáci mohou vyhledat odpovědi k některým ze svých otázek v tabulkách (poslední sloupec).

Příloha č. 1

Příloha č. 2

Foto	Co je to?	Ze které části světa si myslíte, že to pochází?	Jak se to dělá?	Proč se to dělá? Má to nějaký zvláštní účel? Pokud ano, jaký?	1 otázka, kterou máte
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					

Příloha č. 3 Informace o zkrášlování

Co je to?	Ze které části světa si myslíte, že to pochází?	Jak se to dělá?	Má to nějaký zvláštní účel? Pokud ano, jaký?
Skarifikace (vyřezávání vzorů, obrázků nebo slov do kůže jako trvalá tělesná modifikace)	Skarifikace se nejvíce používá mezi národy tmavé pleti z rovníkových oblastí . Tetování by na jejich tmavé pleti bylo obtížně vidět.	Vyřezáváním (odstraňováním kůže) nebo vypalováním do kůže , např. rozpáleným kovem, který se přitiskne na kůži, aby vypálil značku, vypalováním laserem nebo chladem (extrémním chladem – např. tekutým dusíkem). Vyřezávání – např. rána šikmo vedeného řezu je vyplněna inertními materiály, jako je hlína či popel.	V oblasti Sepik na Papui-Nové Guineji je skarifikace přechodovým rituálem pro mladé muže. V Austrálii bylo zjizvování hojně praktikováno mezi domorodými kmeny, ale dnes se omezuje pouze na části Arnhemské země v Severním teritoriu. Jizvy jsou vyřezány na hrudi, ramenech a břiše mužů i žen ve věku 16 či 17 let. Členům kmene „s hladkou kůží“ bez těchto jizev nebylo podle tradic dovoleno obchodovat, zpívat obřadní písně nebo se podílet na dalších kmenových aktivitách.
Dredy (zacuchané prameny vlasů)	Dredy jsou nejvíce spojovány s rastafariánským hnutím (Jamajka), avšak předtím je nosili i další lidé z různých skupin v historii – včetně uctívačů hinduistického boha Šivy v Indii, Masajů ve Východní Africe a Súfiských malangů a fakírů v Pákistánu .	Tradičně se věřilo, že aby vznikly dredy, musel se dotyčný přestat česat a používat kondicionér . Dredy ale mohou být vytvořeny ve studiu rovnoměrným rozčleněním a kroutivým zamotáváním volných vlasů do spletenců a válečků, nebo pomocí trvalé ondulace zvané perm, která se používá zejména pro rovné vlasy.	Dredy mohou vyjadřovat duchovní cestu , která nesouvisí pouze s rastafariánským hnutím. Na Západě získaly dredy zvláštní oblibu v určitých subkulturách, jako jsou např. New Age travellers nebo hippies . Mnoho lidí z těchto dvou subkultur nosí dredy z podobných důvodů jako rastafariáni – protestují proti vládou kontrolované spotřební společnosti.
Talířky ve spodním rtu	Etiopie – Afrika Piercing a talířky ve spodním rtu jsou nedílnou součástí kultury kmene Suri (Surmové).	V období puberty si většina žen nechá odstranit spodní zuby , aby jim šel proříznout spodní ret . Proříznutý ret se pak natahuje a do díry se vkládá talířek.	Talířek ve spodním rtu je známkou krásy . Čím větší talířek, tím větší cenu v kusech dobytka žena má. Mít talířek je důležité zejména, když jsou ženy připraveny se vdát.
Tetování	Tetování se praktikovalo všude na světě po celá staletí. Domorodé národy v Japonsku tradičně nosily tetování na obličeji. Dnes se s tetováním na obličeji můžeme setkat u Berberů z Tamazghy (Severní Afrika), Maorů na Novém Zélandu, Arabů ve východním Turecku a příslušníků kmene Atayal na Tchaj-wanu.	Vytváří se vpichem nesmyvatelného inkoustu do střední vrstvy kůže (škára) , který změní pigment.	Okrasné a duchovní důvody – např. tetování se používalo při přechodových rituálech, jako známka prestiže a společenského postavení, symbol náboženského a duchovního zanícení a ozdoba udatných.

Co je to?	Ze které části světa si myslíte, že to pochází?	Jak se to dělá?	Má to nějaký zvláštní účel? Pokud ano, jaký?
Piercing	Muži i ženy, v různých formách od starověku všude po celém světě.	Propíchnutím či proříznutím části lidského těla, kterým vznikne otvor, v němž se mohou nosit šperky.	Důvody k propíchnutí či nepropíchnutí jsou různé. Někteří lidé to dělají z náboženských či duchovních důvodů , zatímco jiní se propichují z důvodu sebevyjádření, estetických hodnot , přizpůsobení se dané kultuře nebo naopak z důvodu odporu proti ní.
Úprava barvy kůže (ztmavení, zesvětlení/ vybělení)	Všude na světě.	Pokud lidé chtějí mít tmavší pokožku , mohou se opálit na slunci, použít speciální tónovací krém nebo si lehnout do solária . Oblíbená solária však pravděpodobně způsobují rakovinu kůže. Pokud lidé chtějí mít světlejší pokožku , mohou použít speciální bělicí krémy . Některé z nich obsahují účinné chemikálie (např. chlorid rtuťný), které jsou pro lidské zdraví škodlivé. Tyto výrobky jsou v Británii, USA a EU zakázány.	Být atraktivnější. Téma zesvětlování pokožky je kontroverzní, zejména protože je často spojováno s otázkami identity, sebehodnocení a rasové nadřazenosti.
Zavazování chodidel	Tento zvyk, vykonávaný na mladých dívkách a ženách, se v Číně praktikoval přibližně tisíc let (od 10. století do první poloviny 20. století). (V roce 1949 bylo zavazování chodidel komunisty zakázáno .)	Asi 5 cm hluboká štěrbin, která se považovala za nejvíce žádanou, se vytvářela zlomením klenby na chodidle . Dosažení kýženého efektu – nejlépe chodidlo o délce 7–9 cm od špičky k patě – trvalo asi dva roky . Zavazování chodidel mohlo vést k vážným infekcím a bylo obvykle bolestivé po celý život. Nicméně mnoho žen se zavázanými chodidly bylo schopno chodit, pracovat na polích a z údolí stoupat do příbytků v horách. Se zavazováním se obvykle začínalo mezi čtvrtým a sedmým rokem věku .	Touto zvyklostí se oslavoval věhlas čínských tanečnic, které byly proslulé pro svá drobná chodidla a krásné střevíčky. Zavazování nohou se nejprve rozšířilo ve vyšších společenských vrstvách a pouze v nejbohatších částech Číny. Tyto dívky byly „dobře narozeny“, a nemusely tedy vykonávat manuální práci. Muži byli pyšní na to, že si mohou dovolit ženu, která nemusí pracovat. Později se zavazování chodidel stalo oblíbeným mezi všemi ženami.
Spirály na krk	např. kmen Kayan Lahwi , Tibetsko–barmská etnická menšina v Barmě (Myanmar) (Ale také v některých afrických kmenech .)	První spirála se nasazuje mladým dívkám kolem pátého roku věku . Navzdory rozšířené představě se krk sám o sobě neprodlužuje – iluze prodlouženého krku vzniká deformací klíční kosti. Nasazené spirály jsou zřídka snímány , protože jejich nasazování i sundávání je časově velmi náročné. Výška spirály je postupně zvyšována a dosahuje až dvaceti otáček.	Existuje mnoho domněnek – např. že kruhy měly ochránit ženy před otroctvím tím, že je učinily neatraktivními pro ostatní kmeny. Nebo naopak mohlo jít o snahu vypadat atraktivněji . Také se poukazuje na to, že kruhy připodobňovaly ženy k drakovi, který je významnou postavou kayanského folkloru. Kruhy také mohly být užívány, aby ženy chránily před útokem tygra, pravděpodobně pouze symbolicky.

Hodina 4 Ohňostroj

Vzdělávací oblasti:

- Člověk a společnost (Výchova k občanství)
- Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Anglický jazyk – min. úroveň B1)

Cíle:

- Žáci analyzují text písně a vysvětlí, jak chápou její význam.
- Žáci popíší, jaké jsou jejich sny a cíle v životě, a navrhnou, jak je lze naplnit.
- Žáci porovnají své a partnerské výstupy z první a druhé hodiny.

Pomůcky:

- text k písni „Firework“ (Příloha č. 1 – anglická verze, Příloha č. 2 – česká verze) – jednu do dvojice. Před hodinou se rozhodněte, která verze je vhodnější pro vaše žáky.

- osobní zápisníky žáků;
- velký papír nadepsaný „Our dreams“ (pro Závěrečnou aktivitu);
- papíry A5 (mohou být i barevné) – pro každého žáka jeden;
- volitelně: dataprojektor a internet – pokud se rozhodnete žákům promítnout videoklip k písni „Firework“ od Katy Perry.

Webová stránka La Ngonpo:

- Po hodině vložte fotografii „Třídní ohňostroj“ a plakát „Our dreams“ na web.
- Volitelně: Žáci, kteří budou chtít, mohou na webu popsat v AJ jeden ze svých snů – „My dream“.

Poznámky:

V této hodině budou žáci pracovat s textem populární písně, která jim má pomoci popřemýšlet o naší vnitřní síle, o tom krásném, co má každý z nás v sobě. Zároveň žáci dostanou prostor zaměřit se na svou cestu životem a na to, jakým směrem chtějí jít. V hlavní aktivitě tedy nejprve brainstormují o svých snech (do svých zápisníků) a poté dva sny více rozvedou v písemné podobě. Psaní zde slouží především jako nástroj k rozvíjení myšlenek, a proto žáky předem upozorněte, že psaní nebudete hodnotit ani číst. Může však posloužit jako koncept pro další úkol.

Máte-li obavy, že píseň není vhodná pro vaše žáky a prostředí, vyberte jakoukoliv jinou, která má podobné poselství. Místo písně lze také zařadit báseň.

Úvodní aktivita (5 minut)

Výstupy z ladacké třídy (5 minut)

Žáci dostali za domácí úkol prohlédnout si na webu výstupy z 1. a 2. hodiny od partnerské třídy a zapsat si, co je zaujalo, do svých osobních zápisníků. Dejte jim prostor vyjádřit, co je zaujalo a proč.

Hlavní aktivita (25 minut)

1/ „Firework“ (10 minut)

Prozradte žákům, že v úvodu hodiny budou pracovat s textem anglické písně, která se nazývá „Firework“ (Ohňostroj). Zeptejte se žáků: *O čem myslíte, že píseň bude?* Nechte nahlas zaznít několik tipů.

Úkolem nyní bude si text písně ve dvojicích přečíst a poté zodpovědět otázku v pracovním listu (Příloha č. 1). Před hodinou si zvolte, zda chcete, aby žáci pracovali s anglickou verzí či s českým překladem, a podle toho připravte kopie.

Rozhodnete-li se pracovat s anglickou verzí, tak žákům zdůrazněte, že není důležité, aby rozuměli každému slovu. Pro usnadnění porozumění však mohou pracovat se slovníky, nebo jim před čtením na tabuli napište slova, která pro ně budou pravděpodobně těžká a jsou důležitá pro porozumění kontextu.

Dejte žákům alespoň 5 minut na přečtení textu a pak zakončete společným hledáním odpovědí na otázku v Příloze č. 1.

Co podle vás znamená: „Jsi ohňostroj?“ Co tím chtějí autoři písně asi říci?

Co myslíte, že se skrývá pod: „Nech své barvy vybuchnout?“ Co je myšleno „barvami“?

Poznámka: Máte-li k dispozici dataprojektor a internet, po zodpovězení otázek žákům pusťte videoklip k dané písni – vložte do Youtube.com „Katy Perry Firework“.

2/ Osobní zápisníky (5 minut)

Pokračujte dále:

Ohňostroj a barvy lze také chápat tak, že každý z nás máme v sobě vnitřní sílu, která nám pomáhá překonávat různé překážky na naší cestě životem. Každý z nás jde svou cestou a máme svůj směr a místa a cíle,

kam chceme dojít. Nyní popřemýšlíme, jaké cíle a sny máme – kam chceme, aby naše cesta vedla. Do svých zápisníků si každý nakreslí jednoduchý „ohňostroj snů“ a do něj vepíše co nejvíce věcí, které by chtěl udělat či dokázat – ať už třeba o víkendu, nebo příští rok, nebo za 10 let. Jaké sny máte? Ohňostroj nebudete nikomu ukazovat, ten je jen pro vás. Dejme si na to několik minut.

Poznámka: Máte-li k dispozici píseň „Firework“, tak ji žákům nyní můžete potichu pustit. Tím můžete i ohraničit čas na práci.

3/ Mé sny – psaní (10 minut)

Vyzvěte žáky, aby si ze svého „ohňostroje snů“ vybrali dva sny, nad kterými by se chtěli více zamyslet: *Jaký je můj sen? Proč ho mám? Jak si ho splním?* Psaní jim umožní dále rozvíjet své myšlenky. Žáci napíšou dva odstavce – na každý sen jeden odstavec. Pomůže-li to motivaci žáků, nechte je představit si, že psaní je určeno pro kamarády z partnerské školy. Jako inspiraci zaznamenejte na tabuli, co každý odstavec může obsahovat: *Popis snu: Co je mým snem? Proč mám tento sen? Jak můžu splnit můj sen?* Atd.

Na závěr můžete vyzvat dobrovolníky, aby přečetli jeden odstavec, nebo použijte toto cvičení jako výchozí bod pro domácí úkol s konkrétnějším zadáním (např. esej o určité délce, struktuře, stylu).

Závěrečná aktivita (10 minut)

1/ „Our dreams“ (5 minut)

Každý žák (anonymně) nakreslí jednoduchý obrázek jednoho svého snu na malý papír (např. A5) a nalepí jej na jeden společný velký papír nadepsaný „Our dreams“. Pro lepší viditelnost doporučte žákům použít fix. Plakát pak uschovejte na výstavu a zároveň jej vyfotografujte a vložte na web La Ngonpo.

2/ Fotografie třídního ohňostroje (5 minut)

Všichni žáci vytvoří „jednu živou sochu“ symbolizující cíje jejich ohňostroj. Ztvárnění nechte na nich. Vyfotografujte je a foto vložte na web.

Domácí úkol

Fotografie „Třídní ohňostroj“ na web. Po hodině vložte fotografii živé sochy „Třídní ohňostroj“ na web.

Fotografie plakátu „Our dreams“ na web.

Volitelně – „My dream“ na web. Žáci, kteří budou chtít, mohou na webu popsat v AJ jeden ze svých snů.

Závěrečný pracovní list. Závěrečný pracovní list. Zadejte za domácí úkol či si na něj vyhradte čas v některé z dalších hodin.

Ukázky odpovědí žáků ze závěrečného dotazníku k modulu Krása (pilotování 2010/2011):

V které hodině tohoto tématu jste se toho nejvíce naučili? A co jste se naučili?

- *Zkrášlování. O různých druzích zkrášlování na světě.*
- *Ve všech. Naučil jsem se, že nezáleží jenom na vnější kráse, ale i na vnitřní, a že každý má jiný názor, kulturu, styl.*
- *V každé stejně. Hodně zajímavých věcí, např. každý má jinou výchovu, chování, myšlení, styl a osobnost.*
- *Umění. Každý obraz má svou krásu.*
- *Zkrášlování. Jak se lidé zdobí na odlišných kontinentech.*

Existuje nějaké obecné mínění, co je to „krása“?

- *Myslím, že ne. Každý si krásu představuje jinak.*
- *To nevím. Každý je krásný buď navenek, nebo ve svém nitru.*
- *Ne. Krása je pro člověka něčím uspokojivým a otevře pocit vášně.*
- *Každý je něčím krásný.*
- *Každý má jiný vkus.*
- *Každý má jiné ideály.*
- *Každý člověk to vidí jinak. Výchova, prostředí atd.*
- *Ano. Dokonalost, bezchybnost.*

Příloha č. 1

Katy Perry: Firework

Songwriters: Dean, Esther; Eriksen, Mikkel; Hermansen, Tor Erik; Perry, Katy; Wilhelm, Sandy Julien

Do you ever feel like a plastic bag
Drifting through the wind, wanting to start again?
Do you ever feel, feel so paper thin
Like a house of cards, one blow from caving in?

*Baby, you're a firework
Come on, let your colors burst
Make'em go, oh
You're gonna leave'em falling down*

*Cause baby you're a firework
Come on, show'em what you're worth
Make'em go, oh
As you shoot across the sky*

Do you ever feel already buried deep?
Six feet under screams but no one seems to hear a thing
Do you know that there's still a chance for you,
Cause there's a spark in you?

*You don't have to feel like a waste of space
You're original, cannot be replaced
If you only knew what the future holds
After a hurricane comes a rainbow*

*Baby, you're a firework
Come on, let your colors burst
Make'em go, oh
You're gonna leave'em falling down*

*You just gotta ignite the light and let it shine
Just own the night like the 4th of July,*

*Maybe you're reason why all the doors are closed
So you could open one that leads you to
the perfect road
Like a lightning bolt, your heart will blow
And when it's time, you'll know*

*Boom, boom, boom
Even brighter than the moon, moon, moon
It's always been inside of you, you, you
And now it's time to let it through*

*Cause baby, you're a firework
Come on, show'em what you're worth
Make'em go, oh
As you shoot across the sky*

*You just gotta ignite the light and let it shine
Just own the night like the 4th of July,*

1. Jak rozumíte textu? Co myslíte, že chce Katy vyjádřit, když zpívá „you're a firework“?

.....

.....

.....

Katy Perry: Firework

Songwriters: Dean, Esther; Eriksen, Mikkel; Hermansen, Tor Erik; Perry, Katy; Wilhelm, Sandy Julien

Cítíš se někdy jako igelitová taška
která poletuje větrem
a chce nový začátek?
Cítíš se někdy tak tenký
jako dům z karet
Jedno fouknutí od zboření?

Cítíš se někdy skutečně hluboko pohřbený?
Křičíš šest metrů hluboko
ale nezdá se, že by někdo něco slyšel
Víš, že tu pro tebe je stále šance
Protože je v tobě jiskra?

*Budeš muset jen zažehnout to světlo
A nechat ho zářit
Prostě vlastnit noc
Jako na čtvrtého července
Protože, zlato, ty jsi ohňostroj*

*Pojď a ukaž, za co stojíš
Uchvať je
Když vystřeluješ po obloze
zlato, ty jsi ohňostroj
Pojď a nech své barvy vybuchnout
Uchvať je
Spadnou z tebe dolů*

Nemusíš se cítit jako vzduch
Jsi originál, nikdo tě nenahradí
Kdybys jenom věděl, co budoucnost ukrývá
Po hurikánu přijde duha

Možná ty jsi ten důvod, proč jsou dveře zavřené
Tak můžeš otevřít ty, které tě povedou perfektní cestou
Jako světelný blesk, tvé srdce udeří
A až bude čas, poznáš to

*Budeš muset jen zažehnout to světlo
A nechat ho zářit
Prostě vlastnit noc
Jako na čtvrtého července
Protože, zlato, ty jsi ohňostroj
Pojď a ukaž, za co stojíš
Uchvať je
Když vystřeluješ po obloze
zlato, ty jsi ohňostroj
Pojď a nech své barvy vybuchnout
Uchvať je
Spadnou z tebe dolů*

Boom, boom, boom
Dokonce jasněji než měsíc, měsíc, měsíc
Vždy to bylo v tobě, v tobě, v tobě
A teď je čas to vypustit

1. Jak rozumíte textu? Co myslíte, že chce Katy vyjádřit, když zpívá „jsi ohňostroj“?

.....

.....

.....

Příloha č. 2 Závěrečný pracovní list – Krása

1. Ve které hodině modulu Krása ses nejvíce naučil(a)?

.....

Co ses se v dané hodině naučil(a)?

.....

.....

2. Co se v naší společnosti vnímá v dnešní době jako krásné?

.....

.....

3. Odlišuje se tvé osobní vnímání krásy od toho, jak to vnímá společnost okolo tebe? Pokud ano, v čem?

.....

.....

Proč myslíš, že tomu tak je?

.....

.....

4. Jak bys definoval(a) „umění“?

.....

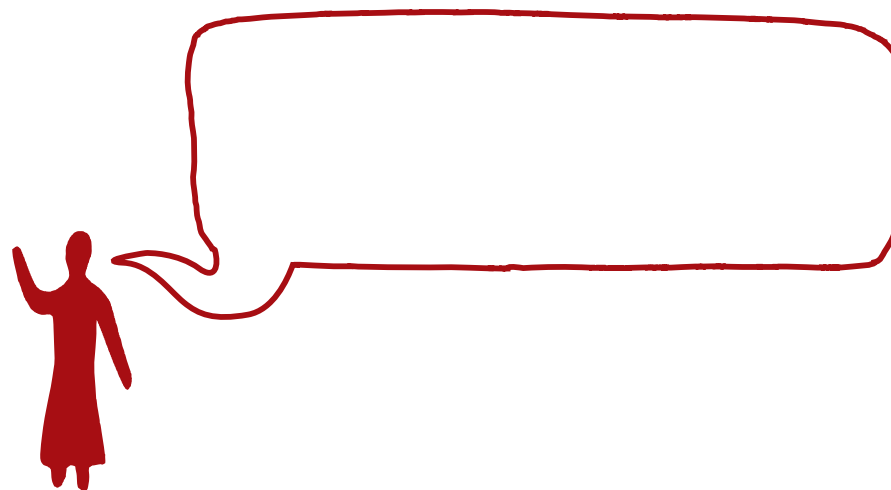
.....

5. Jakou 1 nejdůležitější věc ses dozvěděl(a) či naučil(a) od žáků z partnerské školy?

.....

.....

6. Na co by ses rád(a) zeptal(a) žáků z partnerské školy?

modul 5 **Voda**

Hodina	Cíl	Vzdělávací oblasti	Výstupy z hodiny (na web La Ngonpo)	Poznámky
1. Virtuální voda	Žáci vysvětlí pojem „virtuální voda“. Porovnájí náročnost na vodu u konkrétních plodin a výrobků a vyhodnotí, jaké dopady to může mít na lidi a na naši planetu.	Člověk a příroda, Člověk a společnost, Matematika a její aplikace	Brainstorming na téma voda (žáci přepíšou slova z hodiny)	
2. Moře plastu	Žáci navrhnou možná řešení problému plastového odpadu v mořích a co sami mohou dělat s problémem odpadů. Dále srovnají účinnost navržených řešení na odstranění problému a společně vytvoří Moře plastu.	Umění a kultura, Člověk a společnost, Člověk a příroda, Jazyk a jazyková komunikace	Fotografie děl „Moře plastu“ a plastového odpadu posbíraného během hodiny (nahraje učitel) Průzkum „Kolik plastu spotřebuji za 1 týden?“ (žáci zapíšou výsledky)	80 minut
3. Velká ryba	Žáci vysvětlí podobnosti mezi dvěma konkrétními případy globálních „vodních“ problémů. Naleznou paralely k daným problémům v českém kontextu. Kriticky pracují s textem.	Člověk a společnost, Člověk a příroda, Člověk a jeho svět, Jazyk a jazyková komunikace		
4. Změna	Žáci srovnají své výstupy s výstupy partnerů. Formulují argumenty pro a proti a zaujmou stanovisko. Dále navrhnou, jak sami mohou zlepšit vlastní životy, své okolí nebo svět, a zváží roli jedince ve vytváření budoucnosti.	Člověk a společnost, Člověk a příroda, Jazyk a jazyková komunikace	Otázky pro partnerskou školu (učitel pošle koordinátorovi z partnerské školy)	Práce s výstupy na webu z první a druhé hodiny

Hodina 1 Virtuální voda

Vzdělávací oblasti:

- Člověk a příroda (Zeměpis)
- Člověk a společnost (Výchova k občanství)
- Matematika a její aplikace

Cíle:

- Žáci vysvětlí pojem „virtuální voda“.
- Žáci porovnají, jak je pěstování určitých plodin a výroba některých výrobků náročná na vodu.
- Žáci pojmenují, jaké konkrétní dopady může mít výroba a konzumace výrobků náročných na vodu na lidi a planetu.
- Žáci převedou jednotky a použijí trojčlenku k výpočtu virtuální vody.

Pomůcky:

- velký papír na třídní brainstorming – Úvodní aktivita;

- vystřihnuté kartičky s různými výrobky a plodinami – Příloha č. 1 (jedna sada pro každou skupinu);
- texty o plodinách a výrobcích s matematickými úlohami – Příloha č. 2 (1–3 na skupinu v závislosti na čase a matematických schopnostech žáků);
- osobní zápisníky žáků.

Webová stránka La Ngonpo:

- Žáci přeloží slova z úvodního třídního brainstormingu do AJ a poté je přepíší na webovou stránku. (Žáci z partnerské školy s nimi budou pracovat ve 4. hodině.)

Doporučení:

Každý text obsahuje matematickou úlohu různé obtížnosti. Před hodinou tedy zvolte ty, které jsou vhodné pro vaše žáky, a se zbývajícími je pak stručně seznamte. V případě, že žádné

z nich neodpovídají dovednostem vašich žáků či byste na ně potřebovali více než 10 minut, nechte žáky pracovat pouze s texty – přečtou si je bez počítání úloh a sdílejí důležité informace. Množství spotřebované vody na každou plodinu a výrobek jim poté prozradte.

Poznámky:

V této hodině jsou použity příklady plodin a výrobků, které jsou náročné na vodu a jejichž spotřeba je téměř po celém světě relativně vysoká. Také proto jsme zařadili i příklad hovězího masa, což v některých částech světa může být kontroverzní. Proto necháváme na učitelích, aby si vybrali, se kterými výrobky mají žáci pracovat. Zvolte prosím pouze ty, které jsou relevantní a přijatelné pro vaše prostředí.

Úvodní aktivita (5 minut)

Brainstorming (5 minut)

Řekněte žákům, že začínáte nový modul nazvaný Voda a dnes budete hovořit o tom, jak ji užíváme. Na tabuli nebo na zeď umístěte velký prázdný papír. Začněte s třídním brainstormingem na téma „voda“: *Co vás napadne jako první, když řeknu „voda“?* Jednoho nebo dva žáky požádejte, aby na velký papír sepsali vše, co uslyší od ostatních žáků ve třídě. K nápadům se nevyjadřujte.

Poté informujte žáky, že po této hodině přeloží daná slova do AJ a přepíší je na webovou stránku La Ngonpo. Žáci z partnerské školy učiní to samé. Na konci tohoto modulu budou žáci srovnávat své a partnerské brainstormingy.

Ukázky brainstormingu na téma „voda“ z webu La Ngonpo (pilotování 2010/2011):

Autor: SECMOL, Indie

Autor: Střední zdravotnická škola, Ruská, Praha

Hlavní aktivita (25 minut)

1/ Seřazení výrobků a plodin (5 minut)

Abyste žáky připravili na následující aktivitu, zeptejte se: *Jaká si myslíte, že je spojitost mezi vodou a výrobky, které užíváme?* Poté, co se pár žáků podělí o své nápady, rozdělte žáky na malé skupinky. Řekněte jim:

Každá skupina dostane sadu vystřihnutých kartiček s různými plodinami a výrobky. Při jejich pěstování nebo při procesu jejich výroby se využívá voda. Vaším úkolem bude seřadit kartičky podle toho, kolik vody si myslíte, že se při jejich pěstování nebo výrobě využívá. Začněte je řadit od těch, které jsou podle vás nejméně náročné na vodu. Nezapomeňte vzít v úvahu všechna stadia zpracování.

Poté rozdejte každé skupině jednu sadu kartiček (Příloha č. 1).

2/ Diskuze (5 minut)

Po pár minutách se žáků zeptejte na následující otázky. Správné odpovědi jim však ještě neprozrazujte.

*Které z plodin a výrobků na kartičkách podle vás potřebují nejvíce vody? Proč?
A které jsou podle vás na vodu nejméně náročné?
Kolik vody (kolik litrů) si myslíte, že je třeba k jejich vypěstování nebo výrobě?*

Neztrácejte příliš mnoho času diskutováním nad jednotlivými výrobky, protože o výsledcích budete hovořit později během hodiny.

3/ Matematické úlohy (10 minut)

Řekněte žákům, že se nyní dozvedí více o tom, kolik množství vody je potřeba pro vypěstování daných plodin a výrobu určitých výrobků. Každá skupina v této chvíli dostane popis jednoho z výrobků, se kterými pracovala, včetně matematické úlohy (Příloha č. 2). Nejpr-

ve si žáci společně ve skupině přečtou informace v textu a pak spočítají, kolik vody je potřeba k jeho vypěstování či výrobě. Úlohy rozdělte tak, aby každá skupina zpracovávala jen jednu. Pokud máte dostatek času nebo pokud jsou některé skupiny rychlejší než ostatní, můžete jim zadat k přečtení a vyřešení více než jednu úlohu. V případě, že vám matematické úlohy nepřijdou vhodné pro vaše žáky či byste na ně potřebovali více času, nechte žáky pouze pracovat s texty: přečíst si je a poté společně sdílet důležité informace, avšak bez počítání úlohy. Množství spotřebované vody na každou plodinu a výrobek jim prozradte.

Poznámka: Zatímco skupiny pracují na svých úlohách, nakreslete na tabuli dlouhou přímku a vyznačte na ni následující počty litrů. Žákům tím v dalším úkolu pomůžete se na přímkou lépe orientovat:

0 litrů _10_ 30 _____1600 _____3000_____ 15 000 litrů

4/ Společná kontrola (5 minut)

Když jsou všechny skupiny hotové, požádejte zástupce z každé skupiny o připsání výrobků či plodin z jejich úkolů na danou přímku. Tímto způsobem se přesvědčí, jestli své výpočty udělali správně, a zároveň každý uvidí pořadí výrobků podle jejich náročnosti na vodu.

Poznámka: Pro lepší názornost můžete virtuální vodu přirovnávat k plné vaně (1 vana je cca 200 litrů). 15 000 litrů je například 75 plných van.

Klíč k matematickým úlohám (Příloha č. 2):

Rýže: $2300 / 0.67 = 3432$ litrů = cca **3400** litrů

Cukr: $175 / 0.11 = 1590$ litrů

Čaj: $2400 / 0.26 \times 0.003 = 27.69$ litrů = cca **30** litrů

Hovězí maso: $(3060 + 24 + 7) / 200 \times 1000 = 15\,455$ litrů = cca **15 500** litrů

Papír: $6000 / 10 / 300 \times 0.005 \times 1000 = 10$ litrů

Bavlna: $(3600 / 0.35 / 0.9 + 30 + 140 + 190) \times 0.25 = 2947$ litrů = cca **2900** litrů

V tomto bodě také na přímku přidejte zbylé výrobky z kartiček (Příloha č. 1), abyste srovnali náročnost jejich výroby na vodu:

Klíč k pořadí kartiček (Příloha č. 1):

výrobek	virtuální voda (v litrech)
balená voda (1 l)	9
papír (velikosti A4)	10
brambora	25
šálek čaje (250 ml)	30
vajíčko	135
sklenice mléka (200 ml)	200 (cca 1 plná vana)
cukr (1 kg)	1590
bavlněné tričko	2900
rýže (1 kg)	3400
pár kožených bot	8000
džíny	11 800
hovězí maso (1 kg)	15 500

Zdroj: Hoekstra, Chapagain 2008: 15, 119; <http://www.waterfootprint.org> (cit. 9 Jan 2011)

Závěrečná aktivita (10 minut)

1/ Společná diskuze (5 minut)

Shrňte žákům, že dnes jste se zabývali tzv. „virtuální vodou“ čili vodou, která není na první pohled vidět. Je to voda potřebná k vypěstování či výrobě určitého výrobku. Zdůrazněte, že u některých výrobků může být obtížné přesně určit virtuální vodu, nicméně nám to umožňuje alespoň zhruba zjistit, kolik vody se opravdu spotřebovává na věci, které běžně kupujeme. Poté pro diskuzi vyberte některé z následujících otázek:

Proč myslíte, že jsme se dnes zabývali „virtuální vodou“ a srovnávali jsme různé výrobky? Proč to může být důležité?

Co může plynout z toho, že se vyrábí a konzumuje hodně výrobků velmi náročných na vodu? Jaký dopad to má na lidi žijící v oblasti výroby či pěstování i na naši planetu atd.?

Je něco, co my sami můžeme dělat, aby se předcházelo negativním dopadům? Pokud ano, co vás napadá?

Poznámka: Přijdou-li žáci s otázkami, na které nenaleznete odpovědi v Infoboxu pro učitele, odkažte je na další zdroje, např. <http://www.waterfootprint.org> či jiné anglické stránky (k překladu do českého jazyka mohou žáci využít Google překladač).

2/ Osobní zápisníky (5 minut)

Požádejte žáky, aby si do svých zápisníků zapsali:

- svou definici „virtuální vody“;
- tři důležité informace, které si odnášejí z dnešní hodiny.

Domácí úkol

Brainstorming na web. Žáci přeloží slova z úvodního brainstormingu do AJ a nahrají je na web.

Volitelné. Pokud jste hodinu realizovali v hodině matematiky, můžete žákům za domácí úkol dát zbytek úloh, se kterými jste v hodině nepracovali.

INFOBOX – Virtuální voda (voda ve zboží)

Virtuální voda je množství vody spotřebované na výrobu jednotky konkrétního produktu (zboží) a uvádí se v jednotkách objemu vody na jednotku produktu (například 1000 litrů na 1 ks či kg). Náročnost výroby konkrétního produktu na vodu závisí na oblasti a daných klimatických podmínkách. Např. porovnáme-li výrobu bavlny, tak obsah virtuální vody v tuně bavlny v Číně činí 2018 m³, zatímco v Indii je 8662 m³. Virtuální voda produktu představuje reálné množství vody použité k výrobě produktu, a to v místě, kde byl skutečně vyroben.

Do obsahu virtuální vody v zemědělských produktech se kromě zavlažování započítává také voda potřebná k výrobě hnojiv a pesticidů a voda nezbytná pro další zpracování.

V živočišné výrobě je spotřeba vody vyšší, protože se do ní započítává také virtuální voda obsažená v krmivech. Například kráva je poražena zhruba ve třech letech svého života a je z ní získáno 200 kg masa bez kostí. Do té doby zkonzumuje asi 1300 kg obilí, 7200 kg vlákniny (siláž, seno...), 24 000 litrů vody na pití a 7000 l vody při obsluze. V 1 kg hovězího masa je tedy obsaženo 15 340 l virtuální vody.

Nejvyšší hodnotu virtuální vody mají průmyslové výrobky. Její výpočet je považován za nejsložitější. Pro další informace včetně těch o metodě výpočtů poslouží anglické webové stránky <http://www.waterfootprint.org/>.

Zdroj: Hoekstra, A. Y., Chapagain, A. K.: *Globalization of water. Sharing the Planet's Freshwater Resources*, 2008.

Příloha č. 1

balená voda (1 l)	cukr (1 kg)
papír (velikost A4)	bavlněné tričko
brambora	rýže (1 kg)
šálek čaje (250 ml)	pár kožených bot
vajíčko	džíny
sklenice mléka (200 ml)	hovězí maso (1 kg)

balená voda (1 l)	cukr (1 kg)
papír (velikost A4)	bavlněné tričko
brambora	rýže (1 kg)
šálek čaje (250 ml)	pár kožených bot
vajíčko	džíny
sklenice mléka (200 ml)	hovězí maso (1 kg)

Příloha č. 2

Rýže

Rýže je druhá nejvíce pěstovaná obilovina na světě. V dnešní době se rýže pěstuje na každém kontinentu kromě Antarktidy. Největším pěstitelem je Asie, kde se pěstuje i konzumuje 90 % veškeré rýže na světě. Největšími světovými pěstiteli rýže jsou Indie, Čína, Indonésie, Thajsko, Bangladéš a Vietnam.

Většina rýže je zkonsumována ve stejné zemi, ve které je vypěstována. Rýže se také pěstuje v Evropě (nejvíce ve Španělsku a Itálii), přičemž asi dvě třetiny rýže zkonsumované v Evropské unii jsou vypěstované v Evropě. Většina rýže z dovozu v EU pochází z Thajska, Indie a Pákistánu.

Téměř všechna rýže na světě se pěstuje ručně na malých farmách. Malí pěstitelé jsou často nuceni prodávat svou úrodu za velmi nízké ceny, což jim působí problémy.

V obchodě si kupujeme takzvanou „mletou“ rýži ve formě bílé rýže nebo lámané rýže. „Surová“ rýže (rýže sklizená z pole) spotřebuje **2300 litrů vody na kg**. Z jednoho kila surové rýže se v průměru vyrobí **0,67 kg** mleté rýže.

Kolik vody je potřeba na 1 kg mleté rýže?

Cukr

Cukr lze vyrábět z různých rostlin, jako je např. cukrová třtina nebo cukrová řepa. V dnešní době pochází asi 70 % světových dodávek cukru z cukrové třtiny, která se pěstuje hlavně v tropických oblastech. V koncových produktech ovšem není rozdíl mezi řepným a třtinovým cukrem, oběma se říká bílý (nebo rafinovaný) cukr. Třtinový cukr může však také být zpracován na hnědý cukr (někdy nazývaný surový cukr).

Největšími producenty cukrové třtiny jsou Brazílie a Indie. Brazílie je také největším světovým vývozcem cukru, na dalších místech je Evropská unie (kde se pěstuje cukrová řepa) a Austrálie.

Práce na plantážích cukrové třtiny je náročná a může být i nebezpečná. Dělníci používají ostré mačety a někdy pracují i s nebezpečnými chemikáliemi. Mzdy dělníků v odvětví pěstování cukrové třtiny často nepokrývají ani základní potřeby. Další problémy představují nadměrné zavlážování a vypalování polí s cukrovou třtinou.

Abychom dostali **1 kg cukrové třtiny**, potřebujeme přibližně **175 litrů** vody. Asi 11 % z cukrové třtiny je cukr, takže 1 kg cukrové třtiny vydá **0,11 kg** cukru.

Kolik litrů vody je tedy třeba k výrobě 1 kg rafinovaného cukru?

Čaj

Čaj je druhým nejkonsumovanějším nápojem na světě (po vodě) a vyskytuje se skoro v každé kultuře. Existují čtyři hlavní druhy čaje: zelený, bílý, oolongový a černý. Nicméně všechny tyto druhy pocházejí ze stejné rostliny, která se nazývá *Camellia sinensis* (čajovník čínský).

Čajové keře rostou v tropickém nebo subtropickém klimatu. Čaj se připravuje z listů čajovníku. Čajové plantáže se obvykle nacházejí na úbočí hor, a čím výše plantáž je, tím je čaj kvalitnější.

Lidé, kteří pracují na čajových plantážích, mají často nízké mzdy. Sbírání čajových lístků je únavná práce a pracovníci obvykle nemají žádné speciální pracovní oblečení ani vybavení.

Nejdůležitějšími zeměmi s čajovými plantážemi a zároveň největšími vývozci čaje jsou Čína, Indie, Keňa a Šrí Lanka.

K vypěstování **1 kg čerstvých čajových lístků** potřebujeme **2400 litrů vody**. Jeden kilogram čerstvých lístků vydá na **0,26 kg zpracovaného čaje**. Na běžný šálek čaje (250 ml) potřebujeme **3 gramy** černého čaje.

Kolik litrů vody je třeba na jeden šálek čaje (250 ml)?

Hovězí maso

V průmyslovém zemědělství trvá průměrně tři roky, než je zvíře poraženo, čímž se získá přibližně **200 kg** čistého masa bez kostí.

Během těchto tří let zvíře spotřebuje téměř 1300 kg zrnin (pšenice, oves, ječmen, kukuřice, hrách, sójový šrot a další drobné zrniny) a 7200 kg objemných krmiv (pastva, seno, siláž a další objemná krmiva). Výroba tohoto množství krmiva vyžaduje v průměru asi **3060 m³** vody. Kromě toho zvíře potřebuje ještě **24 m³** vody na pití a **7 m³** vody na provozní účely.

Kolik litrů vody je použito k výrobě jednoho kilogramu hovězího masa bez kostí?

Papír

Hlavním zdrojem pro výrobu papíru jsou stromy. Papír lze však vyrobit také z jiných materiálů a z rostlin. Důležitým zdrojem je i recyklace. Nicméně množství stromů poražených na výrobu papíru zůstává stále vysoké. Kromě kácení stromů samotných mohou životní prostředí ohrožovat i chemikálie používané při výrobě papíru, obzvláště když se dostanou do vodních zdrojů a do půdy.

Předpokládejme, že jeden list papíru o velikosti A4 je běžný osmdesátigramový papír (80 g/m²). Jeden list tohoto papíru váží **0,005 kg**. Náš papír je vyroben ze dřeva, a proto vezměme v úvahu les o výparu (proces vypařování vody skrz listy) **6000 m³/ha za rok**. Z našeho lesa se vytěží **10 m³ dřeva na hektar za rok**. **1 m³ dřeva vydá na 0,3 tuny papíru**.

Kolik litrů vody se spotřebuje na výrobu jednoho papíru o velikosti A4?

Bavlna

Bavlna se pěstuje v teplých pásmech, přičemž většina světové bavlny pochází z Číny, Indie, USA, Pákistánu, Brazílie a Uzbekistánu.

Jedním z největších problémů souvisejících s pěstováním bavlny je nadměrné používání chemikálií, které rostliny chrání před různými škůdci. Tyto chemikálie jsou velmi nebezpečné jak pro zdraví člověka, tak pro životní prostředí. Další chemikálie jsou navíc ještě používány při zpracování. To vše vede ke znečištění půdy a vody.

Bavlněné tričko je vyrobeno z bavlněné látky, která se dělá z odzrnné bavlny, pocházející ze semenné bavlny, jež je sklizena z bavlníkových polí. Ovšem dříve, než se hotová bavlněná látka dostane k zákazníkovi, projde řadou procesů.

Celosvětový průměr vody užitý k vypěstování **1 tuny semenné bavlny je 3600 m³**. Semenná bavlna je nejprve odzrnněna, tím získáme pouze **350 kg z 1000 kg semenné bavlny**. Po pročešávání, předení a tkaní dostaneme šedou látku – z **1000 kg tedy získáme pouze 900 kg šedé látky**. Ta poté prochází mokřím zpracováním (bělení a barvení) a končí jako výsledná bavlněná látka s potiskem. Navíc je ještě potřeba asi **30 m³ vody na tunu** na bělení, **140 m³ na tunu** na barvení a **190 m³ na tunu** na potisk. Jedno bavlněné tričko váží **250 gramů**.

Kolik litrů vody je použito při výrobě jednoho bavlněného trička?

Hodina 2 Moře plastu (80 minut)

Vzdělávací oblasti:

- Umění a kultura (Výtvarná výchova)
- Člověk a společnost (Výchova k občanství)
- Člověk a příroda (Zeměpis, chemie)
- Jazyk a jazyková komunikace (Anglický jazyk – min. úroveň B1)

Cíle:

- Žáci navrhnou možná řešení problému plastového odpadu v mořích a co sami mohou dělat s problémem odpadů.
- Žáci srovnají účinnost navržených řešení jak odstranit problém plastového odpadu.
- Žáci společně vytvoří Moře plastu jako symbol globálního problému odpadu.
- Žáci posoudí svou vlastní práci při vytváření děl.

Pomůcky:

- „Igelitový kvíz“ – vystřižené kartičky – Příloha č. 1 (jeden kvíz pro celou třídu);

- možná řešení problému (metoda diamantu) – kartičky k vystřížení – Příloha č. 2 (jedna sada na skupinu);
- lepidlo, nůžky, papír, velký průsvitný igelit k označení moře (např. igelit použitý na přikrytí nábytku před malováním) či velký kus papíru (nebo šňůra, látka);
- fotografie plastového odpadu – před hodinou vytiskněte či promítněte na zeď – např. zadejte do vyhledávače Google: „plastic waste in the Pacific Ocean“;
- igelitové tašky a sáčky, PET lahve atd. k vytvoření „moře plastu“ (použijte pouze plastové materiály, které už byly použité);
- papír na otázky (Hlavní aktivita);
- osobní zápisníky žáků.

Webová stránka La Ngonpo:

- Po hodině nahrajte na web fotografie děl žáků „Moře plastu“.
- Nahrajte fotografii všech igelitových tašek, sáčků, PET lahví atd. nasbíraných ve třídě během hodiny.

- Žáci přepíší výsledky průzkumu „Kolik plastu spotřebuji za týden?“.

Poznámky:

Tato hodina se zabývá globálním problémem plastového odpadu v mořích a zvyšující se celosvětovou spotřebou igelitových tašek, sáčků a plastových lahví. I v případě, že se tento problém netýká přímo vaší země či regionu (např. igelitové tašky jsou zakázané), tato hodina zvýší povědomí žáků o celosvětovém problému odpadů (moře je součástí naší planety) a může pozitivně ovlivnit budoucí jednání vašich žáků.

Půjde-li to, uschovejte „Moře plastu“ na závěrečnou výstavu. Ujistěte se, že to žáci vědí, předtím než na nich začnou pracovat.

Tato hodina je převzata a upravena z příručky „IgelitART“ (Společnost pro Fair Trade ve spolupráci s RISC a October Gallery, Velká Británie, 2010).

Úvodní aktivita (20 minut)

1/ Igelitový kvíz (10 minut)

Rozdělte žáky do sedmi dvojic nebo skupin (odpovídá to sedmi otázkám z kvízu). Pokud máte méně než 14 žáků, vytvořte méně skupin, přičemž každá skupina dostane k řešení více otázek. Každá skupina potřebuje tužku a papír k zaznamenání odpovědí:

V dnešní hodině se budeme věnovat plastům. Začneme „Igelitovým kvízem“, který má 7 otázek. Pokud si nebudete jisti nějakou odpovědí, zkuste odpovědi odhadnout a tipovat. Každá dvojice nebo skupina nyní dostane jednu

otázku a úkolem je společně si ji přečíst a odpovědět na ni. Každá skupina bude mít zapisovatele, který odpověď zaznamená na papír. Po jedné minutě tlesknu a otázku zašlete skupině napravo od vás. Budeme pokračovat, dokud každou skupinou neprojdou všechny otázky.

Poté rozdejte vystřižené otázky (Příloha č. 1). Sledujte práci žáků ve skupinách a každou minutu tlesknete, abyste udrželi dynamiku aktivity.

2/ Společná kontrola odpovědí (10 minut)

Dříve, než žákům prozradíte správné odpovědi (viz níže), zeptejte se zapisovatelů alespoň ze tří skupin, jak

odpovídali. Odpovědi prozatím nekomentujte. Tímto způsobem zkontrolujte celý kvíz. Na poslední, sedmou otázku se od žáků snažte shromáždit co nejvíce odpovědí.

Hlavní aktivita (45 minut)

1/ Plastový odpad ve třídě (10 minut)

Požádejte žáky, aby doprostřed třídy nashromáždili všechny igelitové tašky, mikrotenové sáčky a PET lahve, které u sebe mají (např. ve školních taškách), či případně i ty, které naleznou ve třídě (např. v odpadkovém koši). Pro lepší názornost můžete nejprve na podlaze udělat

z provázků jeden „metr čtvereční“ – žáci pak všechny igelitky a lahve pokládají dovnitř. Nechte žáky odhadovat:

Jak myslíte, že by byla velká hromada igelitek, PET lahví a sáčků od všech žáků na této škole? Od všech lidí v tomto městě? Od všech lidí v naší zemi? Kolik igelitek, sáčků a lahví spotřebujeme v této třídě za týden?

Hromadu vyfotografujte a nahrajte ji na webovou stránku. Bude sloužit ke srovnání s partnerskou školou.

Informujte žáky o domácím úkolu – průzkumu „Kolik plastu spotřebuji za týden?“. Žáci budou počítat a zaznamenávat, kolik igelitek, sáčků, PET lahví atd. sami spotřebují za jeden týden. Připomeňte jim, že by měli počítat také to, co se spotřebuje v rodině – např. po nákupu. Pro zajímavost a lepší motivaci žáků doporučujeme i vám, učitelům, zapojení do tohoto průzkumu.

2/ Fotografie plastového odpadu v moři (5 minut)

Prozradte žákům, že se nyní podívají na fotografie plastového odpadu. Fotografie před hodinou budou vytisknuty, nebo promítnuty. Žákům můžete zároveň sdělit další informace o jednotlivých fotografiích (např. kde to je, kolik odpadu se tam nachází). Pak položte otázky:

Co vás k fotografiím napadá? Jaké jsou vaše první dojmy? Jsou nějaké otázky, na které byste se chtěli zeptat? Co byste chtěli vědět? (Požádejte některého z žáků, aby otázky zapsal na papír, abyste se k nim později mohli vrátit.)

Poznámka: Fotografie naleznete na: [## 3/ „Moře plastu“ \(25 minut\)](http://www.google.com, Images (Obrázky): „plastic waste in the sea“ (či odkaz z webové stránky La Ngonpo).</p></div><div data-bbox=)

Rozložte na zem velký kus igelitu (ideálně průsvitný igelit – např. igelit použitý na přikrytí nábytku před malováním, nebo můžete využít velkého kusu látky či papíru), který bude symbolizovat moře. Pokud máte více než 15 žáků, doporučujeme, abyste vytvořili moře dvě.

Ted jsme se dívali na obrázky z moře, které bylo daleko od nás. Proto si nyní vytvoříme jedno malé moře přímo tady v naší třídě. Bude to ale moře zvláštní, moře plastu – vyrobené z igelitových tašek, sáčků, plastových lahví a dalších podobných materiálů. Jak si myslíte, že by takové moře mohlo vypadat? Co všechno by v něm mohlo žít? Zapojte svou fantazii a své představy nakreslete na jakýkoli plastový nebo jiný materiál, který máte k dispozici. Pak je vystřihněte a nalepte přímo do moře. Je na vás, zda budete pracovat samostatně, nebo v malých skupinkách. Tvorové žijící v moři plastu mohou být smyšlení i opravdoví.

4/ Diskuze s třídou (5 minut)

Cílem této diskuze je pomoci žákům zamyslet se nad předchozí výtvarnou aktivitou a pokusit se představit si, jaké dopady má znečištění vod a plastový odpad na moře a na živočichy v něm žijící:

Jak byste pojmenovali živočichy v tomto moři? Jaké myslíte, že je žít v takovém moři? Jaké má podle vás toto moře náladu? Jak se může cítit?

Závěrečná aktivita (15 minut)

1/ Osobní zápisník (5 minut)

Žáci si nejprve krátce písemně reflektují svou předchozí práci:

Jak se ti spolupracovalo s ostatními při vytváření Moře plastu? Co bys příště dělal jinak a proč?

Poté se vraťte zpět k problému plastového odpadu v moři a zdůrazněte, že množství odpadků v moři stále roste a že se z něj stal globální problém. Napište na tabuli následující dvě otázky a dejte žákům několik minut na jejich zodpovězení do zápisníků:

Co lze dělat s plastovým odpadem v moři? Je něco, co my sami s tím můžeme dělat?

Poté vyzvěte dobrovolníky, aby se všemi sdíleli nápady na řešení.

2/ Diamant (10 minut)

Dále rozdělte žáky do skupin a zadejte následující instrukce:

Nyní budeme hovořit o tom, co lze s plastovým odpadem dělat před tím, než se dostane do moře. Co můžete dělat s našimi igelitovými taškami a mikrotenovými sáčky? Každá skupina dostane 9 různých nápadů jak vyřešit tento problém a úkolem je každý z nich promyslet, prodiskutovat a pak je seřadit podle toho, jak jsou podle vás účinné. K tomu použijeme tvar diamantu.

Diamant namalujte na tabuli, každá linka představuje jedno řešení (místo pro jednu kartičku):

..... (nejúčinnější řešení)
.....
.....
.....
.....
..... (nejméně účinné řešení)

Poté rozdejte každé skupině jednu sadu kartiček (Příloha č. 2). Po dokončení diamantů vyzvěte každou skupinu, aby představila svůj diamant, a zeptejte se, proč se rozhodla právě pro toto řazení. Dejte také spolužákům prostor pro dodatečné otázky.

Poznámka: Jako variantu můžete případně řešení z Přílohy č. 2 napsat na tabuli a žáci si je ve skupinách opíší a seřadí je do vlastního diamantu na papír.

Domácí úkol

Průzkum „Kolik plastu spotřebuji za jeden týden?“

Žáci počítají a zaznamenávají, kolik igelitek, sáčků, PET lahví atd. sami spotřebují za týden (viz Hlavní aktivita). Počítají se do toho např. i sáčky a tašky z rodinných nákupů. Každý žák запиše výsledek svého průzkumu na webovou stránku.

Fotografie sesbíraného odpadu a Moře plastu na web.

Po hodině nahrajte na web fotografie děl a sesbíraného odpadu, aby si je žáci z partnerské školy mohli co nejdříve prohlédnout.

Práce se sesbíranými otázkami. Pokud jste během hodiny sesbírali otázky, domluvte se s žáky na dalším postupu (např.: Najdou se dobrovolníci, kteří odpovědi vyhledají?).

Zdroje informací z kvízu:

*United Nations Environment Programme: <http://www.unep.org/regionalseas/marinelitter>
Greenpeace International: <http://www.greenpeace.org/international/campaigns/oceans/>*

Správné odpovědi „Igelitového kvízu“:

1. Plasty se vyrábějí z ropy. Většina syntetických plastů se vyrábí z polyethylenu, který se získává z ropy. Předtím, než byly objeveny syntetické plasty, se používal šelak (přírodní živice, získávaná z výměšků červce lakového) a paroží zvířat.
2. Ve světě se použije zhruba 1,2 bilionu igelitek a sáčků za rok. To znamená přibližně 300 kusů ročně v průměru na jednoho dospělého člověka či milion tašek za minutu na celé planetě.
3. V průměru používáme jeden sáček 12 minut předtím, než jej vyhodíme. Sáček se nerozloží dříve než za 500 až 1000 let.
4. Recyklace odpadu je výraz pro takové nakládání s odpadem, které vede k jeho dalšímu využití. Recyklace umožňuje šetřit obnovitelné i neobnovitelné zdroje a v některých případech může omezovat zátěž životního prostředí.
5. Většina plastů po použití skončí v oceánech. Zpráva mezinárodní environmentální organizace Greenpeace z roku 2007

říká, že nejméně 267 mořských druhů trpí poté, co se zaplete do plastových odpadků nebo po jejich požití. Odhaduje se, že okolo jednoho milionu mořských ptáků se denně zachytí do plastového odpadu. Zemře-li živočich po požití plastu, dostane se po jeho rozložení plast zpět do životního prostředí, kde ohrožuje další živočichy.

6. Ve všech uvedených zemích jsou nebo brzy budou zakázány igelitové tašky pro zákazníky v obchodech zdarma. V Irsku jsou na igelitové tašky uvalené vysoké daně, a tím se také daří redukovat jejich spotřebu až o 90 %.

7. Odhaduje se, že na hladině oceánu o rozloze 1 km² plave průměrně 17 692 kusů plastového odpadu. Největší zóna plovoucího odpadu na světě se nachází v oblasti severního Pacifiku. Nahromadil se zde kvůli mořským proudům a doslova vytvořil „plastový ostrov“ o rozloze blízké se desetinásobku rozlohy České republiky.

INFOBOX – Odpady a plasty v ČR

Při nakládání s odpady je povinností České republiky jako členského státu EU držet se následujícího postupu: zaprvé snažit se snížit množství vznikajícího odpadu; pokud už je odpad vyprodukován, má být znovu využit, recyklován nebo spálen za účelem výroby elektřiny. Až poslední možností je jeho uložení na skládky.

Ačkoliv zvýšené spalování odpadů má negativní vliv na kvalitu životního prostředí, je spalování odpadu ve specializované spa-

lovně šetrnější než jeho pálení doma na zahradě. Nespalitelný odpad míří na skládku nebo k firmám, které nebezpečné látky likvidují. Obsah tříděných kontejnerů zase putuje přímo do zpracoven.

V oboru třídění a recyklace PET lahví působí 38 firem a dosahují v ČR 60% podílu recyklace ze všech nově vyrobených lahví (údaj z března 2010). Recyklace se zaměřuje například na výrobu stříže a kabelů (Silon Planá nad Lužnicí) nebo vláken a netkaných textilií (Re-plast, až 2500 tun/měsíc). V roce 2007 bylo v ČR vyrobeno 1,1 milionu tun plastů a spotřebo-

valo se jich 995 tisíc tun. Je zde velký počet zpracovatelských kapacit, které z plastů vyrábějí opět různé plastové výrobky nebo například protihlukové stěny, zatravnovací dlaždice, plotovky, nebo se recyklováný smíšený plast používá tam, kde může nahradit dřevo. Pro takovéto zpracování je nutné využití další energie.

Zdroj: <http://www.nazeleno.cz>

Ukázky fotografií sesbíraného odpadu
a „Moře plastu“ z webu La Ngonpo
(pilotování 2010/2011):

Autor: Jan Tvrđík, Tyršova ZŠ, Brno

Autor: Jan Tvrđík, Tyršova ZŠ, Brno

Autor: SECMOL, Indie

Autor: Střední zdravotnická škola, Ruská, Praha

Příloha č. 1 **Igelitový kvíz (otázka k rozstříhání)**

1. Z čeho se vyrábějí plasty?

2. Kolik igelitek a sáčků spotřebuje průměrně jeden člověk za rok?

3. Jak dlouho používáme v průměru jeden igelitový sáček, než ho vyhodíme?

4. Co je recyklace? Můžeme recyklovat plasty? Pokud ano, jak?

5. Kde končí většina plastů po použití, pokud se nerecyklují?

6. Ve kterých z těchto zemí jsou nebo brzy budou zakázané igelitky? Bangladéš, Rwanda, Izrael, Kanada, Maharashtra (svazový stát západní Indie), Botswana, Keňa, Jihoafrická republika, Tchaj-wan, Singapur, Irsko, Čína.

7. Kolik kusů plastových odpadů plave v průměru na jednom km² hlady oceánu?

Příloha č. 2

Použijte je znovu (např. tašky)	Použijte je znovu (např. tašky)
Odmítněte je (např. v obchodě)	Odmítněte je (např. v obchodě)
Používejte je méně	Používejte je méně
Vyhodte je do popelnice	Vyhodte je do popelnice
Použijte je jinak	Použijte je jinak
Vyhodte je do koše na plasty	Vyhodte je do koše na plasty
Vyvážejte je do jiné země	Vyvážejte je do jiné země
Zakopejte je do země	Zakopejte je do země
Spalte je	Spalte je

Hodina 3 Velká ryba

Vzdělávací oblasti:

- Člověk a společnost (Výchova k občanství)
- Člověk a příroda (Zeměpis)
- Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Anglický jazyk – min. úroveň B1)

Cíle:

- Žáci vysvětlí podobnosti mezi dvěma konkrétními případy globálních „vodních“ problémů (případové studie Coca-Coly v Pláčimadě a robała nilského ve Viktoriině jezeře).

- Žáci naleznou paralely k daným globálním problémům v českém kontextu.
- Žáci kriticky pracují s textem.

Pomůcky:

- Příběh A: Coca-Cola v Pláčimadě – Příloha č. 1 (polovina žáků pracuje s příběhem A, jedna kopie pro každého žáka).
- Příběh B: Velká ryba ve Viktoriině jezeře – Příloha č. 2 (polovina žáků pracuje s příběhem B, jedna kopie pro každého žáka).

- Mapa světa.
- Před hodinou si můžete připravit na papír vysvětlující tabulku k metodě I.N.S.E.R.T. (viz Hlavní aktivita).
- Osobní zápisníky žáků.

Úvodní aktivita (10 minut)

1/ Společné odhadování – Příběh A (5 minut)

Zapište na tabuli pod sebe následujících pět slov z příběhu A:

Coca-Cola, úroda, chůze, voda, vesničané

Prozradte žákům, že v dnešní hodině budou pracovat se dvěma příběhy – s událostmi z různých částí světa, které se nedávno staly. Slova napsaná na tabuli jsou z prvního příběhu. Nechte je hádat:

Jak myslíte, že jsou daná slova propojena? O čem následující příběh asi bude?

Nechte zaznít několik odhadů a pokládejte otázky, které podnítky další přemýšlení o příběhu.

2/ Odhadování ve dvojicích – Příběh B (5 minut)

Napište na tabuli klíčová slova z druhé události: *velká ryba, Evropa, jezero, 250 milionů, řetězec*

Tentokrát žáky vyzvěte, aby předvíдали ve dvojicích. Připomeňte jim, že příběh je reálný. Po několika minutách dejte prostor zaznít alespoň třem různým verzím.

Hlavní aktivita (20 minut)

1/ Čtení (10 minut)

Řekněte žákům, že si nyní přečtou texty o oněch událostech. Aby žáci s textem pracovali aktivně a lépe se na něj soustředili, vysvětlíte jim následující metodu (zvanou I.N.S.E.R.T.)¹, kterou budou používat. Nejprve na tabuli opište tuto tabulku (či si ji připravte před hodinou na velký papír):

✓ („fajfka“)	Informace, kterou už znám.
+	Nová informace.
-	Informace, které nevěřím, nebo se mi na ní něco nezdá.
?	Chtěl(a) bych se o tomto dozvědět více.

Vysvětlíte žákům, že budou podtrhávat čtyři různé druhy informací (např. větu nebo jen její část) podle čtyř symbolů v tabulce. Příslušný symbol by měl být zapsán vedle podtržené informace při levém okraji textu. Upozorníte žáky, aby každý symbol použili alespoň jednou.

Pokud je vše jasné, rozdejte texty. Polovina žáků bude pracovat s příběhem A (Příloha č. 1) a polovina s příběhem B (Příloha č. 2). Bude-li to možné, texty rozdejte tak, aby žáci sedící vedle sebe pracovali s odlišnými články. Zatímco žáci čtou, obcházejte a sledujte je.

2/ Tabulka do osobních zápisníků (5 minut)

Jakmile uvidíte, že většina žáků skončila, požádejte je, aby si překreslili následující tabulku do svých zápisníků:

✓	+	-	?

Úkolem žáků je napsat ke každému symbolu informaci, kterou si podtrhli. Nicméně by neměli opisovat přes-

ná slova z textu, ale napsat informace v celých větách vlastními slovy. Tento postup jim pomůže si informaci zapamatovat a zamyslet se nad ní ještě jednou. Zadejte časový limit 3 minuty.

3/ Společné shrnutí (5 minut)

Vraťte se ke klíčovým slovům na tabuli. Začněte s příběhem A a zeptejte se žáků, jaké jsou mezi těmito slovy souvislosti. Tímto pomůžete žákům, kteří četli příběh B, se o něm dozvědět více. Poté nechte alespoň tři žáky říci, co si zapsali do tabulky. Pro žáky je obvykle těžké použít symbol minus, protože tímto způsobem obvykle nečtou – jedná se o kritický přístup k textu. Ač text popisuje reálnou situaci, žáci mají prostor pochybovat o daných informacích a možnost uvážit, kdo ten text napsal, proč a jaký pohled v celé věci zastupuje. Přijměte od nich proto jakoukoli odpověď a dále ji nekomentujte. Stejný postup zopakujte s příběhem B.

Ukažte žákům na mapě, kde leží Viktoriino jezero a kde Plačimada.

Závěrečná aktivita (10 minut)

1/ Podobnosti (5 minut)

Žáci ve dvojicích prodiskutují a do zápisníků napíší v jedné minutě, co nejvíce podobností mezi oběma událostmi:

Co mají tyto příběhy společného?

Poté každá dvojice řekne jednu věc, kterou si zapsala. Abyste zajistili, že se žáci budou navzájem poslouchat, upozorněte je, aby neopakovali věci, které již zazněly.

2/ Společná diskuze (5 minut)

Napadá vás podobná událost z České republiky nebo z místa, kde žijete? Pokud ano, jaká? Připomíná vám situace z příběhu něco, co jste sami zažili?

Poznámka

1 – Tato metoda vychází z programu *Čtením a psaním ke kri-*

tickému myšlení. Více na <http://www.kritickemysleni.cz>.

Zdroje:

Coca-Colonizace. O nadnárodních společnostech (nejen) v rozvojových zemích. Z cyklu metodických příruček Svět v nákupním košíku. Společnost pro Fair Trade. 2008.
Fryer, G., Iles, T. D. The Cichlid Fishes of the Great Lakes of Africa. Edinburgh: Oliver & Boyd. 1972.
Joost Beuving, J. „Playing pool along the shores of Lake Victoria: Fishermen, careers and capital accumulation in the Ugandan Nile perch business“. Africa 80 (2): 224–248. 2010.
Kaufman, L. „Catastrophic Change in Species-Rich Freshwater Ecosystems“. BioScience Vol. 42, No. 11, Stability and Change in the Tropics (Dec., 1992): 846–858.
Witte, F. „Species extinction and concomitant ecological changes in Lake Victoria“. Netherlands Journal of Zoology 42 (2–3): 214–232. 1992.

Příloha č. 1 – Příběh A

Coca-Cola v Plačimadě

Lidé žijící ve vesnici Plačimada (Indie, stát Kérala) vyhlásili válku korporaci „Coca-Cola“. Tvrдили, že korporace jim vzala vodu – a oni mají na vodu právo (jedno ze základních lidských práv).

Je rok 2003. Obyvatelé vesnice Plačimada sedí před továrnou na výrobu nealkoholických nápojů. Tímto způsobem už protestují rok – ve dne v noci. Čekají na změnu. Dnešní protest vede 55letá Mylama. Mylama tvrdí, že kvůli sodovkárně, která na výrobu nápojů (např. Coca-Coly) spotřebuje hodně podzemní vody, nemají

lidé ve studnách dost vody. Tyto nealkoholické nápoje pak putují do velkých měst, kde si je kupují bohatí lidé. Voda z Mylamaniny studny tak končí na stolech bohatých lidí. K výrobě jednoho litru nealkoholického nápoje potřebujete 10 litrů vody.

Tato sodovkárna byla postavena v roce 2000 a brzy poté si lidé z Plačimady všimli, že pěstovat úrodu, která je často jediným způsobem přežití či získání peněz, je stále obtížnější. Životy se také změnily mnoha ženám, které nyní musí chodit pro vodu do vzdálenějších míst. Tuto

vodu používají na vaření, pití a hygienu. Dalším problémem je špatná kvalita vody v místních studnách. Voda je bílá a moc dobře nechutná – je to způsobeno jedovatým kalem, který pochází ze sodovkárny.

Na konci roku 2003, po téměř třech letech protestů, soud ve státě Kérala konečně nařídil továrně přestat užívat podzemní vodu. V březnu 2004 byla továrna zcela uzavřena.

Coca-Cola v Plačimadě

Lidé žijící ve vesnici Plačimada (Indie, stát Kérala) vyhlásili válku korporaci „Coca-Cola“. Tvrдили, že korporace jim vzala vodu – a oni mají na vodu právo (jedno ze základních lidských práv).

Je rok 2003. Obyvatelé vesnice Plačimada sedí před továrnou na výrobu nealkoholických nápojů. Tímto způsobem už protestují rok – ve dne v noci. Čekají na změnu. Dnešní protest vede 55letá Mylama. Mylama tvrdí, že kvůli sodovkárně, která na výrobu nápojů (např. Coca-Coly) spotřebuje hodně podzemní vody, nemají

lidé ve studnách dost vody. Tyto nealkoholické nápoje pak putují do velkých měst, kde si je kupují bohatí lidé. Voda z Mylamaniny studny tak končí na stolech bohatých lidí. K výrobě jednoho litru nealkoholického nápoje potřebujete 10 litrů vody.

Tato sodovkárna byla postavena v roce 2000 a brzy poté si lidé z Plačimady všimli, že pěstovat úrodu, která je často jediným způsobem přežití či získání peněz, je stále obtížnější. Životy se také změnily mnoha ženám, které nyní musí chodit pro vodu do vzdálenějších míst. Tuto

vodu používají na vaření, pití a hygienu. Dalším problémem je špatná kvalita vody v místních studnách. Voda je bílá a moc dobře nechutná – je to způsobeno jedovatým kalem, který pochází ze sodovkárny.

Na konci roku 2003, po téměř třech letech protestů, soud ve státě Kérala konečně nařídil továrně přestat užívat podzemní vodu. V březnu 2004 byla továrna zcela uzavřena.

Příloha č. 2 – Příběh B

Velká ryba ve Viktoriině jezeře

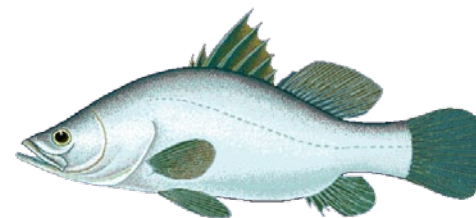
Viktoriino jezero je jedním z Velkých afrických jezer a je druhým největším sladkovodním jezerem na světě – má rozlohu 68 800 kilometrů čtverečních. Je skoro tak velké jako Česká republika. Většina jezera leží v Ugandě a Tanzanii, malá část v Keni. Před rokem 1954 byla pro Viktoriino jezero typická obrovská biodiverzita. Žilo zde přes 500 druhů ryb.

V roce 1954 byla do jezera z komerčních důvodů vysazena nová ryba, robalo nilský, zvaný také „okoun nilský“. Robalo nilský je jednou z největších sladkovodních ryb. Může dosahovat dvou metrů a vážit až 200 kg. Průměrná velikost je 121–137 cm. Od té doby tento

exotický predátor negativně narušil ekosystém, protože vyhubil několik set druhů ryb. Přírodní potravní řetězec v jezeře byl zničen.

Tato ryba nezměnila pouze ekosystém, ale také ekonomiku oblasti a životy více než 30 milionů lidí, kteří jsou na jezeře závislí. Robalo nilský je z Afriky vyvážen, zejména do Evropy, Austrálie a USA. Velké rybářské oblasti v Tanzanii prodávají tuto rybu Evropanům, protože z toho mají velký zisk. Současně však mnoho lidí v Tanzanii trpí hladu. V jezeře už nejsou žádné malé ryby pro samostatné rybáře, kteří nemají dobré vybavení pro lov velkých ryb.

V Ugandě je robalo nilský hned po kávě druhým největším vývozním artiklem. V roce 2006 se celková hodnota vývozu robala nilského z jezera odhadovala na 250 milionů amerických dolarů.

Velká ryba ve Viktoriině jezeře

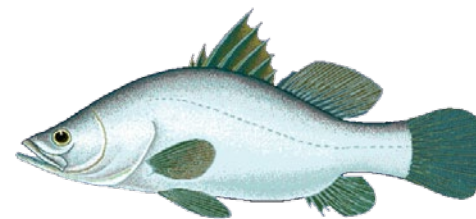
Viktoriino jezero je jedním z Velkých afrických jezer a je druhým největším sladkovodním jezerem na světě – má rozlohu 68 800 kilometrů čtverečních. Je skoro tak velké jako Česká republika. Většina jezera leží v Ugandě a Tanzanii, malá část v Keni. Před rokem 1954 byla pro Viktoriino jezero typická obrovská biodiverzita. Žilo zde přes 500 druhů ryb.

V roce 1954 byla do jezera z komerčních důvodů vysazena nová ryba, robalo nilský, zvaný také „okoun nilský“. Robalo nilský je jednou z největších sladkovodních ryb. Může dosahovat dvou metrů a vážit až 200 kg. Průměrná velikost je 121–137 cm. Od té doby tento

exotický predátor negativně narušil ekosystém, protože vyhubil několik set druhů ryb. Přírodní potravní řetězec v jezeře byl zničen.

Tato ryba nezměnila pouze ekosystém, ale také ekonomiku oblasti a životy více než 30 milionů lidí, kteří jsou na jezeře závislí. Robalo nilský je z Afriky vyvážen, zejména do Evropy, Austrálie a USA. Velké rybářské oblasti v Tanzanii prodávají tuto rybu Evropanům, protože z toho mají velký zisk. Současně však mnoho lidí v Tanzanii trpí hladu. V jezeře už nejsou žádné malé ryby pro samostatné rybáře, kteří nemají dobré vybavení pro lov velkých ryb.

V Ugandě je robalo nilský hned po kávě druhým největším vývozním artiklem. V roce 2006 se celková hodnota vývozu robala nilského z jezera odhadovala na 250 milionů amerických dolarů.

Hodina 4 Změna

Vzdělávací oblasti:

- Člověk a společnost (Výchova k občanství)
- Jazyk a jazyková komunikace (Anglický jazyk – min. úroveň B1)

Cíle:

- Žáci srovnají své výstupy s výstupy partnerů a zdůvodní, proč se podobají či proč se odlišují.
- Žáci formulují vlastní argumenty pro a proti a zaujmou stanovisko.
- Žáci navrhnou, jak sami mohou zlepšit své vlastní životy, své okolí nebo svět, a zváží roli jedince ve vytváření budoucnosti.

Pomůcky:

- výstupy partnerů z 1. a 2. hodiny (vytištěné nebo k promítnutí) – viz Úvodní aktivita;

- závěrečný pracovní list – Příloha č. 1 (pro každého žáka jeden);
- osobní zápisníky žáků.

Webová stránka La Ngonpo:

- V hodině pracujte s výstupy partnerů z 1. a 2. hodiny.
- Po hodině nahrajte vybrané otázky žáků koordinátorovi z partnerské školy. A zároveň zajistěte dodání odpovědí na jejich otázky.

Poznámky:

První tři hodiny tohoto modulu se týkaly vody a problémů s ní spjatých, přičemž hodiny se zakládaly převážně na práci s informacemi a případovými studii. Čtvrtá hodina „Změna“ má odlišné zaměření a cíle. Jejím smyslem je povzbudit angažovanost žáků a jejich zájem o každodenní

život, jak lokálně, tak globálně. Cílem je žákům ukázat, že každý má právo a schopnost se na věci podívat „kriticky“ (tj. uvažovat o nich z různých stran a pokládat si otázku „proč“) a cítit se oprávněn k tomu, aby udělal něco s věcmi, se kterými není spokojený. Cílem tedy je, aby si žáci uvědomili, že se v tomto světě mohou stát aktivní hybnou silou, že si mohou „dovolit“ být kritičtí a žádat změny. Chtěli bychom zpochybnit představu, že musíme svět přijímat takový, jaký je. Abychom hodinu udělali zábavnější a žáky motivovali, zařadili jsme do hlavní aktivity dva „šílené nápady“ umožňující žákům povolit uzdu fantazii a být kreativní. Použité nápady pocházejí z programu BBC „60 second idea to improve the world“, ve kterém slavní lidé a odborníci v 60 sekundách představují své radikální nápady jak zlepšit svět. Nepřijdou-li vám však vhodné pro vaše prostředí, zařadte jiné.

Úvodní aktivita (10 minut)

Práce s výstupy z partnerské školy (10 minut)

Výstupy můžete vytisknout či promítnout.

- fotografie brainstormingu na téma „voda“ (z hodiny č. 1):
Co je stejné a co se naopak liší od vašeho brainstormingu? Čím to může být zapříčiněno?
- fotografie „Moře plastu“ (z hodiny č. 2):
Co vás na Moři plastu zaujalo?
- fotografie nasbíraného plastu (z hodiny č. 2) a výsledky průzkumu, kolik plastu žáci (a jejich rodiny) spotřebují za týden (z hodiny č. 2):

*Jak se liší vaše a partnerské fotografie a průzkum?
Čím myslíte, že to může být?*

Hlavní aktivita (15 minut)

1/ První šílený nápad – společná diskuze (5 minut)

Řekněte žákům, že v rámci modulu „Voda“ pracovali s příklady lokálních i globálních problémů souvisejících s vodou a s jejich možnými řešeními. Tato hodina bude jiná než ty předchozí. Nebudete hovořit o vodě či o životním prostředí, ale o problémech obecně (osobních, lokálních, globálních). Problémy budete analyzovat a diskutovat o tom, co s nimi můžeme nebo nemůžeme dělat. Nyní pro ně máte dva šílené nápady

jak zlepšit svět. Tyto nápady nejsou vaše, ale jsou převzaté z rozhlasového programu BBC, v němž slavní lidé a odborníci mají 60 sekund na to, aby představili své radikální nápady jak zlepšit svět. Poté je seznámte s prvním nápadem:

První nápad z rozhlasového programu je, aby každé město s více než 50 000 obyvateli vybuodovalo na každém chodníku zvláštní rychlý pruh pro lidi, kteří chtějí jít rychleji. A navíc, každý chodník bude jen jednosměrný – např. na jedné straně ulice bude chodník pouze pro lidi jdoucí na sever a na druhé straně pro lidi jdoucí na jih. Tím by se zlepšil svět.

Pro lepší porozumění doporučujeme přečíst žákům návrh dvakrát. Poté pracujte s celou třídou společně.

Požádejte žáky, aby ihned vymysleli co nejvíce výhod a záporů tohoto nápadu. Zdůrazněte, že žáci sami s nimi nemusí souhlasit:

Jak myslíte, že by tento nápad lidem ulehčil život?

Jaké jsou výhody rychlých pruhů a jednosměrných chodníků?

(Možné odpovědi: žádní nervózní lidé, turisté nemusejí pospíchat, nikdy nepřijedete pozdě...)

Jaké jsou nevýhody? Jaké problémy se zde mohou vyskytnout?

(Možné odpovědi: více pravidel = méně opatrní lidé, potřeba zvláštního „pěšího průkazu“, kdo rozhodne, co znamená rychle?, žádná šance narazit na přítele – ten bude na druhé straně ulice...)

2/ Druhý šílený nápad – osobní zápisník a zaujetí stanoviska (10 minut)

Prozradte žákům, že pro ně máte ještě jeden šílený nápad jak zlepšit svět. Až jim ho přečtete, každý si samostatně zapíše do osobního zápisníku 2 výhody a 2 nevýhody tohoto nápadu. Nemusí s nimi souhlasit – cílem je si představit, jak se na to mohou dívat ostatní lidé, a to jak pozitivně, tak i negativně. Žáci by prozatím mezi sebou neměli mluvit:

Svět by se mohl stát lepším, pokud by se zavedl „povinný zimní spánek pro lidi“, což znamená, že každý člověk musí spát půl roku bez přerušování (jako některá zvířata, např. medvědi).

Možné výhody: lepší životní prostředí, méně spotřeby a čerpání přírodních zdrojů, lidé budou plní energie, nebudou muset jezdit na dovolenou...

Možné nevýhody: nemůžete komunikovat se všemi, potřeba se postarat o spící, ztráta času...

Poté, co žáci dopíší, požádejte je, aby několik z nich se všemi sdílelo alespoň jednu výhodu, kterou si zapsali. Určete pravidlo, aby spolužáci jednotlivé nápady nekomentovali. Vyzvěte žáky, aby si zároveň dopisovali do svých zápisníků výhody vymyšlené ostatními žáky, a to ty, které je zaujmou. Poté pokračujte stejným způsobem s nevýhodami.

K uzavření této části si každý žák z argumentů zapsaných ve svém zápisníku vybere jeden, který se mu / jí nejvíce líbí a podtrhne ho. Je důležité, aby si žáci opravdu vybrali pouze jeden a ne dva, tak se budou muset rozhodnout, zda-li jsou pro tento nápad či proti němu. Dejte jim chvilku, aby si prošli všechny výhody a nevýhody a zvolili jednu. Poté pro snadnou a krátkou vizualizaci stanovisek požádejte ty, kteří si podtrhli argument, který patří do „výhod“, aby si stoupli, či zvedli obě ruce, či jiným způsobem dali o sobě vědět. Tím tuto část hodiny zakončete.

Závěrečná aktivita (15 minut)

1/ Změna – osobní zápisníky (5 minut)

Nadiktujte žákům následující slova. Doporučíme vybrat pouze ta slova, o nichž si myslíte, že jsou relevantní pro vaše prostředí, případně přidejte vlastní nápady:

můj rozvrh, počasí, můj pokoj, moje město, moje víkendy, můj volný čas, moje angličtina, moje budoucnost, moje země, svět atd.

Poté pokračujte:

Každý z vás si vybere ze seznamu tři věci a rozmyslí si, jak by je on sám mohl změnit k lepšímu. Jak by se dalo zařadit, aby se zlepšily nebo aby byly pro vás příjemnější? Odpovědi co nejvíce rozveďte a запиšte je do zápisníku.

Poznámka: Cílem této aktivity je žákům ukázat, že mohou svobodně přemýšlet o běžných věcech jako o něčem otevřeném změnám a zlepšení (rozvoj kritického přístupu) a že věci nemusí vždy být brány jako dané. (Ačkoli je zřejmé, že ve skutečnosti může být velmi obtížné některé věci změnit.)

2/ Sdílení (5 minut)

Projděte všechna vámi nadiktovaná slova společně – jedno po druhém. Požádejte vždy alespoň dva dob-

rovolníky u každého z nich, aby zveřejnili, jak by danou věc zlepšili. Pro tuto aktivitu je důležitá dynamika a prostor pro co nejvíce žáků, aby mohli vyjádřit své nápady. Stanovte pravidlo, aby žáci hovořili pouze o tom, co sami napsali, a vždy by se to mělo týkat toho, co oni sami mohou udělat pro zlepšení.

3/ Svět – společná diskuze (5 minut)

Na konec přidejte jednu či více z následujících otázek (podle nápadů žáků a podle jejich nálady):

- *Když se vrátíme k seznamu slov, kdo přemýšlel, jak lze změnit „svět“? Proč jste si to vybrali? Nebo proč jste si to nevybrali? Znáte někoho, kdo změnil svět? Pokud ano, koho a jak se mu/jí to podařilo?*
- *Někteří lidé říkají, že „dokonce i malá změna může způsobit velkou změnu“. Co si o tom myslíte? Jak by svět vypadal, pokud by všichni věřili, že je to pravdivé? Jak by vypadal, kdyby naopak v to nikdo nevěřil?*
- *Jednou z oblíbených vět v dnešní době je: „Mysli globálně, jednej lokálně.“ Jak této větě rozumíte?*

Domácí úkol

Zhodnocení modulu Voda. Rozdejte každému žákovi pracovní list k vyplnění (Příloha č. 1). Žáci ho pak mohou nalepit do osobního zápisníku či založit do portfolia. Pracovní listy si také můžete vybrat a ověřit si, zda cíle modulu byly naplněny.

Otázky pro partnerskou školu. Jedním z úkolů v pracovním listě je vytvořit otázku pro žáky z partnerské školy. Pracujte s těmito otázkami dále. Společně s žáky vyberte několik otázek (5–10), zašlete je koordinátorovi z partnerské školy prostřednictvím webu La Ngonpo a požádejte ho o odpovědi. Jakmile je získáte, podělte se o ně se svými žáky. Podobným způsobem očekávejte otázky z partnerské školy a zpracujte je.

Příloha č. 1 Závěrečný pracovní list – Voda

1. K čemu ti může být užitečné vědět, kolik vody se spotřebuje při pěstování či výrobě věcí, které používáš?

.....

.....

.....

2. Z jakých důvodů vznikají v moři „ostrovy igelitových odpadků“?

.....

.....

.....

3. Co měly společného příběh o velké rybě v africkém Viktoriině jezeru a příběh o stáčírně Coca-Coly v indické Plačimadě?

.....

.....

.....

.....

4. Jak rozumíš této větě: „Mysli globálně, jednej lokálně“?

.....

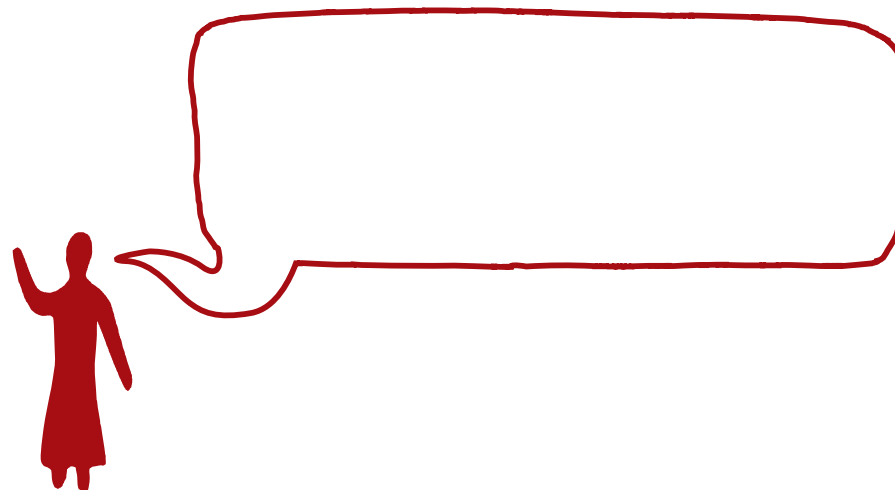
.....

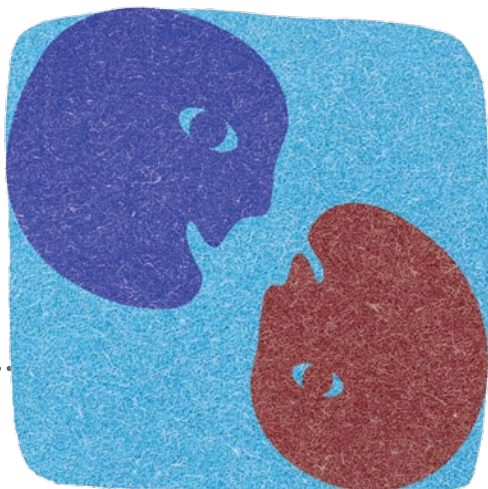
5. Napiš 1 nejdůležitější věc, kterou ses dozvěděl(a) o žácích z partnerské školy:

.....

.....

6. Na co by ses rád(a) zeptal(a) žáků z partnerské školy?

modul 6 Společně

Hodina	Cíl	Vzdělávací oblasti	Výstupy z hodiny (na web La Ngonpo)	Poznámky
1. Slon	Žáci odvodí, kdy lze vnímat konflikt jako přínosný a proč. Uvedou příklady, ve kterých se jejich vidění reality lišilo od vidění partnerů, a zdůvodní, proč tomu tak může být. Formulují, co nejdůležitějšího se naučili během projektu.	Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace	Foto slona se vzkazy (učitel či žák nahraje fotografii na web) Virtuální slon (každý žák napíše, co nejdůležitějšího se během projektu naučil/a)	
2. Příprava výstavy I	Žáci navrhnu koncept výstavy a sestaví „akční plán“. Dále vyberou strategii propagace výstavy. Naplánují slavnostní zahájení výstavy.	Člověk a společnost, Umění a kultura		80 minut Domácí úkol: Žáci se podívají na všechny své a partnerské výstupy na webu La Ngonpo.
3. Příprava výstavy II	Žáci vyberou své a partnerské výstupy na výstavu a připraví popis jednotlivých výstupů. Dále formulují tři pozitivní charakteristiky nebo případy pozitivního jednání jednoho ze spolužáků.	Člověk a společnost, Umění a kultura		
4. Rozloučení	Dle zvolené varianty: A. Žáci vyhodnotí projekt a písemně formulují své pocity a přínosy projektu. B. Žáci zváží průběh příprav výstavy a její realizaci a určí, co se jim povedlo. C. Žáci složí píseň, kterou uzavřou celý projekt.	Člověk a společnost	Volitelně: Žáci po hodině vloží na web to, co vytvořili (např. své psaní, text písně, video s písní, fotografie výstavy atd.)	Do hodiny přineste vyplněné certifikáty.

Hodina 1 Slon

Vzdělávací oblasti:

- Člověk a společnost (Výchova k občanství)
- Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Anglický jazyk – min. úroveň B1)

Cíle:

- Žáci odvodí, kdy lze vnímat konflikt (ne agresí) jako přínosný a proč.
- Žáci uvedou příklady, ve kterých se jejich vidění reality lišilo od vidění jejich partnerů, a zdůvodní, proč tomu tak může být.
- Žáci formulují, co nejdůležitějšího se naučili během projektu.

Pomůcky:

- ilustrace slona (Příloha č. 1) – jednou do dvojice či trojice;
- příběh „O slonovi a šesti slepcích“ (Příloha č. 2) – jen pro učitele;
- osobní zápisníky žáků;
- velký papír;
- malé papíry, případně i barevné (do Závěrečné aktivity).

Webová stránka La Ngonpo:

- Po hodině nahrajte vy či žáci fotografii společně vytvořeného slona.
- Žáci zapíší do „virtuálního slona“, co nejdůležitějšího se během projektu naučili (v AJ).

Poznámka:

Výstupem z hodiny bude velký plakát se slonem a s vepsanými vzkazy pro žáky z partnerské školy, a sice, co nejdůležitějšího se každý naučil během projektu. Před hodinou tedy připravte velký papír a předkreslete na něj slona (viz Závěrečná aktivita).

Úvodní aktivita (5 minut)

Předvídání ve dvojicích (5 minut)

Na úvod informujte žáky, že dnes budete pracovat s příběhem „O slonovi a 6 slepcích“. Žáci nejprve uvidí ilustraci k tomuto příběhu a úkolem každé dvojice bude prodiskutovat, o čem příběh bude, a doplnit:

Co dané osoby o slonovi říkají? Co jim připomíná?

Rozdělte žáky do dvojic či trojic a do každé rozdejte jeden obrázek slona (Příloha č. 1). Dejte žákům několik minut a poté požádejte některé z nich o sdílení vět, které vepsali. Ptejte se jich, co je k tomu vedlo.

Hlavní aktivita (20 minut)

1/ Příběh (5 minut)

Vyprávějte (či přečtete nahlas) žákům příběh O slonovi a šesti slepcích (Příloha č. 2). Příběh je rozdělen do dvou částí. Na konci první části se zeptejte žáků, jak podle nich bude příběh pokračovat. Poté pokračujte s druhou částí.

2/ Společná diskuze (5 minut)

Začněte otázkami k příběhu:

Proč se slepí muži hádali? Jaký konflikt mezi nimi vznikl? A proč?

Co by se stalo, kdyby muži nic neřekli nahlas, byli potichu poté, co objevili slona? (Lze doplnit: Jak by příběh pokračoval? Přišli by o něco?)

Co by se stalo, kdyby starý muž nepřišel?

Co přesně starý muž udělal? Co se díky němu stalo?

(Lze doplnit: Co pomohlo ukončit jejich hádku? Co jim zabránilo v tom, aby přerostla v agresí?)

Co pro vás znamená konflikt? Může být konflikt v něčem přínosný? Za jakých okolností?

Cílem této diskuze je porozumět příběhu a zamyslet se nad vlastním postojem ke „konfliktu“ vzniklému z rozdílného vidění světa (konfliktem nemyslíme násilí či agresí). Konflikt může být za určitých okolností považován za užitečný, protože se z dané situace či od dané osoby můžeme naučit něco nového (ať už o nás samých či o světě okolo nás). S lidmi, jejichž názory a perspektivy se liší od těch našich, se běžně setkáváme v každodenním životě a často se dostáváme do konfliktních situací. Daná setkání lze však vnímat i jako příležitost k učení se něčemu novému.

3/ Jiné perspektivy (10 minut)

Přejděte následujícími otázkami k tomu, jak žáci vnímají hlavní sdělení příběhu:

Slyšeli jsme příběh, který se již stovky, možná i tisíce let vypráví v nejrůznějších místech světa. Čím se podle vás stal tak oblíbený?

Slona z příběhu lze vnímat jako metaforu. Co může v dnešním světě symbolizovat?

Pokud budeme slona vnímat jako metaforu reality (světa kolem nás), proč myslíte, že každý vidí realitu jinak? Proč je náš pohled jen částečný a omezený a vidíme jen kousek slona?

Cílem dalšího úkolu je vztáhnout zkušenost žáků z projektu k příběhu o slonovi a zamyslet se, co si každý odnáší ze spolupráce s partnerskou školou. Umožněte žákům nejprve si zapsat individuální reflexi do jejich osobních zápisníků:

Několik měsíců jsme pracovali společně se žáky z partnerské školy na stejných tématech. Vzpomenete si na nějaký příklad, kdy se jejich vidění světa lišilo od vašeho? Nyní máme několik minut na to, aby si každý do svého zápisníku zapsal alespoň tři příklady.

Po několika minutách se zeptejte žáků na jejich příklady a pak pokračujte:

Čím vším to může být, že některé věci vnímají naši partneři jinak než my? (Lze doplnit: Co vše v jejich historii, společnosti, náboženství, výchově, vzdělávání, tradicích je může vést k odlišnému vidění světa?)

Pokud přijmeme to, že každý z nás vidí jen část slona, část reality, co nám může pomoci se dozvědět o tom, co nevidíme? Co k tomu může přispět?

Jak se můžeme učit a dozvídat o nových věcech? Od koho? Společně s kým?

Poslední otázka vychází z přesvědčení, že učení v širším slova smyslu (znalostí, dovedností, prozkoumávání sebe, svých rolí, našich vztahů, života atd.) se obvykle děje v situacích, kdy potkáváme lidi, hovoříme s nimi a jsme otevření jim naslouchat. Schopnost navazovat a rozvíjet vztahy s lidmi, přistupovat otevřeně k odlišnostem může žákům pomoci na jejich cestě životem.

Závěrečná aktivita (15 minut)

1/ Krátké ohlédnutí (5 minut)

Abychom žáky připravili na poslední aktivitu této hodiny, společně si připomeňte, čím jste si v projektu prošli a jakými různými způsoby jste se učili. Zeptejte se:

Jaké různé aktivity jsme dělali během celého projektu? Jak jsme se učili v jednotlivých modulech?

Začněte s Kruhem. Nezmíní-li žáci některou z následujících aktivit, tak ji připomeňte.

Modul 1 – Kruh: focení kruhů, vytváření „květiny“, tvorba koláží.

Modul 2 – Hrdinové: příběh Dubový hrdina, „sociologický výzkum o hrdinech“, pětilístek – „hrdina“, sepsání vlastních zásad.

Modul 3 – Migrace: vytváření virtuální mapy regionu, práce s příběhy migrantů z celého světa, rozhovory s imigranty, vytváření stromu migrace.

Modul 4 – Krása: práce s výtvarnými díly, dílo „co se nám líbí ve třídě“, psaní „Můj sen“, plakát „Naše sny“.

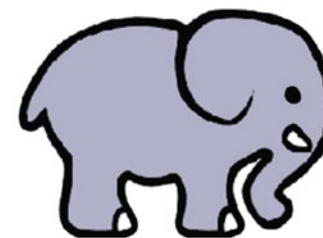
Modul 5 – Voda: počítání virtuální vody, vytváření „Moře plastu“, výzkum „Má spotřeba plastu“, reálný příběh o okounu nilském a o Coca-Cole v Indii.

2/ Slon (10 minut)

Hodinu ukončete vytvářením velkého slona se vzkazy pro žáky z partnerské školy:

V této hodině jsme se podívali na to, že každý z nás má určité vidění světa, a zamysleli jsme se nad tím, jak nám žáci z partnerské školy přiblížili jinou část slona, jiný pohled. Dále jsme si shrnuli, jakými různými způsoby jsme se učili. Nyní společně vytvoříme jednoho slona, do kterého každý z vás vepíše svůj vzkaz: Co nejdůležitějšího jsem se naučil v projektu? Může to být několik vět, může to být kresba, může to být báseň, cokoliv vás napadne. Je ale důležité, aby to bylo srozumitelné žákům v partnerské škole. Daný vzkaz si nejdříve připravte (např. do osobního zápisníku) a poté napište či vlepíte do velkého slona. Toho pak vyfotografujeme a vložíme obrázek na web. Můžeme ho použít i na závěrečnou výstavu.

K dispozici dejte malé papíry, chtějí-li žáci něco vytvořit a vlepít to do slona. Dejte jim 5 minut na rozmyšlení a přípravu a poté 5 minut na „vyplnění slona“. Obrys slona doporučujeme před hodinou předkreslit na velký papír (či o to požádat některého z žáků).

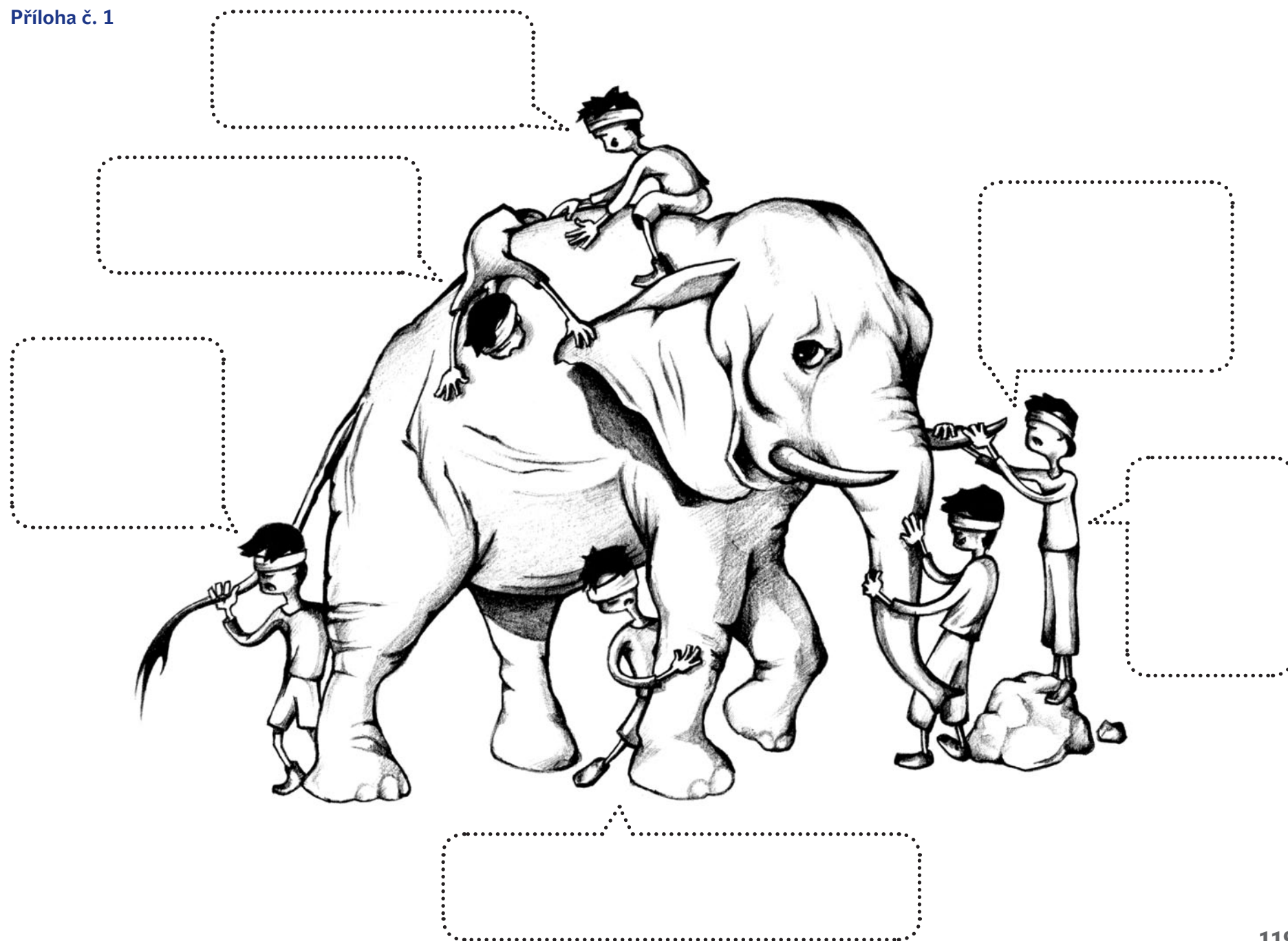

Domácí úkol

Foto slona. Po hodině nahrajte vy či žáci fotografii společně vytvořeného slona.

Virtuální slon. Žáci zapíší do „virtuálního slona“, co nejdůležitějšího se během projektu naučili (v AJ).

Příloha č. 1

Příloha č. 2

O slonovi a šesti slepcích

Část 1:

Bylo nebylo, v jedné vesnici žilo šest slepých mužů. Jednoho dne jim vesničané řekli: „Dnes k nám do vesnice přišel slon.“

Muži vůbec netušili, jak slon vypadá, a tak se rozhodli: „I když slona nemůžeme vidět, pojďme si na něj sáhnout.“ Všichni se odebrali ke slonovi a každý z mužů se slona dotknul.

„Slon vypadá jako sloup,“ řekl první muž, který se dotknul jeho nohy.

„Ale ne! Je jako lano,“ řekl druhý muž, který se dotknul ocasu.

„Ale ne! Je jako tlustá větev,“ řekl třetí muž, který se dotknul chobotu.

„Je jako velký vějíř,“ řekl čtvrtý muž, který se dotknul ucha.

„Je jako velká zeď,“ řekl pátý muž, který se dotknul břicha.

„Je jako trubka,“ řekl šestý muž, který se dotknul klu.

A jak to bylo dál?

Část 2:

Muži se začali dohadovat a každý z nich trval na tom, že má pravdu. Začali být docela rozzlobení. To ale kolem zrovna procházel starý moudrý muž, který vše viděl. Zastavil a zeptal se: „Co se tu děje?“ Muži odpověděli: „Nemůžeme se shodnout na tom, jak vypadá slon.“ A každý moudrému starci řekl, jak si myslí, že slon vypadá. Moudrý muž jim to klidně a rozvážně vysvětlil: „Všichni máte pravdu. Každý si představujete slona jinak, protože každý z vás se dotknul jiné části slona. Takže ve skutečnosti má slon všechny rysy, které jste právě vyjmenovali.“

Byli spokojení, že měli všichni pravdu. Přestali se hádat a poslouchali, jak vidí slona ostatní.

Hodina 2 Příprava výstavy I. (80 minut)

Vzdělávací oblasti:

- Člověk a společnost (Výchova k občanství)
- Umění a kultura (Výtvarná výchova)

Cíle:

- Žáci navrhnu koncept výstavy a sestaví „akční plán“.
- Žáci vyberou strategii propagace výstavy.
- Žáci naplánují slavnostní zahájení výstavy.

Pomůcky:

- Malé papírky se jmény všech žáků (jedno jméno na jeden papírek) k Úvodní aktivitě. (Před hodinou si připravte tolik papírků, kolik je žáků ve třídě. Na každý napište jedno jméno. Všechny pak vložte do misky nebo klobouku.)
- Nejméně 8 velkých papírů – na brainstorming a na práci v „expertních“ skupinách. (Před hodinou na ně přepište vybrané otázky z aktivity č. 1.)
- Osobní zápisníky žáků.

Doporučení:

Plány dvou následujících hodin jsou návodem k přípravnému procesu výstavy a mají sloužit jako podpora a inspirace. Nejsou-li však vhodné pro vaše prostředí, upravte si hodiny tak, aby v nich bylo co nejvíce podpořeno zapojení a iniciativa žáků.

Cílem druhé a třetí hodiny je, aby žáci nejen připravili zajímavou výstavu dle svých představ, ale aby si zažili celý proces přípravy, do kterého může každý vložit kus sebe – svou tvořivost, své schopnosti a dovednosti. Výstava je společná práce, proto žáky co nejvíce podporujte ve spolupráci.

Úvodní aktivita (10 minut)

1/ Tajný úkol (5 minut)

Před hodinou připravte malé papírky se jmény žáků (na každém papírku jedno jméno). Všechny je vložte do misky nebo klobouku. Hodinu uveďte:

Mám pro vás tajný úkol. Každý si vytáhne jeden papírek se jménem některého ze spolužáků. Nikomu neříkejte, kdo je napsaný na papírku. Nechte si to pro sebe. Během této a příští hodiny budeme připravovat závěrečnou výstavu a vašim tajným úkolem bude nenápadně sledovat danou osobu a zapamatovat si nebo si zapsat některé kladné věci či jednání, které pak budete moci o této osobě sdělit celé třídě. Můžete to být například jeho nebo její dobré nápady, pomoc někomu jinému, děláni něčeho pěkného či užitečného. V závěrečné hodině tohoto modulu předáte této osobě zvláštní certifikát, kam napíšete 3 věci, které na ní oceňujete. Mohou to být obyčejné věci, jako třeba:

Oceňuji, jak jsi připravil(a) prezentaci..., Oceňuji, že jsi mi pomohl(a) s..., Oceňuji tvůj dobrý nápad / dobrou radu ohledně... atd.

Poté žáky vyzvěte, aby si každý vytáhl jedno jméno.

2/ Vizualizace výstavy (5 minut)

Dejte každému ve třídě nyní prostor si sami pro sebe představit, jak by podle nich měla vypadat zajímavá výstava. Tím je připravíte na další práci v hodině. Požádejte je, aby zavřeli oči a v duchu odpovídali na vaše otázky. Povzbudte je, aby své fantazii dali co největší prostor a vytvořili výstavu, která by se jim líbila. Mezi otázkami nechte prostor 10–20 sekund. Sami si v duchu můžete také odpovídat:

Jak podle vás vypadá zajímavá výstava? Co ji dělá zajímavou?

Představte si, že stojíte na výstavě La Ngonpo, co vidíte okolo sebe?

Jak na vás výstava působí?

Jaké barvy a tvary okolo sebe vidíte?

Jaké materiály?

Jak je vše vystaveno a rozmístěno v prostoru?

Jací lidé stojí okolo vás? Co si asi myslí?

Proč přišli?

Jak se o výstavě dozvěděli?

S čím budou odcházet z výstavy? Co pro ně bude nejzajímavější?

Poté všichni otevřou oči. Ve skupinách či společně mohou ti, kteří chtějí, sdělit ostatním, jak podle nich vypadá zajímavá výstava.

Na závěr zdůrazněte, že výstava je v rukou všech žáků a může být přesně taková, jakou ji budou chtít. Každý do ní může vložit kus sebe a společně se může vytvořit výstava, která bude představovat nejen projekt a la-dacké partnery, ale především je samotné a jejich práci za posledních několik měsíců.

Hlavní aktivita (60 minut)

1/ Brainstorming ve skupinách (15 minut)

Cílem aktivity je přijít s co nejvíce nápady k výstavě. Ujistěte se, že žáci chápou, že v tomto bodě není úkolem souhlasit s rozhodnutím o závěrečné výstavě a přijmout je, ale sepsat a nashromáždit co nejvíce konkrétních nápadů. Z toho důvodu není nutné touto aktivitou strávit příliš mnoho času. Později během hodiny budou mít žáci více času k rozpracování sesbíraných nápadů.

Rozhodněte se, kterému způsobu práce dáte přednost (žáci pracují ve skupinách):

- Položte papíry s otázkami na stoly nebo je rozvěste po třídě. Každá skupina chodí po třídě a vymýšlí možné odpovědi. Zapisovatel sepisuje všechny nápady, které slyší a které ještě nejsou zapsány. Pro lepší koordinaci doporučujeme stanovit časový limit na jeden papír (např. 3 minuty) a pak tlesknout nebo použít jiný signál, po kterém se všechny skupiny posunou ve směru hodinových ručiček. Stejný postup opakujte, dokud skupiny neobejdou všechny papíry.
- Variace na verzi A: Žáci se nepohybují. Kolují papíry.

Až se rozhodnete, rozdělte žáky do skupin (nemělo by být více skupin, než kolik máte otázek) a zadejte úkol:

Jak už bylo řečeno, pojetí výstavy je zcela na vás. Abychom dopředu zvázili, co vše je důležité, máme zde několik otázek. Úkolem je ke každé otázce vymyslet a napsat co nejvíce nápadů. Není cílem se ve skupinách dohodnout na nejlepší řešení, ale pouze vymyslet možnosti a nápady. V každé skupině si stanovte jednoho zapisovatele, který poznamená vše, co slyší.

Poté vysvětlíte, jakou metodou budou pracovat.

Poznámka:

Před hodinou připravte 5–7 velkých papírů. Každý papír nadepište jednou z navržených otázek (vyberte

pouze ty, které jsou relevantní pro vaši třídu/školu). Jeden papír můžete nechat volný a nadepsat jej: „Další důležité věci.“ Doporučené otázky jsou:

Kam můžeme výstavu umístit?

Kdy bude? Jaké budou otevírací hodiny?

Co vystavit? Které z vašich výstupů a které z výstupů vašich partnerů?

Jak výstavu propagovat?

Jak by měla vypadat vernisáž / oficiální otevření výstavy? Atd.

2/ Sdílení (5 minut)

Až budou žáci se všemi otázkami hotovi, utvořte kruh a požádejte každou skupinu o představení nasbíraných nápadů k poslední otázce, se kterou žáci pracovali. Během této aktivity nedovolte žádné komentáře k sesbíraným nápadům. K nim se dostanete později.

3/ Diskuze s třídou (10 minut)

S celou třídou diskutujte o nejdůležitějších věcech týkajících se výstavy – např. čas, místo, cílová skupina, co vystavit. Jako výchozí bod použijte sesbírané nápady z velkých papírů. Každý hlas by měl být vyslyšen. Pokud je to potřeba, rozmlouvejte s žáky o výhodách a nevýhodách vybraných možností. Požádejte jednoho žáka ve třídě, aby dělal poznámky.

4/ Expertní skupiny (20 minut)

Žáci utvoří skupiny (podle počtu vybraných aktivit a úkolů z akčního plánu; jedna skupina může také dostat více úkolů a více lidí může být ve více skupinách). Návrh expertních skupin:

- PR (public relations, styk s veřejností) – přemýšlejí o strategii propagace. Žáci připraví plakát, leták na výstavu a/nebo na její oficiální zahájení.
- Příprava detailního plánu prací (vyžaduje dobrou spolupráci s ostatními týmy).
- Plánování oficiálního zahájení výstavy (kdo bude moderátor, kdo bude fotit atd., zvláštní leták).

● Další úkoly...

Zajistěte, aby skupiny:

- Zapsaly všechny nápady, na nichž se jednotliví členové shodli (krátce je představí na konci hodiny).
- Spolupracovaly s ostatními skupinami. Povzbuzujte je k tomu. Žáci mohou volně chodit po třídě a hovořit spolu o různých záležitostech.
- Vytvořily seznam otázek, na které by se později chtěly zeptat svých spolužáků. Věci, jež by žáci chtěli rozhodnout spolu se zbytkem třídy.
- Věděly, že mohou přijít pro radu za vámi.
- Připomeňte žákům, aby tajně sledovali osobu, kterou si vybrali na začátku hodiny.

Zadejte časový limit 20 minut.

5/ Prezentace expertních skupin (10 minut)

Každá skupina stručně představí své nápady a otázky.

Závěrečná aktivita (10 minut)

Rozdělení úkolů (10 minut)

Společně s celou třídou sepište seznam úkolů a zadejte je jednotlivým skupinám k vypracování do příští hodiny, během níž budou mít čas na nich ještě dále pokračovat. Připomeňte žákům, že následující hodinu budou vybírat své výstupy a výstupy partnerů na výstavu a psát k nim popisky a komentáře. Také budou pokračovat ve sledování spolužáka. Doporučte jim, aby si zapsali některé postřehy nebo jednání z této hodiny do svých osobních zápisníků, a mohli je tak později zanechat do certifikátu.

Domácí úkol

Web. Žáci se podívají na webovou stránku La Ngonpo a promyslí, které výstupy lze použít na výstavu. Budou o tom hovořit následující hodinu.

Hodina 3 Příprava výstavy II.

Vzdělávací oblasti:

- Člověk a společnost (Výchova k občanství)
- Umění a kultura (Výtvarná výchova)

Cíle:

- Žáci vyberou své a partnerské výstupy na výstavu.
- Žáci připraví popis jednotlivých výstupů.
- Žáci formulují tři pozitivní charakteristiky nebo případy pozitivního jednání jednoho ze svých spolužáků.

Pomůcky:

- velké papíry (čtyři k úvodní aktivitě, jeden k hlavní aktivitě);
- přehled všech výstupů projektu (připravte před hodinou) – pro učitele;
- „Certifikáty“ (Příloha č. 1) – jeden pro každého žáka.

Poznámky:

Na konci hodiny žákům rozdejte prázdné certifikáty (Závěrečná aktivita) a požádejte je, aby je vyplnili. Poté si je vyberte zpět a před následující (poslední) hodinou napište ke každému certifikátu pár slov o tom, co vy oceňujete na daném žákovi a za co mu či jí děkujete. Certifikát bude v budoucnu žákům připomínat projekt.

Úvodní aktivita (10 minut)

1/ Tajný úkol

Připomeňte žákům „tajný úkol“ z minulé hodiny – pozorování jednoho spolužáka a zapamatování či zapsání okamžiků, kdy se daná osoba zachová pěkně nebo když má užitečné postřehy a nápady. Na konci této hodiny budou žáci pro sebe navzájem připravovat speciální certifikáty, do kterých napíší o dotyčné osobě tři kladné věci.

2/ Soupis vytvořených výstupů na výstavu (10 minut)

Připravte tři velké papíry a požádejte tři žáky, aby dělali zapisovatele. Během této aktivity vyrobíte tři různé soupisy, které se budou vytvářet zároveň. Požádejte proto zapisovatele, aby na horní okraj svého papíru napsali následující témata jako nadpisy:

- *Naše výstupy (výsledky práce) zde – ty, které máte „fyzicky“ ve škole a mohou být vystaveny (např. koláže).*
- *Naše výstupy na webu – mohou být později vytištěny, opsány či pouze zmíněny (např. „má květina“, fotografie kruhů).*

- *Výstupy partnerů na webu – mohou být později vytištěny, opsány či pouze zmíněny (např. koláže, fotografie kruhů).*

Během aktivity se soustředte pouze na vytvoření soupisů existujících výstupů, různé výstupy zařazujte k jednotlivým nadpisům. Zatím nerozhodujte, které z výstupů vystavit a které nikoli. Aktivita by neměla zabrat moc času, protože žáci měli za domácí úkol podívat se na webové výstupy. Začněte s otázkou: *Jaké výstupy máme z prvního modulu „Kruh“?* (Pokud je to třeba, použijte k osvětlení paměti tabulky obsažené na začátku každého modulu.)

Hlavní aktivita (20 minut)

1/ Výběr výstupů (10 minut)

Vytvořené soupisy z předchozí aktivity vyvěste na zeď tak, aby na ně všichni viděli. Společně pak:

- Rozhodněte, které výstupy by žáci chtěli vystavit, a zakroužkujte je (vezměte v úvahu velikost prostoru, v němž budete výstavu připravovat).
- Rozhodněte, kolik z vybraných zakroužkovaných výstupů by mělo být vystaveno a jak by měly být zvoleny – všechny, náhodně nebo podle nějakých kritérií?

2/ Příprava a popis výstupu (10 minut)

Nechte žáky rozdělit si úkoly – např. *Kdo si vezme na starosti přípravu výstupu?* Povzbuzujte je, aby se každý zapojil (např. najděte dva žáky, kteří se postarají o přípravu koláží partnerské školy). Každý úkol by měl obsahovat přípravu výstupu a sepsání krátkého doprovodného komentáře s odpověďmi na otázky, jako např. *Co je to? Kdo to vytvořil? Proč?* Žáci mohou přidat také některé zajímavé informace. Nepotřebujete komentáře ke každé fotografii nebo koláži, ale spíše k celému úkolu nebo aktivitě tak, aby návštěvníci porozuměli, čeho se úkol týkal. Zadejte termín, k němuž by příprava výstavy měla být hotová. (Žáci na přípravě mohou případně pracovat i doma nebo během jiné hodiny – např. při angličtině, výtvarné výchově nebo informatice.)

Pokud se diskuze stočí k nějakému jinému, ale důležitějšímu tématu, запиšte si ho (např. na zvláštní kus papíru na zed') a vraťte se k němu později.

Závěrečná aktivita (10 minut)

Certifikáty (10 minut)

Žákům vysvětlíte, že nyní budou mít 10 minut na vyplnění certifikátu pro osobu, kterou během posled-

ních dvou hodin tajně sledovali. Do certifikátu budou vepisovat následující informace:

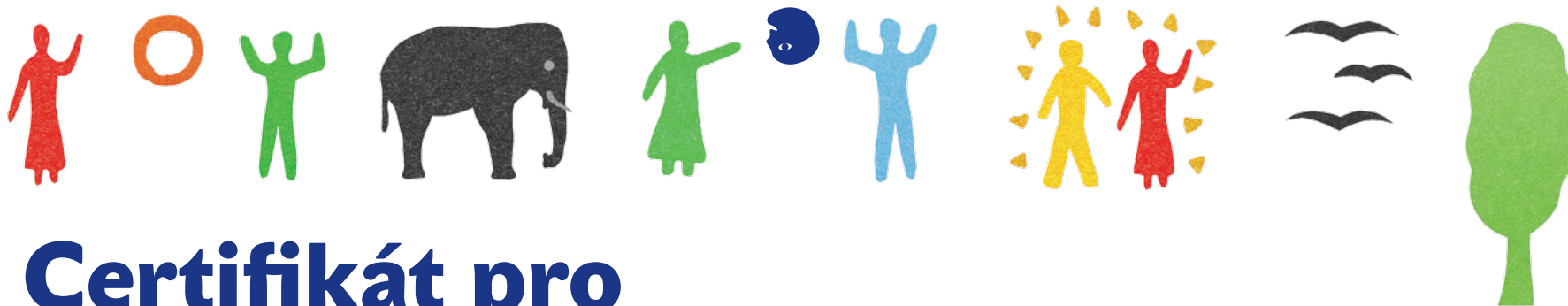
- jméno spolužáka, pro kterého je certifikát určen;
- od koho je (své jméno);
- 3 kladné věci nebo činnosti, které tato osoba řekla nebo udělala a které se jim líbily nebo je považovali za podnětné a zajímavé. (Abyste žákům pomohli, uveďte slovesa, která mohou použít: certifikát za to, že „*byl(a), udělal(a), řekl(a)*...“ atd. Když si nebudou

vědět rady, co o dotyčné osobě napsat, nabídněte se jako poradce.)

- datum a podpis.

Zdůrazněte, aby to stále drželi v tajnosti a hned po dopsání vám certifikát odevzdali, protože i vy něco připíšete.

Příloha č. 1.

Certifikát pro .....

Za to, že:

1/ .....

2/ .....

3/ .....

OD: .....

Datum: ..... **Podpis:** .....

Od učitele: .....

Hodina 4 Rozloučení

Vzdělávací oblasti:

- Člověk a společnost (Výchova k občanství)

Cíle:

Dle variant:

- **A.** Žáci vyhodnotí projekt La Ngonpo a písemně formulují své pocity z něj a jeho přínosy.
- **B.** Žáci zváží průběh příprav a realizaci výstavy La Ngonpo a určí, co se jim povedlo a co by příště udělali jinak.

- **C.** Žáci složí píseň, kterou uzavrou celý projekt.

Pomůcky:

- certifikáty z předchozí hodiny (vyplněné žáky v minulé hodině a doplněné vámi před hodinou);
- foto slona od partnerů – vytiskněte či promítněte (zároveň můžete i vytisknout, co si žáci z partnerské školy vepsali do virtuálních slonů);
- osobní zápisníky žáků.

Web:

- Žáci mohou na web vložit, co vytvoří během hodiny (např. své psaní, text písně, video s písní, fotografie výstavy atd.).

Doporučení:

Zajistěte, aby každý žák ve třídě dostal certifikát. V případě, že někdo nemá dvojici nebo někdo chybí, certifikáty připravte vy.

Úvodní aktivita (5 minut)

Sloni (5 minut)

Začněte hodinu prohlédnutím slonů z partnerské třídy. Pracujte s vytisknutou fotografií, případně i vytisknutými vzkazy z „virtuálních slonů“. Zeptejte se žáků, co je k tomu napadá, co je zaujalo.

Hlavní aktivita (25 minut)

Jako hlavní část hodiny zvolte vy či žáci jednu z následujících aktivit, případně je nakombinujte. Cílem poslední hodiny je, aby se žáci cítili dobře a příjemně si uzavřeli celý projekt. Vyberte z následujících možností:

A. Psaní: Já a projekt. Žáci si projdou své osobní zápisníky a popíší např. své dojmy a pocity, co je nejvíce zaujalo, na co rádi vzpomínají, co by příště udělali jinak atd. Psaní jim můžete více strukturovat (O čem by měl být každý odstavec?) či určit formu (dopis/mail, esej, článek do školního časopisu či na webové stránky atd.).

B. Reflexe výstavy. Máte-li již za sebou realizaci výstavy, můžete v těchto 25 minutách společně reflektovat proces přípravy, dát žákům prostor sdílet své dojmy, říci si, co se jim líbilo nejvíce, co se jim podařilo a co by naopak příště udělali jinak. Můžete si také prohlížet fotografie (či video z výstavy). Do jaké míry se povedlo naplnit vize žáků z první hodiny (z vizualizace)?

C. Hudba. Oslavte závěr projektu složením písně či více písní (ve skupinách). Žáci mohou vymyslet melodii, text, tanec... (Případně mohou složit nový text ke známé písni.) Na konci si ji všichni zazpívejte.

Závěrečná aktivita (10 minut)

Certifikáty (10 minut)

Připomeňte žákům certifikáty z minulé hodiny a doplňte, že i vy jste také něco připsali:

V posledních hodinách jsme se všichni zapojili do příprav výstavy a přispívali svými nápady a energií. Nyní je čas, abychom ocenili, co jsme během tohoto

procesu udělali, a také abychom prozradili, koho jste sledovali při vašem tajném úkolu. Budu říkat jména, a až vyslovím vaše jméno, prosím vstaňte, abyste mohli dostat certifikát. Certifikát vám předá osoba, která si vás vybrala a poslední dvě hodiny vás sledovala. Autor certifikátu přečte, co napsal.

Máte-li obavu, že by předávání zabralo hodně času, požádejte žáky, aby přečetli jen jednu z věcí napsaných na certifikátu.

Domácí úkol

Volitelný: Žáci mohou na web vložit, co vytvořili (např. své psaní, text písně, video s písní, fotografie výstavy atd.).

Ukázky z výstavy žáků pilotních škol
(pilotování ve školním roce 2010/2011):

Autor: Jan Tvrđík,
Tyršova ZŠ, Brno

La Ngonpo – Místo setkávání
Metodika multikulturního a globálního rozvojového
vzdělávání pro partnerství škol

Vydalo Multikulturní centrum Praha
ve spolupráci s NaZemi – společností pro fair trade
Praha 2012

Koordinátorky projektu: Andrea Černá, Romana Vylitová
Autorky: Martina Pavlíčková, Martina Holcová, Kristýna Hrubanová,
Michala Chatrná, Bianka Machová
Editorka: Martina Pavlíčková
Jazykové korektury: Lucie Zikmundová
Grafický návrh a sazba: Martin Vimr a Ondřej Petrlík
Výtiskla: Tribun EU, s.r.o., Brno
ISBN 978-80-87615-00-3

Multikulturní centrum Praha, Vodičkova 36, 116 02 Praha 1
<http://www.mkc.cz>
NaZemi – společnost pro fair trade, Kounicova 42, 602 00 Brno
<http://www.nazemi.cz>

Publikace je vytištěna na recyklovaném papíře.